

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSİTÜSÜ

İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

CANER ÖZÇEP

AĞUSTOS 2007

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
CANER ÖZÇEP**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd.Doç.Dr.DİLŞAD MİRZEOĞLU**

**AĞUSTOS 2007
BOLU**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Mehmet Caner ÖZÇEP'e ait" İlköğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması" adlı çalışma, jürimiz tarafından Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.29/08/2007

Jüri Üyeleri

1- Yrd.Doç.Dr. Dilşad MİRZEOĞLU	
2- Yrd.Doç.Dr. Işıl AKTAĞ	
3- Yrd.Doç.Dr.Zeynep Deniz YÖNDEM	

Prof. Dr. Uğur ESER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

**THE COMPARISON OF PRELIMINARY PHYSICAL EDUCATION
TEACHERS AND CLASS TEACHERS' SOCIAL SKILL LEVELS BY SOME
VARIABLES**

Caner OZÇEP

A Study of Postgraduate

Branch of Basic Science of Physical Education Teacher

Thesis Advisor: Asit. Prof. Dilşad MİRZEOĞLU

August-2007, 110 Pages

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine and compare of Zonguldak and Karadeniz Ereğli cities preliminary physical education teachers and primary school elementary school teachers' social skill levels by branches, gender and background.

In pursuing this goal, 31 female and 55 male, with of total 86 primary physical education teachers and 31 female and 55 male with of total 86 elementary school teachers which were working at Zonguldak and Kdz. Ereğli cities participated. Data collected this study by using scale "Social Skill" that developed by Riggio (1986) and it was adapted to Turkish by Yuksel (1998). Has 90 questions and 6 subdimensions. Each subdimensions consist of 15 items.

Data have been analysed statistically by using SPSS Windows packet programme. Percentage, Arithmetic Average, One Way Variance Analyse (ANOVA) and for unrelated variables two factor ANOVA and Scheffe have been carried out on these data. Significant level is determined with .05.

As a result; according to variable there was a statistically differences between physical education teacher and class teachers' emotional expressionism, emotional

sensitivity, social expressionism and total but there was not significant differences between gender and common impact of gender and branch variables.

There was a differences between physical education teachers and class teachers' emotional expressionism subdimension but there is not meaningful difference between gender and common impact of gender x branch variables.

There was a differences between physical education teachers and class teachers' emotional sensitivity subdimension but there is not meaningful difference between gender and common impact of gender and branch variables.

There was a differences between physical education teachers and class teachers' social expressionism subdimension but there is not meaningful difference between gender and common impact of gender x branch variables.

According to branch variable, there was a meaningful differences between physical education teachers and class teachers' total social skill level points but there is not meaningful difference between gender and common impact of gender and branch variables.

According to branch, gender and common impact of branch x gender variables, there was not significant differences between physical education teachers and class teachers' social sensitivity, emotional control and social control subdimension.

According to class teachers' back ground there was not meaningful differences at emotional sensitivity, emotional control, social expressionism, social sensitivity, social control subdimensions, however there was a difference at emotional expressionism subdimension.

Results indicated that there was not statistically differences between social skill level physical education teachers.

Key Words: Social Skill, Physical Education Teacher, experience, Emotional Expressionism, Emotional Sensitivity, Emotional Control, Social Expressionism, Social Sensitivity, Social Control.

İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Caner ÖZÇEP

Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilşad Mirzeoglu

Ağustos, 2007, 110 Sayfa

ÖZET

Bu araştırmada beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin ve sosyal becerilerinin branş, cinsiyet ve meslek deneyimi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tarama modelinde gerçekleşen bu araştırmaya , 2006-2007 eğitim- öğretim yılı güz döneminde Zonguldak Merkez ve Kdz.Ereğli ilçesine bağlı ilköğretim kurumlarında görev yapan 31 bayan 55 erkek toplam 86 beden eğitimi ve 31 bayan 55 erkek toplam 86 sınıf öğretmeni katılmıştır.

Veriler, Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanan “ Sosyal Beceri Envanteri” ile toplanmıştır. Envanter; 90 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin altı alt boyutu bulunmaktadır. Her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmaktadır.

Verilerin çözümlenmesinde, betimsel istatistik, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ilişkisiz örneklemeler için iki faktörlü ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri sosyal beceri düzeyleri branş değişkenine göre, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık ve toplamda istatistiksel anlamda fark gösterirken, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenlerine göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinde branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterirken , cinsiyet, cinsiyet x branş değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermemiştir.

Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinde branşa göre anlamlı fark bulunurken cinsiyet, cinsiyet x branş değişkeni açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri sosyal anlatımcılık alt ölçeğinde branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterirken , cinsiyet, cinsiyet x branş değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermemiştir.

Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri toplam puanda branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterirken , cinsiyet, cinsiyet x branş değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermemiştir

Branşa, cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenine göre sosyal duyarlılık, duyuşsal kontrol ve sosyal kontrol alt ölçeğinde beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin meslek deneyimine göre, duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinde fark bulunurken duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol alt ölçeklerinde ve toplam puanda anlamlı fark bulunamamıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin meslek deneyimi ile arasında istatistiksel olarak bir farka rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Beden Eğitimi Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol

Babama...

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında, çalışmanın başından sonuna kadar desteklerini benden esirgemeyen yüksek lisans tez danışmanı Yrd. Doç. Dr. Dilşad MİRZEOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın hazırlık aşamasından sonuna kadar, her türlü konuda benimle bilgilerini paylaşan Yrd. Doç. Dr. Işıl AKTAĞ ve Yrd. Doç. Dr. Zeynep Deniz YÖNDEM'e teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmanın istatistiksel analizlerinin yapılmasında değerli görüşleriyle araştırmaya yön veren Değerli Hocam Doç. Dr. Hülya AŞÇI'ya ve araştırma öneri aşamasında iken tavsiye ve yorumları için Değerli Hocam Prof. Dr. Hülya GÖKMEN'e teşekkür ederim. Okan MİÇOĞULLARI'na ve Cevdet AKBULUT'a teknik konulardaki yardımlarından dolayı şükran borçluyum. Değerli Müdürüm Suat YAZICI ve çalışma arkadaşlarıma bana karşı duydukları sarsılmaz inançlarından ve bana en çekilmez olduğum anlarda tahammül etmesinden dolayı Sevgili Eşim Lüsyan'e teşekkürlerimi sunarım.

Caner ÖZÇEP

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	21
1.3.Alt Problemler.....	21
1.4.Araştırmanın Amacı.....	22
1.5.Araştırmanın Önemi.....	22
1.6.Sınırlılıklar.....	23
1.7.Sayıtlar.....	23

1.8.Tanımlar.....	23
-------------------	----

BÖLÜM II

Kuramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar.....	25
---	----

2.1.Kuramsal Temeller.....	25
----------------------------	----

2.1.1.Sosyal Beceri Tanımları.....	25
------------------------------------	----

2.1.2.Sosyal Beceri Eğitimi	27
-----------------------------------	----

2.1.3.Sosyal Beceri Eğitiminde Kullanılan Bazı Yöntemler.....	28
---	----

2.1.3.1.Modelden Öğrenme (Modelling).....	29
---	----

2.1.3.2.Rol Oynama.....	32
-------------------------	----

2.1.4.Sosyal Beceri Modelleri.....	34
------------------------------------	----

2.1.4.1.Motor Sosyal Beceri Modeli.....	34
---	----

2.1.4.2.Üç Sistem Yaklaşımı.....	34
----------------------------------	----

2.1.4.3.Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	35
--	----

2.1.4.3.1.Davranışçı Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	38
---	----

2.1.4.3.2.Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	39
---	----

2.1.4.3.3.Psikanalitik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri....	39
--	----

2.1.4.3.4.Hümanistik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri....	40
--	----

2.1.5.Sosyal Becerinin Boyutları.....	41
2.1.5.1.Duyuşsal Anlatımcılık.....	41
2.1.5.2.Duyuşsal Duyarlılık.....	41
2.1.5.3.Duyuşsal Kontrol.....	42
2.1.5.4.Sosyal Anlatımcılık.....	42
2.1.5.5.Sosyal Duyarlılık.....	42
2.1.5.6.Sosyal Kontrol.....	43
2.2.Sosyal Becerilerle İlgili Araştırmalar.....	44
2.2.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	44
2.2.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	48
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	55
3.1.Araştırma Modeli.....	55
3.2.Evren ve Örneklem.....	55
3.3.Verı Toplama Aracı.....	56
3.4.Verilerin Çözümlemesi ve Analizi.....	58

BÖLÜM IV

BULGULAR	59
4.1.Bulgular.....	59
4.1.1.Alt Problem 1.....	61
4.1.2.Alt Problem 2, 9, 16.....	62
4.1.3.Alt Problem 3, 10, 17.....	63
4.1.4.Alt Problem 4, 11,18.....	64
4.1.5.Alt Problem 5, 12, 19.....	66
4.1.6.Alt Problem 6, 13, 20.....	67
4.1.7.Alt Problem 7, 14, 21.....	69
4.1.8.Alt Problem 8, 15, 22.....	70
4.1.9.Alt Problem 23.....	71

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇLAR.....	75
5.1.Tartışma.....	75
5.2.Sonuçlar.....	90

BÖLÜM VI

ÖNERİLER	94
KAYNAKÇA.....	95
EKLER LİSTESİ.....	102
Ek 1 Veri Toplama Aracı.....	103
Ek 2 Anket Uygulama İzni.....	108
Ek 3 Özgeçmiş	109

TABLOLAR DİZİNİ

1.Çalışmaya Katılan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 3.2).....	56
2.Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Puanlarının Alt Ölçeklere Göre Betimsel İstatistikleri(Tablo 4.1).....	59
3. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Anlatımcılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.2).....	62
4. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Anlatımcılık Puanlarının ANOVA Sonuçları (Tablo 4.3.).....	62
5. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Duyarlılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.4).....	63
6. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Duyarlılık Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.5).....	63
7. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Kontrol Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.6)	65

8. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Kontrol Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.7).....	65
9. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Anlatımcılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.8)	66
10. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Anlatımcılık Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.9).....	66
11. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Duyarlılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.10)	67
12. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Duyarlılık Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.11).....	68
13. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Kontrol Puanlarının Betimsel İstatistikleri (Tablo 4.12)	69

14. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Kontrol Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.13).....	69
15.Branş ve Cinsiyete göre Toplam Puanların Betimsel İstatistikleri(Tablo 4.14).....	70
16. Branş ve Cinsiyete göre Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları(Tablo 4.15).....	71
17.İlköğretimde Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Puanlarının Meslek Deneyimine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlar(Tablo 4.16).....	73
18. İlköğretimde Çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Puanlarının Meslek Deneyimine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlar(Tablo 4.17).....	74

EKLER LİSTESİ

1.Sosyal Beceri Envanteri.....	103
2.Milli Eğitim Bakanlığı İzni.....	108
3.Özgeçmiş.....	109

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın önemi ve gerekçesini içeren problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır

1.1.PROBLEM DURUMU

İnsan, ancak başka insanlarla ilişkileri ile var olabilen toplumsal bir varlıktır. İnsanların düşünebilme, düşündüğünü karşısındakine anlatabilme yeteneği, toplumsal yaşamın temelini oluşturur. Hızlı nüfus artışı, teknolojik ilerlemeler gibi nedenlerle insanlar günümüzde diğer bireylerle daha az ilişki içine girmektedirler ve iletişim sorunları daha büyük boyutlar kazanmaktadır.

Durmaksızın değişen dünyamızda insanların ilişkileri ve bu ilişkilerin biçimleri de değişmektedir. Bu değişim süreci içerisinde insan farklı roller içinde bulunmakta ve bunların bazılarını yeterli ölçüde yerine getirememektedir. Bu durum onun çevresiyle olan ilişkisine yansarak, sosyal ilişkilerini de zaman zaman bozmaktadır. İnsan sosyal bir varlık olarak çevresiyle iletişim kurma ve sürdürme çabası içersindedir. Bu çaba doğumdan ölüme kadar devam eder. Sosyal ilişkiler kurarak insan çevresiyle etkileşim içinde bulunur. Bu sosyal etkileşim sürecinde insanların sağlıklı ilişkiler kurabilmesi yeterli sosyal becerileri kazanmaları ile mümkün olabilmektedir. Sosyal yaşamın bir gereği olarak insanlar birbirleriyle sürekli etkileşim halindedirler. Bu etkileşimler insan hayatının önemli bir parçasıdır. Bu yolla insanlar birbirlerine duygularını, düşüncelerini ve isteklerini aktarabilmektedirler. Kişilerarası olumlu ilişkilerin kurulabilmesi, sürdürülmesi ve bu ilişkiden doyum sağlanabilmesi için bireylerin birbirlerine duygu, düşünce ve isteklerini iletebilmeleri beklenir. Bütün bunların sağlanabilmesi için bireylerin bir takım becerilere sahip olması gerekir. İçinde bulunulan sosyal ortama uygun davranma yeteneği olarak tanımlanan sosyal beceriler, doyum verici kişilerarası

ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde çok önemli bir rol oynar (Sorias, 1986).

Kişiler arası ilişkiler ve bu ilişkilerin niteliği insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Kişiler arası ilişkilerin sürdürülebilmesi için bireylerin hem kendi haklarını hem de başkalarının haklarını koruması, saygı duyması gerekir. Bu tür özellikler ise sosyal becerilerin yeterliği durumunda ortaya çıkmakta ve insan ilişkilerini kolaylaştırmaktadır. Sosyal beceriler, insanın sosyal etkileşim sırasındaki gözlenebilen davranışlarıdır. Kişinin kendini ne kadar yeterli hissettiği, sosyal rollerini (anne, eş, ev kadını, iş yerinde müdür, evlat vb.) ne şekilde başlatıp sürdürdüğü sosyal beceriler kapsamındadır (Shepherd, 1983: 17). Başkalarının hak ve düşüncelerine saygı duyarak kendi hak ve düşüncelerini ortaya koyup savunmak, yani atılgan olmak (Çulha ve Dereli, 1987), bireyin sosyal becerilerini uygun şekilde kullanmasına yardımcı olur.

İnsanların başarılı ve doyurucu ilişkiler kurabilmeleri için iyi iletişim kurabilme becerilerini edinmeleri gerekmektedir (Cartledge ve Milburn, 1993:175). Sosyal becerilere sahip olma, farklı sosyal rolleri yerine getirme ve etkili iletişim gibi alanlardaki yetenekler, birey üzerinde olumlu bir sosyal imaja önderlik eder (Bandura, 1977: 191). Bu anlamda sosyal becerilere sahip olan birey sosyal olarak etkindir, bu durum sosyal statülerin artmasına neden olur ve bireyin kendine olan güvenini artırır. Sosyal beceriye sahip bireyler sosyal ilişkilerde güvenlidirler. Çünkü bu bireyler sosyal statülerindeki başarılarını dışsal nedenlerden çok içsel nedenlere yüklemişlerdir (Riggio ve diğ,1991).

Kişinin diğer insanlarla karşılıklı ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için bir takım beceriler gereklidir. Bu yüzden sosyal beceriler toplumsal bir varlık olan insanın en önemli becerilerindendir. İnsanlar bu becerileri sayesinde bir arada yaşarlar. Toplumsal düzen insanların sosyal becerileri sayesinde işler. Toplumsal düzen bir yana, birey olarak insanın da ruh sağlığı onun diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasına bağlı olduğu için sosyal beceriler bireyin ruh sağlığı açısından

önemlidir. Sosyal beceriler, başkalarıyla başarılı etkileşimde bulunulmasına olanak sağlayan davranışlardır. Sosyal beceriler davranış şeklinde ortaya çıkarlar; kişilerarası bir nitelik taşırlar; çevredeki kişiler tarafından beğenilen davranışlardır; iletişim ve etkileşimi sürdürmeye yöneliktir; tekrarlanabilir ve belirlenebilirler. Kişilerarası ilişkiler başlatma, sürdürme ve uygun şekilde bitirme becerileri sosyal beceriler kapsamında değerlendirilebilir (Bacanlı, 2001: 27).

Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkileri önleyebilecek becerilere sahip olmak birey için oldukça önemlidir. Bu beceriler genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Her insan daha doyumlu bir yaşam için başarılı ve mutluluğu tatmak ister. Giblin, (1995)'e göre başka insanlarla iyi ilişkiler kurabilme bireyin iş yaşamında başarısı için gereklidir. Carnegie Teknoloji Enstitüsü'nde 10 000 kişi ile yapılan araştırmada, başarının % 15'inin yapılan işle ilgili bilgi ve becerilerle % 85'inin de kişilik faktörleri ve insanlarla başarılı ilişkiler kurmayla ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer diğer bir çalışmada Harvard Üniversitesi Meslekî Yönlendirme Bürosu tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada işine son verilen binlerce kadın ve erkek araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamına giren bireyler arasında işine son verilen iki kişiden birinin, insanlarla iyi ilişkiler kuramadığı için işine son verildiği rapor edilmiştir (Yüksel,1998).

Bireyin duygularını anlatması, bunu karşısındaki kişinin anlamasını sağlaması, onların duygularını anlayıp yorumlaması, çözümlemesi ve duygularını kontrol etmesi günlük yaşamda oldukça önemlidir. Anne çocuğa, eşler birbirine, öğretmen öğrenciye duygularını anlatma ve onların duygularını anlama ve duygularını kontrol etme becerisini kazanırsa günlük yaşamımızda karşımıza çıkan ve bireylerin kendilerini ifade edememelerinden kaynaklanan başarısızlık ve çatışmalar azalacaktır. Birey kaygılı, sıkıntılı ve yetersizlik duyguları içerisinde bunalmaksızın yaşamını devam ettirebilecektir (Yüksel, 1997). Bu da bireyin bir takım becerilere sahip olmasıyla mümkündür. Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir. Çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Avşar, 2004). Akkök sosyal becerileri beş boyutta ele almaktadır. Bunlardan;

İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri : Dinleme, konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtmaya, başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, bir gruba katılma, yönerge verme, yönergelere uyma, özür dileme, ikna etmeyi içermektedir.

Grupta Bir İşi Yürütme Becerileri : Grupta iş bölümüne uyma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışmayı içermektedir.

Duygulara Yönelik Beceriler : Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma, sevgiyi, iyi duyguları ifade etme, korku ile başa çıkma, kendini ödüllendirmeyi içermektedir.

Saldırgan Davranışlar İle Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler : İzin isteme, paylaşma, başkalarına yardım etme, uzlaşma, kızgınlığı kontrol etme, hakkını koruma, savunma, alay etmeyle başa çıkma, kavgadan uzak durmayı içermektedir.

Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri : Ne yapacağına karar verme, problemin nedenlerini araştırma, amaç oluşturma, bilgi toplama, karar verme, bir işe yoğunlaşmayı kapsamaktadır. (Akkök, 1996).

Bacanlı (1999) ise yetişkinlerde bulunması gereken becerileri çok daha kapsamlı bir şekilde ele alarak şu şekilde sınıflandırmıştır.

1- Başlangıç Sosyal Beceriler; Dinleme, Bir konuşmayı başlatma, Konuşma, Soru sorma, Teşekkür etme, Kendini tanıtmaya ,Başkalarını tanıtmaya, Övme (kompliman yapma)

2- İleri Sosyal Beceriler; Yardım isteme, Katılma, Açıklama Yapma, Açıklamaları izleme, Özür dileme, Başkalarını ikna etme

3- Duygularla Baş Etme Becerileri; Kendi duygularını tanıma, Duygularını ifade etme, Başkalarının duygularını anlama , Birilerinin öfkesiyle baş etme,Yakınlık ifade etme, Korkuyla başa çıkma,Kendini ödüllendirme

4- Saldırganlığa Alternatifler; İzin isteme, Bir şeyleri paylaşma, Başkalarına yardım etme, Görüşme (Uzlaşma), Kendini denetleme, Haklarını savunma, Sataşmaya karşılık verme, Başkalarını rahatsız etmeme, Kavgadan uzak durma

5- Stresle Başa Çıkma Becerileri; Şikayet etme, Şikayete cevap verme, Oyun sonrası centilmenlik, Sıkılganlıkla başa çıkma, Terk edilmekle başa çıkma, Bir arkadaşı savunma, Karmaşık mesajlarla başa çıkma , Mazeretle başa çıkma, Zor bir konuşmayı hazırlama, Grup baskısıyla başa çıkma

6- Planlama Becerileri; Bir şey yapmaya karar verme, Soruna yol açan şeye karar verme, Hedef belirleme, Yeteneklerinize karar verme, Bilgi toplama, Sorunları öneme göre sıralama, Propagandaya karşılık verme, Bir karara varma, Başarısızlığa karşılık verme, Bir iş üzerinde yoğunlaşma

Bacanlı (1999)'ya göre sosyal becerinin aşağıdaki sözel-içerik, sözsüz ve psiko motor öğeleri olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya aşağıda yer verilmiştir.

Sözel-İçerik Öğeleri

- 1- Uygun bir istekte bulunma: Diğer kişiyi zorlamadan, tehdit etmeden, kişinin kendi isteğini doğrudan ifade etmesi. "Bu konuda bana yardımcı olursanız sevinirim."
- 2- Bir isteği reddetme: Bir isteği kabul etmeyen, red için ciddi bir neden gösteren doğrudan ve kesin bir ifade kullanma. "Üzgünüm, bu gece seninle çıkamam, çünkü başka planlarım var."
- 3- Kompliman yapma: Bir kişi hakkında veya o kişinin dediği veya yaptığı şey hakkında olumlu duygularını açıkça belirten doğrudan bir ifade kullanma. "Hazırladığın yemeği gerçekten beğendim, harika bir aşçısın."
- 4- Olumsuz geri bildirim verme: Bir kişinin dediği veya yaptığı bir şeyler hakkında hoşnutsuzluğun veya onaylamamanın ifade edilmesi. "Tarzınızı çok onur kırıcı buluyorum. Ama benimle nazik bir şekilde konuşursanız, sizi dinlerim."
- 5- Empatik bir ifade kullanma: Diğer kişinin duygularını anladığınızı belirten bir ifade. "Onun seni niye kızdırdığını anlıyorum, ama niyetim yapıcı bir eleştiri yapmaktı."

- 6- Geribildirim için bir istekte bulunma: Diğer kişinin sizin davranışınızı nasıl gördüğü ile ilgili bilgi için açık ve dürüst bir istekte bulunma. "Bugünkü toplantıda uyuşmazlığın ele alınış biçimi hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Sözsüz İçerik Öğeleri

- 1- Göz kontağı: Konuşurken veya dinlerken diğer kişinin doğrudan yüzüne bakar. (Ölçme: Bakış sıklığı,)
- 2- Gülümsemeler: Konuşmaya uygun, açık bir tebessüm veya gülme gösterir. (Ölçme: Gülümseme sıklığı)
- 3- Sesin yüksekliği: Ne çok yüksek, ne de çok alçak sesle konuşur. Konuşmaya uygun ses yüksekliği vardır. (Ölçme: Dereceleme ölçeği (1-5); 1- çok düşükten 5- çok yükseğe kadar)
- 4- Konuşma akıcılığı: Bir çok uygunsuz duraklama veya "ah", "oh" ve "ım" olmaksızın konuşur. (Ölçme: Konuşarak harcanan zaman içinde konuşma kesilmelerinin sıklığı)
- 5- Duygusal ton: Tam, canlı ve duygusal olarak anlatımcı ses tonu. (Ölçme: Dereceleme ölçeği (1-5); 1- düz ve duygusuzdan 5- duyguları çok anlatıcıya kadar) (Bacanlı, 1999)

Motor ve Jest (Psikomotor Ve Duruş) İçerik Öğeleri

- 1- Duruş (posture): Rahat bir şekilde oturur, beden duruşu (pozisyonu) açık ve gevşemiş görünür.
- 2- Jestler (gestures): Konuşurken konuşmayla tutarlı bir şekilde ellerin ve kolların uygun kullanımı.
- 3- Kafa sallama: Dinlerken, genellikle dinleyenin konuşmaya katıcılığını veya uyuşmasını gösteren, başın yukarı ve aşağı hareketleri.

- 4- Yüz ifadeleri: Sözel olarak ifade edilen duyguları anlatan ve onlarla tutarlı, canlı yüz ifadeleri. (Bacanlı, 1999)

Kişiler arası ilişkilerin iyi olması bazı değişkenlerle ilişkilidir. Değişkenlerden birisi de sosyal becerilerdir. Sosyal beceriler tüm insanlar için önemli olmasına rağmen bazı meslek mensupları için daha da önemli görülmektedir. Bu mesleklerden birisi de öğretmenliktir. Sınıfta öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini oluşturur. Bu beceriler ders öncesi, sınıf içi ve ders sonrası şeklinde gruplanabilir. Söz ve eyleme dayalı bu ilişkiler iyi olursa, sınıfta olumlu bir atmosfer oluşur; ilişkiler kötü ise , sınıfın atmosferi giderek bozulur ve eğitim amaçlarına ulaşamaz. O halde sınıftaki eğitici ortamın büyük ölçüde öğretmenin davranışlarına bağlı olduğu söylenebilir. Mesleğinin bilincinde olan öğretmen, sınıf atmosferi içinde bir yandan öğrencilerini gerekli bilgi ve beceri ile donatmaya çalışırken diğer yandan kişiliği ile onları etkilediğini bilmelidir (Küçükahmet, 1997: 191).

Öğretmenlerin, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak, sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlara sahip olması ve aynı zamanda bu becerileri öğrencilerine kazandırabilmesi oldukça önemlidir.

Öğretmenin, öğrencinin kişisel problemleri ve endişeleriyle ilgilenirken duyuşsal ve sosyal yönden duyarlılığı ön plâna çıkar. Duyuşsal yönden duyarlı olan öğretmen öğrencilerin içinde bulunduğu dönemin kültürünü anlar ve ona göre davranır. Gelişmeye açık etkin bir öğretmen öğrencilerin duygularına değer verir, onların olumlu benlik kavramı geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrencilerin sözel ve sözel olmayan tepkilerine değer verir ve dinler. Öğretmenlerin dinleyici ve ilk iletişimi kuran kişi olarak adlandırılan rolü duyuşsal ve sosyal yönden duyarlı olmasını gerektirir. Eğer duygusal tepkiler yaşamın erken yaşlarında sosyal bağlamda öğreniliyorsa mantıken olumsuz türdeki duygusal tepkiler engellenebilir. Olumsuz duygusal tepkiler, sosyal becerilerin ve yeterliklerin eksikliği sonucunda oluyorsa bu tip beceriler ve yeterlikler öğretilir. Bu açıklamalar, sosyal beceriler ve yeterliklerin eksikliği nedeniyle oluşacak sorunların önlenebilecekleri anlamına

gelmektedir. Genel olarak her okulun, çocukları sadece akademik olarak değil, sosyal ve duygusal olarak da desteklemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bilgiler ışığında sosyal ve iletişim becerilerini öğretmenin önemi ortaya çıkmaktadır(Korkut, 2004:137)

Öğretmen bütün sınıfı içeren faaliyetler organize ederken, dersi öğrenciyi aktif kılacak şekilde plânlarken, grup etkinliklerini organize ederken, beklenmeyen bir durumla ya da plânların bozulması halinde ortama ayak uydururken sosyal kontrol becerilerine gereksinme duyar. (Ford, 1983)

Öğretmen öğrenciye beklentilerini açıkça belirtirken sosyal ve duyuşsal anlatımcılık söz konusudur. Sosyal ve duyuşsal anlatımcılık aynı zamanda iletişimde netlik, beklenileni tam olarak açıklama, duygu ve düşüncelerini açıklamada gerekli olan beceri unsurlarıdır. Öğretmenin, öğrenci ve diğer personelle iyi iletişim kurabilmesi, duyuşsal ve sosyal yönden anlatımcı ve duyarlı olması ile ilgilidir. Waller, 1967'de öğretmenlerin ders kitapları içerisinde bulamayacakları ancak öğrenmeleri zorunlu olan bir kavram ortaya koymuştur. Bu kavram sosyal içgörü (social insight) olarak adlandırılmaktadır. Sosyal içgörü, sınıfta neyin olup bittiğini kavrama şeklinde tanımlanmaktadır. Waller'e göre bu basit bir kavram gibi gelebilir, fakat, bunun etkili bir şekilde üstesinden gelebilmek için öğretmenlerin öğrencilerin kültüründen haberdar olması ve öğrenci davranışını anlaması gerekir (Gordon, 1996). Öğrenci kültürü konusunda da çok sayıda liste görmek olasıdır, öğrenci kültürünün sekiz unsuru Hill tarafından 1981'de genel olarak şöyle sıralanmaktadır: Konuşma dili, Sözsüz iletişim, Genel kültür, Dünya görüşü, Davranış stili, Değerler, Akıl yürütme biçimleri ve Kültürel kimlik gibi özelliklerden oluşmaktadır(Hill, 1987).

Bir öğretmenin sosyal iç görüşü eksikse, öğrencilerle iletişimi daha az etkili olabilir. Bu durumda araştırmacılar öğretmenlere çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Bunlar arasında;

- Öğrencinin içinde bulunduğu dönemin kültürünü anlamak,

- Öğrencilerin havasını anlamak; bu bazı günler öğrencilerin neden enerji dolu olduklarını veya bazı günler neden sınıfla hiç ilgilenmediklerini anlamada yardımcı olur,
- Konuyu çocukların okul dışı yaşantılarıyla ilişkilendirmek,
- Öğrenciyi tanımak ve öğretmenin insanlığını öğrencilerle paylaşması gibi değişkenler yer almaktadır (Gordon,1996).

Öğretmenlik , devletin eğitim- öğretim ve bununla ilgili yönetim görevinin üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. Bu nitelikleri kazanabilmek için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmesi temel alınmıştır. Milli Eğitim Geliştirme projesi kapsamında Yüksek Öğretim Kurulu tarafından gerçekleştirilen öğretmen yetiştirme çalışmaları sonuçlanmış ve bu proje doğrultusunda 21. yüzyıl görev yapacak öğretmenlerin yeterlilikleri belirlenmiştir. Bu yeterlilikler ve nitelikler, alan hakimiyeti, öğrenme- öğretme sürecini yönetme, öğrenci kişilik hizmetleri ile kişisel ve mesleki özellikler olarak dört ana gruba toplanmıştır (YÖK, 2006).

Alan Hakimiyeti

Her öğretmen için temel bir nitelik olarak belirlenmekte ve iyi bir öğretmen olabilmek için iyi bir alan eğitimi alma gereği vurgulanmaktadır. Alan bilgisi eğitimi içersinde öğretmenlerin öğretim programları konusunda da bilgi sahibi olmaları istenmektedir.

Öğretme-Öğrenme Sürecini Yönetme

Bu süreçte yer alan öğretmen yeterlilikleri arasında , Plan Yapma, Öğretim yöntemlerinden yararlanma, iletişim becerisini kullanma, sınıf yönetme değerlendirme olarak belirlenmiştir. Burada getirilen yeterliklerle öğretmenlerin planlamadan değerlendirmeye kadar öğretimin her aşamasında göstermesi gereken

yeterlilikler bir bir sıralanmakta ve öğretmen performansını değerlendirmede bu ölçütlere göre yapılması önerilmektedir.

Öğrenci Kişilik (Rehberlik) Hizmetleri

Öğretmenlerin öğrencilerle yakın ilişki kurmaları , onların sağlıklı ve dengeli bir kişilik kazanmalarına yardımcı olmaları ve okuldaki öğrenci kişilik hizmetlerine katkıda bulunmaları istenmektedir.

Kişisel ve Mesleki Özellikler

Öğretmenlerin zamanı etkili bir şekilde planlama ve kullanma, diğer öğretmenlerle iyi ilişkiler kurma, hizmetiçi eğitim ve mesleki toplantılara katılma konusunda duyarlı olma ve kendilerini mesleki açıdan geliştirmeye istekli olmaya ilişkin yeterlilikleri de vurgulanmaktadır.

Öğretmen nitelikleri nasıl olması gerektiği konusu incelendiğinde “etkili öğretmenin nitelikleri “ üzerine odaklaştığı görülmektedir. Etkili öğretmenin özellikleri ve sahip oldukları kişisel niteliklerini sekiz aşamada toplandığı belirlenmiştir. Bunlar, coşku, içtenlik, güvenilirlik, yüksek başarı beklentisi içinde olma, destekleme, işbirlik, esneklik ve bilgililiktir, Bu nitelikler temele alındığında çağdaş bir öğretmenin sahip olduğu ve göstermesi gereken nitelikleri temelde iki ana grupta toplamak olası görülmektedir. Bunlar kişisel ve mesleki niteliklerdir(Demirel, 1999: 192)

Güdüleyicilik

Öğretmenlerin kişilik özellikleri doğuştan beraberinde getirdikleri özellikleridir. Öğretmenin coşkulu içten, espirili ve güvenilir olması onun güdüleyici bir kişilik yapısına sahip olduğunu ortaya koyar ve öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkiler bırakır. Coşkulu öğretmenler konuları sunarken yaratıcıdır,

güven verirler, espirileriyle öğrencilerin ilgilerini sürekli canlı tutmaya çalışırlar sınıf içinde ve dışında iletişim kurmaya açıktırlar.

Başarıya Odaklanmışlık

Öğretmenlerin kendileri ve öğrencileri için yüksek başarı beklentisine sahip olmalarıdır. Öğrenciler öğretmenlerin kendileri için beklentilerini anlamada oldukça usta görünmektedirler. Bundan dolayı öğretmenlerin düşük beklenti davranışı göstermemeleri önerilmektedir.

Profesyonellik

Etkili öğretmenin kişisel nitelikleriyle ilgili son gruba işbirlik esneklik ve bilgililik gibi özellikler girmektedir, ancak bu özellikler kişisel olmaktan çok öğretmenlik meslek bilgisi ve tavırlarıyla ilgili olduğundan bunların eğitim yoluyla değiştirilmesi olası görülmektedir.(Demirel, 1999:196)

II. Öğretmenlerin Mesleki Nitelikleri

Öğretmenlerin bu nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir. Bunları yedi grupta toplayabiliriz.

Öğretim Etkinliklerini Planlama

Eğitimde planlama, öğretim etkinliklerinin en rasyonel ve düzenli bir şekilde nasıl öğretileceğinin ortaya konmasıdır. Yıllık, ünite ve ders planlarını yapmanın yanı sıra araç gereç seçme, sınıf hazırlama ve sınıf çalışmalarının etkili bir şekilde yapılmasını sağlama işlerinde etkili olabilmek için öğretmenlerin öğretim etkinlikleri çok iyi planlama yapmaları gerekmektedir.

Öğretim Yöntem ve Tekniklerden Yararlanma

Sınıf içindeki öğrenme öğretme sürecinin etkili olabilmesi uygun yöntem ve tekniklerin seçimi ile olasıdır. Öğrencilerin düzeylerine, yaşlarına ve yeteneklerine uygun yöntem ve teknik seçerken öğretmenlerimizin zengin yöntem ve teknik bilgisine sahip olmaları gerekir.

Etkili İletişim Kurma

Nitelikli bir öğretmenin başarılı olabilmesi için iyi bir iletişim becerisine sahip olması gerekir. İyi iletişim kurabilmek için açık ve kolay anlaşılabilir bir dil kullanmak önemlidir. İyi bir öğretmenin ipucu, pekiştireç, dönüt ve düzeltmeleri kullanmada çok etkili olması ve öğrencilerin derse katılımını sağlaması açısından da sınıf içi iletişim önemli bir nitelik olarak görülmektedir.

Sınıf Yönetimi

Sınıfta öğrenme için olumlu bir havanın sağlanması, öğretmenin alan bilgisine çok iyi hakim olması ve mesleki deneyimin olmasıyla sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Bu nedenle sınıf yönetimini üstlenen öğretmenlerin yönetim kuramları, grup dinamikleri, iletişim ve eğitim psikolojisi alanlarında iyi yetişmiş olmaları gerekmektedir.

Zamanı Etkili Kullanma

Etkili bir öğretmen tüm öğrenme- öğretme etkinliklerini önceden planlayan öğretmendir. Bu nedenle okulda ve özellikle de sınıfta geçen zamanın akademik öğrenme etkinlikleriyle geçirilmesine dikkat edilmelidir. Sınıf içinde zamanı kontrollü kullanma ve etkili bir iletişim kurma açısından öğrenciler zengin öğretme ortamının sağlanması, bunun için de görsel ve işitsel öğretim materyallerinden yararlanılması gerekir.

Öğrenmeleri Değerlendirme

Öğretmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Her öğrenmenin sonunda bir kontrol görevinin yerine getirilmesi ve bu kontrol sonucunun değerlendirilmesi gerekir. En etkili değerlendirmenin girişte, süreçte ve çıkışta yapılması önerilmektedir. Girişte hazırbulunuşluk düzeyleri, süreçte her öğrenme biriminin sonunda sürekli bir izleme testlerinin verilip değerlendirme yapılması ve sonuçta öğrenilen bilgi , beceri ve tutumlarda hangi düzeyde öğrenmelerin gerçekleştiğinin belirlenmesi gerekir.

Rehberlik Yapma

Etkili bir öğretmen sınıf içinde öğrencileriyle iyi bir ilişki kurmalıdır. Özellikle kendi grubunda bulunan öğrencilerin sağlıklı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerinden sorumluluk duymalıdır. Bu nedenle öğrencilerinin bireysel ve grup ihtiyaçlarına duyarlı olmalı, okuldaki öğrenci kişilik hizmetlerine katkıda bulunmayı amaç edinmelidir (Demirel, 1999:197).

Sosyal iç görü ile ilgili faktörler dikkate alındığında, bu faktörlerden sosyal beceri ve sosyal beceriyi oluşturan unsurlarla ilişkili olduğu görülebilir. Öğrencinin içinde bulunduğu dönemin kültürünü anlamak ve öğrencinin havasını anlamak, sosyal ve duyuşsal duyarlı olmayı gerektirmektedir. İnsanlığınızı öğrencilerle paylaşın değişkeninde ise; başarılı öğretmenler uygun koşullarda güçlü ve zayıf taraflarını öğrencilerle paylaşmaktan korkmazlar anlayışı vardır.

Öğretmenler sosyal becerileri oluşturan değişkenlere bir bütün olarak sahip olmalıdırlar. Bu değişkenlerden biri ya da bazılarına sahip olmak sosyal yeterlik için yeterli değildir. Çünkü sosyal beceriyi oluşturan unsurlar birbirleri ile ilişkilidir. Diğer bir deyişle öğretmen sosyal ve duyuşsal yönden anlatımcı, duyarlı ve kontrol becerilerine sahip olmak durumundadır. Bunlardan bazılarına sahip olup diğerlerine sahip olmamak eksiklik olarak görülmektedir. Riggio (1990)'a, göre öğretmen kendisini ifade edebilir, sınıfı kontrol edebilir ancak duyarlı değilse öğrencileri anlamak konusunda yetersizlik sergileyecektir. Bu da öğretimle ilgili plânladığı bazı

hedeflere ulaşmasını engelleyebilir. Öğrenci kendisini dinlemeyen ve/veya dinleyemeyen öğretmenden ders dinlemek istemeyebilir. Öğretmen anlatımcı, duyarlı olabilir ancak kontrol becerisi yoksa sınıfta en küçük bir olaya öfkelenip kendisini güç durumda bırakacak tepkiler sergileyebilir. Ancak duyuşsal ve sosyal yönden kontrol becerilerine sahip olmakla olumsuz tepkilerden kaçınabilir. (Riggio,1990).

Özet olarak öğretmenler, duyuşsal kontrol, duyuşsal duyarlılık vb. gibi sosyal becerilere sahip olabilirler. Bunlar önemlidir. Fakat genel olarak sosyal becerilerin varlığı için yeterli değildir. Örneğin, öğretmenin duyuşsal ve sosyal duyarlılık becerileri yüksek, sosyal kontrol ve anlatımcılık becerileri düşük ise, öğrencilerin sosyal davranışlarını anlarlar ve etkileşim normlarını bilirler ancak öğrencilerle sosyal etkileşim kuramazlar. Bunun sonucu olarak da öğrencilerine istedik davranışları kazandırmada yetersiz kalabilirler. Öğretmenlerde gözlemlenen bu yetersizliği giderebilmek için şu etkinliklere yer verilebilir (Riggio,1990)

Öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretmen adaylarına ve hizmet içi eğitim programlarında da öğretmenlere sosyal becerileri kazandıracak şekilde plânlamalar yapılabilir, bu programlar doğrultusunda sosyal becerileri kazandıracak derslere yer verilebilir. Yardım etme, yardım ya da bilgi isteme, bir konuda konuşma başlatabilme, sorulan sorulara bekletmeden yanıt verme, kendini tanıtma, kurallara uyma, sırasını bekleme, işbirliği yapma, teşekkür etme, özür dileme, eleştiri kabul etme, yaptığı işe ilişkin geri bildirim isteme gibi sosyal beceriler bireyin topluma uyumunu, toplumla bütünleşmesini, yaşlıları ve diğerleriyle etkileşimini ve iletişimini sağlar. Aynı zamanda akademik becerilerin gelişimini destekler ve bu becerilerdeki başarının artmasını kolaylaştırır. Sosyal becerileri yeterli olan bireyler, iş hayatlarında daha uyumlu olmakta, iş verimleri artmakta ve iş arkadaşları ile daha sağlıklı etkileşim kurabilmektedirler.

Sosyal beceriler; genellikle diğer bireylerin gözlenmesi, gözlenen davranışların model alınması ve taklit edilmesiyle kazanılmakta; çevreden alınan geribildirimlerle kalıcı hale gelmektedir. Sosyal beceriler, bireyin toplumsal

sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla sergilediği, sosyal ortamlarda olumlu sosyal sonuçlar elde etmesini sağlayan, öğrenilmiş davranışlardan oluşmaktadır.

Bireyin çevresiyle etkileşimini kolaylaştırdığı, sosyal kabulünü arttırdığı sosyal becerilerin çok çeşitli olduğu ve bu becerilerin farklı çalışmalarda, değişik şekillerde gruplandırıldığı görülmektedir. Bu beceriler; bireyin kendisi ile ilgili, çevreyle ilgili, iş/görev ile ilgili ve kişiler arası etkileşim ile ilgili davranışlar olarak dört grupta toplanmaktadır. Aynı zamanda sosyal beceriler alt gruplara da ayrılarak, sınıf ile ilgili beceriler, okul ile ilgili beceriler, kişisel beceriler, etkileşim kurma becerileri, toplumla ilgili beceriler ve iş ile ilgili beceriler olarak da gruplandırılır (Riggio, 1986).

Sosyal yeterliliğin artırılması bütün çocuklar için kişiler arası olumlu ilişkiler kurma ve bu ilişkileri sürdürme, kendileri hakkında olumlu düşünme ve sosyal davranışları için olumlu geri bildirim alma ile sonuçlanmakta; sosyal becerilerde yetersizliği bulunan çocuklarda müdahale edilmediği ve bu yetersizlikle baş edebilecekleri beceriler öğretilmediği zaman, uzun dönemde sosyal yetersizliklerin arttığı, uyum sorunlarının ortaya çıktığı gözlenmektedir. Araştırmalar, sosyal becerilerdeki yetersizliğin akademik becerilerde başarısızlık, suçluluk ve zayıf benlik algısı ile ilişkisi olduğunu göstermekte; engelli bireylerin belirlenmesi ve tanımlanmasında bu becerilerin yetersizliğin önemli bir rol oynadığı açıklanmaktadır (Saovey, 1990).

Öğretmenlerin sahip olmaları gereken davranışlar geçmişten günümüze öğretmen yetiştirme çalışmalarının geleneksel konularından biri olmuştur. Öğretmenliğin bir bilim mi, sanat mı olduğu farklı çevreler tarafından uzun zamandır tartışılmaktadır. Her iki görüşde taraftar bulmaktadır. Öğretmenliği sanat olarak görenlere göre, öğretmenlikte yetenek, sevgi, yaratıcılık ve ilham gibi nitelikler önem kazanmaktadır. Öğretmenliği bilim olarak görenlere göre ise bilgi ve beceri önem kazanmaktadır. İki görüşün de haklılık payı vardır. Uygulamada bunları uzlaştırmak da oldukça kolaydır, çünkü iki görüşte farklı kavramlardan bahsetmektedir. Bir grup kişilik özelliğinden bahsederken, diğer grup becerilerden ve bilgilerden bahsetmektedir. Bu iki görüşten şu sonuca varmak olasıdır: Öğretmenlik bir takım

kişilik özellikleri ile bilgi ve beceriler gerektirir. Kişilik özelliklerinin günümüzde öğretilmesi oldukça zor görünmektedir, ama beceri ve bilgiler öğretilir. Etkili öğretmenlerde bulunması gereken bilgi ve beceriler konusunda değişik listeler görmek olasıdır. Örneğin; Reed ve Bergman'ın,1994'te öne sürdüğü etkin öğretmen özellikleri incelendiğinde bu özelliklerin çoğu öğrenilebilir, öğretilir ve değerlendirilebilir özelliklerdir. Öğretmen yetiştiren kurumlarda yapılmaya çalışılan işte bu öğretilir, öğrenilebilir ve değerlendirilebilir bilgi ve becerileri öğretmen adaylarına kazandırmaya çalışmaktadır (Yüksel, 1998).

Öğretmenlerde bulunması gerekli olan öğretilir, öğrenilebilir ve değerlendirilebilir davranışların neler olduğu konusunda çeşitli listeler görmek olasıdır. Öğretilir, öğrenilebilir olan davranışlar etkin öğretmenlerde bulunması gereken özellikler olarak görülmektedir. Etkin öğretmen özelliklerinden bazıları şu şekilde sıralanmaktadır: Öğretim uzmanı, yönetici, güdüleyici, lider, danışman, çevre düzenleyici ve model olarak öğretmen. Bir başka yaklaşıma göre ise öğretmenlik mesleği şu boyutları içermelidir: Konu uzmanlığı, güdüleyici, öğrenenlerin farklılığı, öğretimin plânlaması, öğrenme stratejileri, öğrenme çevresi, iletişim ve değerlendirme (Özdemir,1997: 34)

Öğretmenlerin rolleri eğitim sürecinin üç unsuru dikkate alınarak da ele alınabilir (Bacanlı, 2001: 20). Bu roller: Öğretimle ilgili, Yönetimle ilgili ve Rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili roller olarak sıralanmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili öğretmenlerin rolleri arasında ise dinleyici rolü, kurumlara yönetici ve kabul edici rolü, insan potansiyelini geliştirici rolü, insan ilişkilerini geliştirici rolü ve rehberlik ve psikolojik danışma programını destekleyici rolü sayılabilir (Gibson,1995).

Son yıllarda öğretmen adaylarında bulunması gereken roller konusunda üç alan belirlenmektedir. Bu alanlar: Organizasyon-plânlama ve öğretim yaklaşımları, Meslekî profesyonellik ve Sosyal beceriler . Capal ve ark, (1996), tarafından yeni göreve başlayan öğretmenlerden beklenen üç grup davranış aşağıda sıralanmıştır:

1. Organizasyon-plânlama ve öğretim yaklaşımı

- a. Ders için gerekli olan kitapları, diğer materyalleri hazırlamak ve öğrencilerin gelişim süreçleri ve kendi çalışmaları hakkında yöneticilerle konuşmak, temizlik ve güvenlik önlemlerini kontrol etmek için okula zamanından önce gelmek.
- b. Sınıfın özelliklerine göre hangi konuları öğreteceğini plânlama ve hazırlamak.
- c. Kendi dosyasında düzenli kayıtları tutabilmek ve bu kayıtları güncelleştirmek.
- d. Kendi özel alan bilgisine sahip olmak.
- e. Değişik öğretim teknikleri denemek.

2. Meslekî Profesyonellik

- a. Yeni öğrenmelere açık olmak.
- b. Esnek olmak.
- c. Uygun kıyafet giymek.
- d. Okul işleyişi ve politikası hakkında bilgili olmak.
- e. Liderlik rolü almak.
- f. Kendini geliştirme ile ilgili sorumluluk almak.
- g. Özel alan bilgisini güncelleştirmek.
- h. Öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak etkinlikleri kullanmak
- ı. Öğrenci aileleri ile çocukların gelişim süreçlerini tartışmak.

3. Sosyal Beceriler

- a. Öğrenciler ve diğer görevlilerle iyi iletişim geliştirmek.
- b. Espri anlayışına sahip olmak.
- c. Takımla iyi ilişkiler kurarak çalışmak.
- d. Çocukların yanısıra yetişkinlerle de iyi iletişim kurmak.
- e. Güç durumları zararsız hâle getirmeyi öğrenmek.
- f. Bireyin gelişim dönemlerini, sosyal becerileri ve yeterliklerini, sosyal beceri eksiklikleri ve yetersizliklerini göz önünde bulundurduğumuz zaman anne-babalar ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Burada belirtilen sosyal becerilerden kasıt öğretmenin, öğrenciler ve diğer görevlilerle iyi iletişim kurması, espri anlayışına sahip olması, takımla iyi ilişkiler kurması, güç durumlarla başa çıkabilmesi gibi bir takım özelliklerdir (Yüksel, 2001).

Bunun dışında öğretmenlerde bulunması gerekli olan öğretilbilir, öğrenilebilir davranışlar etkin öğretmenlerde bulunması gereken özellikler olarak görülmektedir. Etkin öğretmen özelliklerinden bazıları şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1- Öğretim uzmanı
- 2- Yönetici
- 3- Güdüleyici
- 4- Lider
- 5- Danışman
- 6- Çevre düzenleyici
- 7- Model (Servet, 1997).

Anne babalar ve öğretmenler, öncelikle çocuklara sevgiyle yaklaşmalı, çocukların üzerinde sabır ve titizlikle çalışmalıdırlar. Sosyal beceri eğitiminde özellikle çocuklara kendilerini ifade etmeleri için fırsat tanınmalı, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. “Lütfen ve teşekkür ederim demek”, “sırasını beklemek”, “kolunun yerine bir mendile burnunu yada ağzını silmek”, “diğer çocuğu aniden itmek yerine ondan oyuncağını geri vermesini rica etmek”, çocuğun sosyalleşme sürecine bağlı olan birkaç davranış örneğidir.

Küçük yaşlardan başlayarak çocuk, gitgide neleri yapıp, neleri yapmaması gerektiğini, kuralları, gelenekleri ve içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını öğrenir.

Sosyalleşme süreci içerisinde çocuğun kazanması gereken temel sosyal beceriler:

- Empati duygusunun gelişimi;
- Başkalarının haklarına saygı bilincinin gelişimi;
- Başkalarına yardım bilincinin gelişmesi ve bundan memnuniyet duyma;

- İşbirliği bilincinin gelişimi ve rekabet duygusunun tehlikelerini öngörebilme;
- Arkadaşlığı keşfetme ve bundan zevk alma,sevinç duyma;
- Kendini daha çok “sözle” ifade edebilme hassasiyetine sahip olma (Capel ve ark, 1996: 11).

Sosyalleşme, çocuğun gelişiminin önemli bir parçasıdır. İleride sosyal çevre ile uyum sağlamış bir birey olması, buna bağlıdır. Sosyalleşme, kendiliğinden olan, mekanik bir süreç değildir. Çocuğa bu konuda rehberlik edilmeli ve belli bir disiplin kazanmasına çalışılmalıdır. Bununla beraber, çocuğun bu süreçle ilgili gösterdiği çaba ve işbirliği, onun eğitiminden sorumlu kişilerce cesaretlendirilmelidir. Çocuğun işbirliği, öğretmenlerin / ana baba eğitiminden sorumlu kişilerin onunla kuracağı sıcak ve onaylayıcı bir tutumla gelişir.

Çocuklar sosyalleşebilmek için bir takım “sosyal amaçlara” sahip olma ihtiyacı hissederler. Örneğin, yeni bir arkadaş grubuna girebilmek, çok beğendiği bir yaşıtıyla konuşabilmek, oyun oynayan arkadaşlarına katılmayı istemek gibi hedeflere sahip olmak, onları, sosyal ilişki kurabilmeleri için destekler. (Campbell,1994:17).

Bireyin çevresiyle etkileşimini kolaylaştırdığı, sosyal kabulünü arttırdığı sosyal becerilerin çok çeşitli olduğu ve bu becerilerin farklı çalışmalarda, değişik şekillerde gruplandırıldığı görülmektedir. Bu beceriler; bireyin kendisi , çevresi , iş/görev ve kişiler arası etkileşim ile ilgili davranışlar olarak dört grupta toplanmaktadır. Aynı zamanda sosyal beceriler alt gruplara da ayrılarak, sınıf , okul , kişisel beceriler, etkileşim kurma , toplum ve iş ile ilgili beceriler olarak da gruplandırılır. Öğretmen ile ilişkiler: Yeni araştırmaların da gösterdiği gibi, çocuğun sosyal gelişiminde “anne”nin oynadığı rolün dışında başka insanların da rolü önemlidir. Bu kişilerden birisi de öğretmenlerdir. Öğretmen gösterdiği özen ve kurduğu sıcak iletişimle çocuğa fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap verebilecek kapasitede olduğunu gösterecektir ve böylece, çocuk, öğretmene “bağlanabilecektir”. Bu bağ sayesinde öğretmen, çocuğun kendi sosyal gelişimine katılımını sağlamış olacaktır.(Jordan, 1997)

Çünkü, insan sosyal bir varlıktır ve çocukların toplumsal ilişkilerinde ihtiyaç duyacakları becerileri ve toplum kurallarını öğrenmeleri gerekir. Yeni arkadaş edinebilmek, bir gruba girebilmek veya en basiti zor anlarda yardım isteyebilmek için ne yapmak gerekir? Tüm öğretmenler için iletişim önemlidir, fakat sınıf öğretmenlerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerle iletişimde çok farklı bir yeri vardır. Çünkü beden eğitimi öğretmenleri, sınıf ortamından daha sıcak olan salon ortamında öğrencilerle daha yakın ilişkidirler. Beden eğitimi öğretmenin taşıması gereken en önemli nitelikler, sevecen, sabırlı, etkili iletişim kurabilen, öğrenmeyi bilen, sürekli öğrenme dürtüsü içinde olan, dar bir alanda derinlik yerine, geniş bir bilgi, beceri ve kültür temeline sahip yetişmiş, bildiğini sergileyen değil, kullanabilen, eşit davranan, öğrencide bilgi ve beceri kazanmaya yönelik istek uyandırabilen, öğrenmeyi öğreten, okul çevre işbirliği içersinde ve rehber olan, tartışmalı, katılımlı bir sınıf ortamı yaratan, alan bilgi ve becerisinde yeterli, problem çözme becerisi edinmiş, eleştirel düşünebilen, mesleğini seven, akılcı ve bilimsel davranabilen, çevreye karşı sorumlu ve duyarlı, kendine güveneabilen, demokratik davranış ve tutum geliştirebilen, teşvik eden, dürüst, nazik, samimi, dikkatli, canlı ve coşkulu, diplomatik ve disiplinli, sevimli ve çekici, saygılı ve itibarlı, açık fikirli, değişik-farklı ve yeni fikirlere açık, görsel yardım sunan, katılımcı, bireysel etkileyici, anne-baba rolünde, iyi giyimli, mutlu bir kişi olmalıdır (İnceoğlu, 1987) .

Öğretmen ve öğrencilerin “Sosyal Beceri Düzeyleri ” ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak, yapılan geniş kaynak taramasında Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri eğitimleri bilimsel araştırmalarda yerini alamamıştır. Böylece öğretmenlerin öğrencilerle kolay iletişimlerini sağlayacak becerilerden yoksun kaldığı ve öğretmenler bu beceriye sahipse de tesadüfler eseri olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin, eğitimin ayrılmaz bir parçası olan iletişim ve dolayısıyla sosyal beceriler konularında ne derece yeterli oldukları bilimsel çalışmalarla ortaya çıkarılmalıdır. Araştırmalar sonunda elde edilen bulguların eğitim programcılarına, özellikle eğitim fakültelerinin eğitim programlarını hazırlayan uzmanlara yararlı olacağı düşünülebilir.

Bu nedenle, öğretmen adayı yetiştirmede bu alanlarda konunun incelenmesi bir gereksinim olarak ortaya çıkmakta ve problem cümlesi aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretimde görev yapan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

1.3. ALT PROBLEMLER

Araştırma probleminin çözümlenmesi için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. İlköğretimde görev yapan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri (Duyuşsal Anlatım, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol) nedir?
2. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Anlatımcılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
3. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Duyarlılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
4. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Kontrol” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
5. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Anlatımcılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
6. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Duyarlılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

7. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Kontrol” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
8. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin sosyal beceri toplam puanlarında branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?
9. İlköğretimde çalışan öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri “mesleki deneyime” göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma devlet okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve bu becerilerin cinsiyet, branş ve mesleki deneyim değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitim kurumlarında öğretmen ile öğrenci arasında kurulan olumlu iletişimin öğrenmeyi olumlu etkilediği bir gerçektir .Bu doğrultuda eğitim / öğretimin kalitesini arttırmak için öğretmenlerin olumlu iletişimde gerekli olan sosyal becerilere de sahip olması beklenmektedir. Bu bakımdan okullarda çalışan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal becerilerinin belirlenmesi durumunda ortaya çıkacak sonucun, beden eğitimi ve sınıf öğretmeni yetiştiren kurumlara ve ilgililere yardımcı olması beklenmektedir.

Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması için yapılan bu araştırma, bu alanda yapılan sınırlı sayıdaki araştırmalardan birisi olması nedeniyle ve bu konuda ileride yapılacak çalışmalara ışık tutması amacıyla da önemli görülmektedir. Görüldüğü gibi son yıllarda ülkemizde sosyal becerileri konu alan araştırmaların sayısında artış olmaktadır.Yurt dışında ve yurt içinde yapılan bu araştırmalar sosyal beceri eğitiminin, öğrencilerin

sosyal beceri düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmaların daha çok ergenlerle ya da bireylerin psikolojik açıdan gelişimleri ile ilgili olduğu dikkat çekerken, ilköğretim 1.ve 2.kademe öğrencilerinin dersine giren Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin sosyal becerileri ile ilgili yeterince araştırma yapılmadığı gözlenmektedir.. Bu nedenle sosyal beceriye ilişkin daha fazla araştırmanın yapılması önem kazanmaktadır.

1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- 1-Çalışma Zonguldak Merkez ve Ereğli merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okulları ile sınırlı tutulmuştur.
- 2-Çalışma beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.
- 3-Çalışma tez süresi ile sınırlı tutulmuştur.
- 4-Çalışmada öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri Riggio, tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Ölçeğinde yer alan duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol boyutları ile sınırlıdır.
- 5-Öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerini belirlemede , cinsiyet, mesleki deneyim ve branş değişkenleri araştırılmıştır.

1.7. ARAŞTIRMANIN SAYIL TILARI

1. Araştırmaya katılan öğretmenler uygulanan Sosyal Beceri Envanterindeki soruları kendi gerçek sosyal beceri düzeylerini yansıtacak biçimde yanıtlamışlardır.

1.8. TANIMLAR

Sosyal Beceri: Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve

öğrenilebilir davranışlardır. Bu davranışlar sosyal bilgiyi alma, çözümleme, anlama ve uygun tepkide bulunmayı kapsar.

Duyuşsal Anlatımcılık (Emotional expressivity): Bireyin sözel olmayan duyuşsal mesajları iletebilme becerisini ifade etmektedir.

Duyuşsal Duyarlık (Emotional sensitivity): Diğerlerinin sözel olmayan mesajlarını anlama ve yorumlama becerisini ifade etmektedir.

Duyuşsal Kontrol (Emotional control): Bireyin sözel olmayan mesaj ve duygularını düzenleme ve kontrol etme becerisini ifade etmektedir.

Sosyal Anlatımcılık (Social expressivity): Karşılıklı konuşmada diğerleri ile meşgul olmak ve sözel anlatım becerisini ifade etmektedir.

Sosyal Duyarlık (Social sensitivity): Diğerlerinin sözel iletişimlerini yorumlama becerisini ifade etmektedir.

Sosyal Kontrol (social control): Sosyal ortamlarda kendinden eminlik, sosyal rol oynama ve kendini ayarlama becerisini ifade etmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde sosyal beceri ile ilgili kuramsal bilgilere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde sosyal beceri tanımları, sosyal becerinin alt boyutları sosyal becerilere ve eğitime ilişkin kuramsal açıklamalar, sosyal beceri eğitimi tanımları, sosyal beceri eğitiminde kullanılan yöntemler, sosyal beceri modelleri ve sosyal becerinin boyutlarına ilişkin kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1.1. SOSYAL BECERİ TANIMLARI

Sosyal becerilerle ilgili birçok araştırmacı değişik tanımlarda bulunmuşlardır. Bu tanımların çoğunun anlamları birbirine yakın olmasına rağmen, hemen hemen hepsi birbirinden farklıdır. Aşağıda bu tanımlardan örneklere yer verilmiştir.

Libet ve Lewinsohn (1973) sosyal becerileri olumlu veya olumsuz pekiştirilmiş davranışların ortaya çıkması ve cezalandırılmış veya başkaları tarafından bastırılmış davranışların ortaya çıkmamasını sağlayan karışık bir yetenek olarak tanımlamışlardır (Akt. Cartledge ve Milburn, 1993: 235).

Lieberman (1977) ise sosyal beceriyi çocuğun ortama esnek bir şekilde uyumu ve diğerleriyle bilgi ve deneyim alışveriş yetkinliği olarak tanımlamaktadır (Akt. Şahin, 1999: 8)

Combs ve Slaby'e (1977) göre sosyal beceriler, belirli sosyal durumlarda

toplumsal olarak önem verilen, kabul edilmiş, kişiler arası etkileyici davranabilme yeteneği ve aynı zamanda kişinin öncelikle kendisine, karşısındakine ve başkalarına yararlı olmasıdır (Akt. Foddor, 1992: 19).

Trower'e (1982) göre sosyal beceri; bir hedefe yönelik, becerikli davranışın ortaya konması sürecidir (Akt. Bacanlı, 2001: 19).

Shepherd (1983), sosyal beceriyi insanların sosyal etkileşimleri sırasında gözlenebilir davranışları olarak tanımlamıştır.

Sorias (1986), sosyal beceriyi; bireyin çevresiyle olumlu ilişkiler kurması, duygularını uygun bir şekilde anlatabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde diğer insanlardan yardım isteyebilmesi ve kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini kolaylaştıran, öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamıştır.

Mcfall (1982:10) sosyal becerileri bir kişinin belirli sosyal görevlerde yeterli olmasını sağlayan özel beceriler olarak tanımlamaktadır.

Dikmener (1997) sosyal becerileri, sosyal olarak kabul gören öğrenilmiş davranışlar olduğunu ve bu davranışların bireyi başkalarından olumlu tepkiler alacak ve olumsuz tepkilerden uzaklaştıracak yollarla başkalarıyla iletişim kurmaya ittiğini belirtmiştir.

Bacanlı (2001) sosyal beceriyi, bireyin diğer insanlarla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmasını sağlayan davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Kaf (1999) sosyal becerileri, insanlar arası etkileşimi geliştiren ve sosyal ortamda yapılması gerektiği düşünülen beceriler şeklinde tanımlamıştır.(Kaf, 1999: 9)

Bu tanımlara bakarak sosyal becerilerin, bireyler arası olumlu ve etkili ilişkiler kurabilmek için gerekli, beceriler bütünü olduğu söylenebilir.

2.1.2. SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

Sosyal beceri eğitimi için bir çok araştırmacı farklı tanımlarda bulunmuştur. Bu farklı tanımlara baktığımızda sosyal beceri eğitimi, bireyin sosyal davranışlarında, olumlu ve etkili iletişim becerileri geliştirebilmesi için verilen eğitim olarak tanımlanabilir.

Wong ve arkadaşları (1983), sosyal beceri eğitimini: bir dizi yönergenin, model almanın, rol oyunlarının, sosyal pekiştireçlerin ve düzeltici geribildirimlerin bir terapi odası içinde uygulanmasını içeren bir eğitim yöntemi olarak tanımlamaktadır (Akt. Dikmener, 1997: 5).

Dikmener (1997: 39) sosyal beceri eğitimi; etkili kişiler arası becerileri öğretmeyi amaçlayarak, sosyal davranışın öğrenildiğini ve yapılandırılmış öğretme yöntemleriyle öğretilebileceğini varsaymaktadır.

Bacanlı (2001:33) sosyal beceri eğitimi, belli becerileri kazanmak veya kişiler arası problemleri çözmek için yardım etme amacına yönelik kısa bir eğitim olarak tanımlamıştır. Sosyal beceri eğitimi öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır .

Yüksel (1997:9) ise sosyal beceri eğitimini; bireylerin sosyal bilgiyi alma, çözümleme ve anlamalarında yardımcı olacak davranışların kazandırılmasını amaçlayan ve çoğunluğu davranışçı yaklaşımı içeren eğitim biçimi olarak tanımlamaktadır.

Foster ve diğerleri (1995) ve Comer'e (1996) göre sosyal beceri eğitimi

programlarında bireyin gereksinim duyduğu sosyal becerileri kazanmasına yardım etme amaçlanmaktadır. Bu eğitim programlarında, sözel iletişim becerileri ve sözel iletişime eşlik eden sözsüz iletişim becerileri öğretilir (Akt. Çakıl, 1998: 5).

Çakıl (1998)'e göre ise bireyin sosyal durumlar ile daha etkili bir şekilde başa çıkmasını kolaylaştıran, sosyal etkileşim sürecinde olup bitenler hakkında farkındalığı arttıran ve iletişim becerilerinin öğrenilmesi için olanaklar sağlayan bir terapötik yaklaşımdır (Çakıl, 1998:32). Sosyal beceri eğitimi, belli becerileri kazanmak veya kişiler arası problemleri çözmek için yardım etme amacına yönelik kısa bir eğitimidir. Sosyal beceri eğitimi öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için hazırlanılmıştır (Bacanlı, 1999: 33).

2.1.3. SOSYAL BECERİ EĞİTİMİNDE KULLANILAN BAZI YÖNTEMLER

Sosyal beceri eğitimi programlarında, geliştirilmesi hedeflenen beceriler çeşitli yöntem ve tekniklerle bireylere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunun için kullanılacak öğretim yöntemleri öncelikle sosyal becerinin ne olduğuna ve nasıl anlaşıldığına bağlıdır. Bu bağlamda sosyal beceri bilişsel ve davranışsal olmak üzere iki türlü anlaşılabilmektedir (Bacanlı, 2001: 178).

Bilişsel yaklaşıma göre sosyal beceri öncelikli olarak bilişsel bir beceridir, bu nedenle sosyal beceri eksikliği çeken kişiler aslında bilişsel yetersizlik nedeniyle bu durumdadırlar. Bu anlayışa göre verilecek eğitim, daha çok kişinin bilişsel yeteneğini artırmaya yönelik olmalıdır. Kullanılacak teknikler; öğrencilere, örnek sosyal davranışlar içeren kitapların ve filmlerin sunulması şeklinde olabilir. Ayrıca, öğrencilerin sosyal ortamlarda ne yapmaları gerektiğini düşünmeleri, hayal etmeleri yöntemleriyle sosyal becerilerin kazandırılması hedeflenir. Davranışçı anlayışa göre sosyal beceri eksikliği davranışın kazanılmamış olması demektir. Başka bir ifadeyle, daha önce uygun davranış gösterilmemiş veya gösterildiğinde pekiştirilmemiş olmasından kaynaklanır. Bu nedenle daha çok uygun modellerin sunulması , rol yapma, akran öğretimi gibi yaklaşımlar kullanılır. (Bacanlı, 2001: 178).

Eğer sosyal beceri eksikliği psikomotor bir problem olarak görülüyorsa, yani bir beceri problemi olarak algılanıyorsa, uygulanacak eğitim de psikomotor ağırlıklı olacaktır. Bu da sosyal öğrenme kuramı doğrultusunda bir eğitim verilmesi gerektiğini gösterir. Genel olarak sosyal beceri eğitimlerinde izlenen yaklaşım şu şekilde belirlenebilir; açıklama, modelleme, pratik yapma, geribildirim ve tartışma, ev ödevi ve genelleştirme (Bacanlı. 2001: 95).

2.1.3.1. MODELDEN ÖĞRENME (MODELLİNG): Bireyin başkalarını gözleyerek ve taklit ederek, sosyal davranışları öğrenmelerini sağlayan yöntemdir. Bandura'ya göre gözleyerek öğrenme, sadece bir kişinin diğer kişilerin etkinliklerini basit olarak taklit etmesi değil, çevredeki olayları bilişsel olarak işlemesiyle kazanılan bilgidir. Modelin özellikleri ne kadar gözlemcinin özelliklerine benzerse, gözlemci, modelin davranışına o kadar benzer davranış göstermektedir. Gözlem yoluyla öğrenmenin birinci basamağı modele dikkat etmektir. Birey, model alacağı etkinliklere dikkat edip, doğru bir biçimde algılamazsa gözlem yoluyla öğrenme meydana gelmez. Gözlemcinin dikkat etme sürecini etkileyen faktörlerden bazıları şunlardır:

- Öncelikle gözlemcinin duyu organlarının yeterliliği, dikkat edilecek uyarıcıların niteliğini belirler. Örneğin, görme özürlü bir kişinin dikkatini görsel uyarıcılar, işitme engelli birinin dikkatini de sese dayalı uyarıcılar çekmez.
- Gözlenecek etkinliklerin, gözlemcinin amacına uygun olması, dikkat çekici birçok etkinlik bulunduğu bir durumda, gözlemci kendi amacına uygun etkinliklere dikkatini yönlendirir.
- Gözlemcinin geçmişte hangi davranışlarını, etkinlikleri onay görmüşse, modelin de benzer davranışlarına dikkat edecektir.
- Önemli sonuçlar doğuran etkinlikler dikkat çekicidir.
- Model alınan etkinliklerin basit, yalın, açık ve çarpıcı olması gerekir. Gizlenmiş ve karmaşık olan etkinlikler daha az dikkat çekicidirler.
- Modelin yaş, cinsiyet, saygınlık, statü, çekicilik, güç, ün vb. özellikleri gözlemcinin dikkatini etkileyen özelliklerdir.

Sonuç olarak, bireyin ilgi, gereksinim ve amaçları, önceki aldığı pekiştireçler, modele duyulan hayranlık, gözlem yoluyla öğrenmede ‘dikkat etme’ sürecini önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. Gözlem yoluyla öğrenilen bilgiden yararlanabilmek için, gözlemcinin modelin davranışlarını hatırlaması gerekmektedir.

Bandura’ya göre birey sadece modelin ya da başkalarının davranışlarının sonuçlarını gözleyerek de öğrenir. Birey hem kendi, hem de başkalarının davranışlarının sonuçlarını gözleyerek bilgilenir ve bu bilgiyi de gelecekte pekiştireç elde etmek ya da cezadan kaçınmak için kullanır.

Bandura’nın önem verdiği bir başka pekiştirme türü ise içsel pekiştirmedir. Bireyin kendine değer vermesini, yeterliğinin gelişmesinden zevk almasını sağladığından dolayı, bireyin kendi kendini pekiştirmesi, dışsal pekiştirmeden daha önemlidir.

Bandura’ya göre, gözlemci modelden beş şey öğrenmektedir. Bunlar:

- * Birey başkalarını gözleyerek yeni bilişsel beceriler (etkili okuma, problem çözme vb.) ve yeni psikomotor beceriler (masa tenisi oynama vb.) öğrenilir.

- *Bireyin modeli gözlemesi sonucunda, önceki öğrenmiş olduğu yasaklar ya güçlenir ya da zayıflar. Örneğin, kendisinin yapmaktan çekindiği davranışı model yapıyor ve pekiştiriliyorsa, kendide yapmaktan çekindiği bu davranışı gösterir hale gelebilir.

- *Gözlemci yeni değerler, inançlar kazanabilir.

- *Gözlemci, modelden çevrenin ve eşyanın nasıl kullanılacağını da öğrenir. Çocuklar genellikle çevrenin ve eşyanın nasıl kullanıldığını gözleyerek öğrenirlerken yetişkinler de genellikle, ilk karşılaştıkları durumlarda bu yolu çok kullanırlar.

- * Gözlemci, modelin duygularını açıklama biçimini gözleyerek, kendi de benzer biçimde duygularını açıklayabilir. Özellikle çocuklar, birçok duyguyu açıklama biçimini bu yolla öğrenirler (Senemoğlu, 1997: 227).

Bandura'nın davranış üstünde etkili olduğunu düşündüğü temel kavramlardan biri öz yeterliktir. Bireyin gelecekte karşılaşabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı, inancıdır.

Sınava girme, yarışmaya katılma, bir sınıfta öğretmenlik yapma, bir topluluk önünde konuşma vb. Öz yeterlik, bireyin, farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışıdır, inancıdır, kendi yargısıdır.

Öz yeterlik yargıları dört temel kaynaktan elde edilen bilgilerden etkilenmektedir. Bu kaynaklar:

- * Bireyin doğrudan kendi yaptığı başarılı ya da başarısız etkinlikler sonucunda elde ettiği bilgiler,

- * Dolaylı yaşantılar; bireyin kendine benzer başka kişilerin başarılı, ya da başarısız etkinlikleri, bireyin aynı etkinlikleri kendinin de başarabileceğini ya da başaramayacağına ilişkin yargısını güçlendirir.

- * Sözel ikna; bireyin başarabileceğine ya da başaramayacağına ilişkin teşvikler, nasihatler, öğütler değişik ölçülerde öz yeterlik yargısını etkiler.

- *Psikolojik durum; bireyin belirli bir problemi ya da görevi başarıp başaramayacağına ilişkin kendi beklentileridir.

Öğrencilerin öz yeterlik algısını güçlendirmek için öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun öğretim yapmaları, her öğrencinin niteliklerine uygun çok çeşitli etkinliklere yer vermeleri, işbirliğine dayalı öğretim yaklaşımlarını kullanmaları, öğrencileri birbirleriyle karşılaştırmaya dayalı değerlendirme yaklaşımlarından kaçınmaları gerekir.

Öz düzenleme, bireyin kendi davranışlarını etkilemesi, yönlendirmesi, kontrol etmesidir. Bandura'ya göre insanlar davranışlarını büyük ölçüde kendi kendilerine düzenlerler. Birey, kendi kendini değerlendirme sonucunda kendini içsel olarak pekiştirir. Davranışın düzenlenmesinde, içsel pekiştirmeler başkalarından aldığı dışsal pekiştirmelerden daha etkilidir (Senemoğlu, 1997: 228).

Sonuç olarak, sosyal öğrenme kuramına göre birey, kendi davranışlarını gözleyip, kendi ölçütleriyle karşılaştırarak değerlendirebilir ve kendini pekiştirerek ya da cezalandırarak davranışlarını düzenler. Kısaca, insan kendi davranışlarını etkili olarak kontrol edebilir. Dışarıdan başkalarının kontrolüne ihtiyacı yoktur.

Model alınan kişiler, model alan kişilerin hayatında önemli bir yere sahip oldukları için öğrenme daha çabuk gerçekleşir. Modelden öğrenme bireylerin yaşamlarının her aşamasında kullanılabileceği bir yöntemdir. Modelden öğrenme, sosyal beceri eğitiminde iki şekilde kullanılabilir. Bunlardan birincisi; beceri gerektiren davranışlar, o beceriye sahip olan kişiler aracılığı ile o beceriye sahip olmayan kişilere gösterilir. Örneğin; kırdığınız birinden özür dilemek, birini dansa kaldırmak için sormak, bir yabancıya yön sormak, birinin düşürdüğü bir şeyi almak ve sahibine vermek vb. gibi. Bu örneklerdeki becerileri yapmak, çok basit gibi görünmesine rağmen bazı insanlar bunları hiçbir zaman yapamamış olabilirler. Ancak, onlara bu becerilerin nasıl yapılacağı gösterildiği zaman, ilk deneme mükemmel olmasa da gelecekte başarılı olmaları için bir temel oluşturabilir. Böylece hızlı bir şekilde öğrenebilirler. İkincisinde ise modelden öğrenme, daha karışık davranışlar için kullanılmaktadır. Zor olayları kontrol etmek için alternatif yöntemlerin gösterilmesinde modelden öğrenme kullanılabilir. Herhangi bir durum incelenirken doğrudan taklit için davranışın gösterilmesi, alternatif yöntemlerin gösterilmesinden daha az etki sağlar. Öğrenme, direk olarak bir modeli gözlemekten çok bu alternatif çeşitliliğin algılanmasına dayanır (Priestley ve diğerleri, 1978: 94).

2.1.3.2. ROL OYNAMA (ROLE-PLAYING): McGinnis ve arkadaşlarına göre (1984) rol oynama, sosyal beceri eğitiminde kullanılan önemli bir tekniktir. Rol oyununu bireyin normalde davranmadığı şekilde bir rol üstlenmesi ve çeşitli şekillerde davranması istenen bir durum olduğunu belirtmişlerdir (Akt; Dikmener, 1997: 26). Çoğu insan rol oynamanın başlangıç sürecinde gönülsüz davranırken, sonra bu durum değişerek şaşırtıcı, halde iyi hale gelebilirler. Bireyin sosyal beceriyi

daha etkili bir şekilde göstermesinde geribildirim almasının etkisi olabilir (Priestley ve diğ erleri, 1978: 94). Öğretmenlere   rencilerin arkadaşlık ilişkilerini sağlamak için gruplara nasıl katılacağını, nasıl oynayacaklarını, arkadaşlarıyla nasıl konuşacaklarını grup tartışması ve rol oynama ile   retmelerini önermiştir. Rol oynama yöntemi için örnek senaryolar vererek, konuyu örneklerle açıklamaktadırlar. (Stratton, 1999: 281),

Rol yapmada birey gerçek rolünden ve duygularından sıyrılıp kendini bir başkasının yerine koyar ya da belli bir durumda ne yapacağını ve neler hissedeceğini hareketlerle gösterir. Rol yapma yaşantıya dayalı bir stratejidir ve şu durumlarda kullanılabilir (Açıkgöz, 1996: 327)

- Tutumlar ve kavramları denkleştirme,
- Tutumları ve kavramları gösterme,
- Toplumsal olayları derinlemesine kavrama,
- Gerçek durumlar hazırlama,
- Sorunlarla baş etme stratejileri planlama ve uygulama,
- Problemlerin olası c z mlerini sınama ,
- Liderlik ve sosyal becerileri uygulama.

Rol yapma sırasında öğrenciler duygularını tanırlar ve düşüncelerinin bilincine varırlar. Öğretmenin sınıf içindeki geleneksel egemenliği azalır (Açıkgöz, 1996:328)

2.1.4. SOSYAL BECERİ MODELLERİ

2.1.4.1. MOTOR SOSYAL BECERİ MODELİ

Argyle (1967), sosyal beceri ile motor beceri arasındaki benzerliklere dayanarak, sosyal becerinin bir motor beceri olduğunu öne sürmektedir. Her ikisinin de becerikli performansın amaçları açısından belli amaçları ve alt amaçları vardır. Her ikisi de ipuçlarının seçici algılanmasına dayanır. Görme, işitme, dokunma algıları kullanılır ve amaca uygun ipuçları değerlendirilir. Her iki modelde de merkezi çeviri süreçleri; alıcı sistemler tarafından toplanan bilgiler, beynin merkezi bölgelerine aktarılır ve burada uygun bir eylem planına dönüştürülür. Bu planlar sosyal öğrenme süreçleriyle öğrenilmiştir. Motor tepkilerde ise, beynin merkezi bölgelerinde geliştirilen eylem planlarının davranışa dönüştürülmesi için, kaslara komutlar gönderilir. Merkezi süreçlerin özü planlamaktır. Tepki süreçlerinin özü ise başlatmak ve kontrol etmektir. Her iki modelde yapılan davranışlar geribildirim ve doğrulama ile pekiştirilir. Tepkiler belli zamanlarda uygun tepkiler olarak görülürler, başka bir zamanda uygunsuz olabilirler. Motor beceriler ve sosyal beceriler arasındaki benzerliklere rağmen, sosyal becerilerin bir takım farklı özellikleri de vardır. Sosyal becerilerde diğerleriyle iletişim kurma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için; A ile B arasında açık bir iletişim kanalı bulunmalıdır, birbirlerine bir miktar güven ve kabul duymalıdır, her ikisinin de rahat olabilecekleri, düz bir etkileşim örüntüsü olmalıdır, ilişkiyi sürdürebilmek için kişinin karşıdakini etkileşimde tutmayı başarabilmesi gerekir. Karşıdaki kişinin ilişkiyi sürdürebilmesi için güdülenmesi gerekir. Başkasının endişe ve savunuculuğunu azaltma ihtiyacı olmalıdır. Diğer motor becerilerde bu özellik ve ihtiyaçlar genellikle bulunmaz (Akt. Bacanlı, 2001: 30)

2.1.4.2. ÜÇ SİSTEM YAKLAŞIMI

McFall (1982), sosyal beceri modellerinin iki grupta toplanabileceğini belirtmiştir. Bu modeller özellik (trait) modeli ve moleküler modellerdir. Özellik

modelinde sosyal beceri kişilik özelliği olarak kabul edilir. Bu modelde sosyal becerileri belirlemek için kağıt kalemle kendini rapor etme, davranışsal rol oynama testleri, performansın gözlenmesi ve başkaları tarafından değerlendirilmesi gibi yöntemler kullanılmaktadır. Moleküler modellerde ise sosyal beceriler gözlenebilen davranışlar olarak kabul edilir ve özel durumlardaki beceriler üzerinde odaklaşılır. Moleküler modelde, sosyal becerilere özel durumlarda öğrenilen davranışlar olarak bakılmaktadır. Bireyin bir durumda nasıl performans göstereceğini bilmek, başka durumda nasıl performans göstereceğini bilmeyi sağlamaz.

2.1.4.3. SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMI VE SOSYAL BECERİ

Sosyal bilişsel öğrenme kuramcılarına göre birincil refleksler dışında kalan bütün davranışlar öğrenme ile kazanılır. Davranışlar doğrudan kendi deneyimlerimizle ya da başkalarını gözleyerek, model alarak öğrenilir (Bandura, 1997).

Sosyal öğrenme kuramcılarının davranışları sosyal çevre ile bağlantılı olarak incelemekte, çevresel etkenler ve sosyal ilişkiler üzerinde odaklanmaktadır. Bandura (1997) farklı bir yaklaşımla insan davranışlarının, dışsal olaylar ile kişisel donanım gibi kişisel belirleyicilerin karşılıklı etkileşimlerinin bir sonucu olduğunu vurgulamıştır. (Bandura, 1997).

Bilişsel sosyal öğrenme modeline göre sosyal beceriler, sosyal ya da kişisel hedeflere ulaşmak için bilişleri ve davranışları organize etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Ladd ve Mizz, 1983). Sosyal bilişler ise, insanların diğerleri ve kendisi hakkındaki düşünceleri olarak tanımlanmaktadır. Ergenlik döneminde artan sosyal bilişlerle diğerlerinin duyguları, düşünceleri, sosyal davranışları, inanç ve değerleri hakkında fikir edinir. Böylelikle insanları anlama yönünden farkındalıkları artar. Bilişsel sosyal öğrenme modeli, bir modeli gözleme dinleme sözel açıklamaları izleme gibi bilişsel deneyimlerin davranışsal olarak yeniden yapılandırıldığını kabul etmektedir. Bilişsel sosyal öğrenme modelinde davranış değiştirme ve beceri öğrenme ilkeleri üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar;

- a)Beceri kavramını geliştirme,
- b)Becerili performansı geliştirme,
- c)Becerileri koruma ve devam ettirmedir.

Bu yaklaşıma göre öğreticinin, sosyal beceri kavramı hakkında bilgi vermesi çocukların için gelecekte karşılaşacakları sosyal durumlarda daha becerili stratejiler kullanmalarına yardımcı olacaktır. Sosyal bilişsel öğrenme yaklaşımında bilgi verme, davranış düzenleme ve geribildirim gibi teknikler kullanılmaktadır. Sözel açıklama ya da model gösterme sosyal beceriler konusunda bilgi sağlayıcı bir işleve sahiptir. Açıklamalar sözel olarak yapılabileceği gibi model gösterilerek de yapılabilir. Davranışsal düzenlemeler, bireylere kendi gösterdikleri becerilerle standart becerileri karşılaştırma fırsatı sağlamaktadır. Geribildirimler ise bireyin kendi becerilerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır (Ladd ve Mizz, 1991).

Sosyal bilişsel kuram, yeteneklerin gelişimi ve eylemlerin düzenlenmesini ele alan çok yönlü bir yapı ortaya koymaktadır. (Bandura,1986) Sosyal bilişsel kuram, yerleşmiş bilişsel, sosyal ve davranışsal becerilerin düzenleyicisi olarak işleyen bir dizi etkeni kapsar. Bir yetenek, ancak iyi yönetildiği takdirde verimli olabilir. Birçok yetenek çok uzun bir dönemden sonra geliştirilir. Daha karmaşık olanlar içinse, farklı alt beceriler edinilmeli, bu beceriler bütünleştirilmeli ve hiyerarşik olarak düzenlenmelidir. Kişilerin kendilerine benzeyen insanları görmesi ve değerlendirmesi, yeterlik duygusunu artırmasının yanı sıra, onların yeteneklerinin farkına varmalarını sağlar. Diğer insanların yapabildiklerini görmek, performanslarını arttırmak için yeteneklerinin farkına varmalarını sağlar. Kendini örnek alma adı verilen, kişilerin kendi başarılarını gözlemledikleri modelde, ellerinden gelenin en iyisini yaparlar ve neyi yapıp neyi yapmayacaklarının farkına varırlar. Modellerin etkileri, yalnızca kişilere, kişisel yeteneklerini değerlendirmeleri için sosyal bir standart sağlamakla kalmaz, insanların, sahip olmak istedikleri yeteneklere sahip modelleri gözlemlemelerini mümkün kılar.(Bandura 1997).

Kişinin kendi kendisini örnek alması da öz-yeterlik inancını ve performansı artırır. Olumlu yapılandırılmış kendini örnek alma modeli ile kişi yeteneklerini en iyi

şekilde nasıl icra edeceğinin farkına varır ve yapabileceklerine olan inancı yükselir. Bu kişisel etkilme modeli ile insanlar kendilerini gözlemler ve güç ve tehdit edici durumlarla nasıl başa çıktıklarını görebilirler. İnsanlar hatırlayamadıkları örnek olaylardan etkilenmezler. Hatırlama(zihinde tutma), hafızadaki olaylar hakkındaki bilginin aktarılması ve yeniden yapılandırılması ile ilgilidir. Düşünce şekilleri davranış biçimlerinin oluşturulmasını ve yönetilmesini sağlar. Böylelikle davranış karşılaştırmalı bilginin anlayış ve faaliyetle yakından uyumu yoluyla biçimlenir. İnsanlar ne kadar yoğun alt becerilere sahip olurlarsa, onları yeni davranış şekillerine dönüştürmek de o kadar kolay olur. Boşluklar olması durumunda alt beceriler devreye girerek karmaşık performanslar ortaya konabilir.

Sosyal bilişsel kuram yetenek öğrenme ve performansı birbirinden ayırır; çünkü insanlar öğrendikleri her şeyi uygulamazlar. Kişisel davranışlar, kişiye daha çok girişimcilik ve motivasyon aşılar. Kendileri memnuniyet verici buldukları ve değer taşıdığı hissi veren faaliyetleri sürdürür, kişisel memnuniyetsizlik duyduklarını reddederler. Sosyal kıyaslamalar yolu ile kişi kendi yeterliğini değerlendirirken, gözlemciler modelin geçmişteki performansları ile benzerliğini temel alırlar.

İnsanlar, performansları ile ilgili, yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyo ekonomik düzey, ırk ve etnik oluşuma bağlı olarak önyargılar geliştirirler; fakat bu gruplar içerisinde dahi bireyler yetenekleri bakımından büyük farklılıklar gösterirler. Nitelik benzerliği genellikle modelin kişi üzerindeki etkilerini artırır. (Bandura, 1997). Örneğin modelle yaş ve cinsiyette benzerlik, endişe içindeki gözlemcileri cesaretlendirir. Benzer niteliklere sahip modellerin başarıları, kişiyi, daha önce yapmaktan kaçındığı etkinliklere yöneltir ve faydalı sosyal etkiler sağlar.

Birçok yetenekli modele maruz kalmak, kişinin öğrenme yeteneğini güçlendirirken, daha ileri düzeyde gelişmesini sağlar. Farklı özelliklere sahip insanlar başarılı oldukça, gözlemcilerin de kendi etkinlik duygularını artırmak için makul temelleri olur. Çocukların, çevreleriyle olan ilişkilerini geliştirirken yeteneklerine dair kişisel bilinç kazanmaları gerekir. Fiziksel yeteneklerini, sosyal yeteneklerini, dilsel becerilerini ve günlük hayatta karşılaştıkları güçlükleri aşabilmek için bilişsel becerilerini geliştirmeli, değerlendirmeli ve test etmelidirler. Erken yaşta edinilen bu beceriler, çocuklara temel yeteneklerini geliştirmeleri için fırsatlar

sunar.Çocuklarının iletişimsel davranışlarına yanıt veren ve onlara fırsatları değerlendirebilecekleri bir ortam yaratan ve onlara kılavuzluk eden ebeveynler çocuklarının sosyal, bilişsel ve dilsel gelişimine daha fazla katkıda bulunurlar.

Deneyimler, modeller ve yönlendirilme yolu ile bilişsel gelişme çocukların kendi kendilerini değerlendirme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu değerlendirme becerileri ile edinilen kişisel bilinç çocukların etkinliklerini değerlendirmelerini sağlarken hareketlerine de yön verir. Çocuklar toplum içine karıştıkça etkinlik tecrübesi de buna bağlı olarak değişir. Yaşıtları ile ilişkileri sayesinde çocuklar yeteneklerinin bilincine daha iyi varır. Çocukların yaşıtları ile olan ilişkileri öz-yeterliklerinin gelişiminde önemli rol oynar. En tecrübeli ve yetenekli yaşıtlar düşünce ve davranış şekilleri ile model oluştururlar. (Bandura, 1997).

2.1.4.3.1. DAVRANIŞÇI ÖĞRENME KURAMI VE SOSYAL BECERİ

Davranışçı psikologlara göre bütün insan davranışları öğrenilmiştir. İnsan davranışları kalıtımla getirilen yapının çevre ile etkileşiminden doğar. İnsanı anlamak için onun gözlenebilir davranışlarını inceleyerek davranışı belirleyen nedenleri bulmak mümkündür. Davranışların mekanizması anlaşıldıktan sonra kontrol edilebileceği savunulmaktadır (Kuzgun, 1991).

İnsanın davranışlarının nedeni öğrenme tarihçesi ile ilgilidir yatar. Örneğin bir insan saldırgan davranıyorsa bunun nedenini onun geçmiş deneyimlerinde aramak gerekir. Bu kişi değişik durumlarda saldırganlığı sayesinde istediğini elde etmiş ve bu nedenle saldırgan davranış pekiştirilmiştir. Dolayısıyla pekiştirilen saldırgan davranışın gelecekte de ortaya çıkma olasılığı yüksektir. Benzer şekilde utangaçlığı, sessizliği pekiştirilmiş kişinin gelecekte de bu davranışları sürdürme olasılığı yüksektir. (Cüceloğlu, 1991).

Davranışçı yaklaşıma göre, sosyal beceri eksikliği davranışların kazanılmamış olmasından uygun bir davranış örneği gösterilmemiş ya da gösterildiğinde pekiştirilmemiş olmasından kaynaklanır. Bu durumda bireyin

davranış repertuarında uygun sosyal davranış bulunmamaktadır. Bu anlayış kabul edildiğinde bireyin davranış göstermesi sağlanmalı ve gösterdiği zaman pekiştirilmelidir (Bacanlı, 1999).

2.1.4.3.2. BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMI VE SOSYAL BECERİ

Bilişsel yaklaşıma göre sosyal beceri eğitiminin bir boyutu da iç düşünme ve duygusal durumlara ilgili olanıdır. Uyarıcıların sunumu ve bireyin bu uyarıcılara gösterdiği tepki arasında oluşan düşünce davranışları yönlendirir ve bu nedenle sosyal beceri eğitimine oldukça uygun olan yöntemlerden biridir. Sosyal karşılaşmayla ilgili düşünceler sosyal ortamın yorumlanma biçimine göre belirlenir. Bu nedenle sosyal algılamayı geliştirme yönünde yapılan müdahalelerin göz önüne alınması gerekir. İç veya dış olaylardan etkilenebilen duygular da sosyal tepkileri etkiler. Düşünceler ve duygular birbirleriyle etkileşim halindedirler ve kolayca ayrılmazlar (Cartledge ve Milburn, 1995).

Bilişsel yaklaşım, sosyal becerilerin öncelikli olarak bilişsel bir beceri olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre sosyal beceri eksikliği çeken kişiler aslında bilişsel yetersizlikleri nedeniyle bu durumdadırlar. Bu kurama göre verilecek eğitim daha çok kişinin bilişsel yeterliğini arttırmaya yönelik olmalıdır (Bacanlı, 1999).

Sosyal beceri eğitiminde amaç, bireyin duygularının ve düşüncelerinin farkında olmasını ve pozitif sosyal etkileşime olanak veren türde davranışlar geliştirmesini sağlamaktır. Bunu başarabilmek için, bireylerin sosyal olayları yorumlayabilmeleri kendi duygularının ve karşısındakilerin duygularının farkında olabilmeleri ve gerekli olduğunda değişik bilişsel stratejileri uygulayabilmeleri gerekir (Cartledge ve Milburn, 1995).

2.1.4.3.3. PSİKANALİTİK ÖĞRENME KURAMI VE SOSYAL BECERİ

Psikanalitik modele göre, insan davranışlarını anlamak için içsel işlemleri analiz etmek gerektiği belirtilmekte ve fiziksel aktivitelerin bilinçaltının bir sonucu

olduğu savunulmaktadır. Benlik saygısının gelişmesi, çocukluk ilişkileri ve erken kimlik kazanmayla ilgilidir. Olumlu denge, aile ve çocuk arasındaki kritik evrelerin sağlıklı atlatılmasıyla gerçekleştiği belirtilmektedir. Sosyal yeterlik sağlıklı enerji ve başarılı bütünleşme olarak açıklanmaktadır. Uyarın ve kontrol arasındaki dengesizlik, çocuğun aileye bağımlı olması, sevilme korkusu ve kaygısı yaşama, yer edinmek için kimlik çatışması ve antisosyal eğilim olarak belirtilmektedir (Alter ve Gottlieb, 1987).

2.1.4.3.4.HÜMANİSTİK ÖĞRENME KURAMI VE SOSYAL BECERİ

Hümanistik modele göre ise sosyal yeterlilikte birey olarak kendini anlama, iyi vatandaş olma, sorumluluk sahibi olma, duygusal iyilik ve değişikliklere uyum sağlama, diğerlerinin ilgisini kaybetmeden hedefleri yakalayabilme ve insanları sevebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Alter ve Gottlieb, 1987).

Sosyal beceriler farklı kuramlar açısından ele alınsa hile kuramsal bakış açısından belirli bir tutarlılık vardır. Çoğu sosyal beceri araştırmacısı, temel bilgiyi gönderme ve alma becerilerinin sosyal becerilerde anahtar rolü olduğu konusunda anlaşmaya varmışlardır. Son çalışmalarda sosyal beceriler için temel teşkil edecek iletişim becerileri ve kişiler arası beceriler üzerinde durulmuştur. Sosyal ve kişiler arası ilişkilerle ilgili disiplinler arası çalışmalarda bu yapı temel oluşturmuştur. Araştırmacılar sözel olmayan iletişim becerilerini de ölçmeye çalışmışlar ve sözsüz mesajlarla iletişimin, sözsüz sosyal becerilerde önemli olduğunu vurgulamışlardır (Riggio, 1996).

Sosyal becerilerde sözel olmayan davranışlar yelpazesi önemli bir faktördür, fakat sözel davranışların ölçülebilme ihtimali daha yüksektir. Sosyal beceriler davranışsal bileşenler arasında anlam bulabilir. Örneğin akıcı konuşma, sonuç ve başlangıç düzeyindeki ilişkiler sosyal beceriler içinde önemli bir yer tutar. Sesin kalitesi, kaygılı duruş gibi sözel olmayan bazı davranışlar dikkate değer olarak gösterilirken, bunlara sözel davranışlar kadar önem verilmediği vurgulanmaktadır (Uzamaz, 2000: 22).

2.1.5. SOSYAL BECERİ BOYUTLARI

Riggio (1986), sözel olmayan mesajlarla iletişim konusuyla ilgilenmiştir. Mesajın gönderilmesi ve alınması ile ilgili becerilerin; anlatımcılık ve duyarlılıkla temsil edildiğini söylemektedir. Özellikle duyuşsal mesaj gönderme ve alma yeteneğinin sözel olmayan sosyal becerilerle ilgili olduğunu belirtmektedir. Bu beceriler, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlılık, sosyal kontrol olarak adlandırılmaktadır.

2.1.5.1.Duyuşsal Anlatımcılık: Bu boyut bireylerin anlatım becerilerini tutumlarını sözel olmayan ifade becerileri gibi duyuşsal durumlarını ölçer. Sözel olmayan mesajı göndermedeki genel beceriyi kastetmektedir. Bununla birlikte bu boyut, hem bireyin hissettiği duygusal durumları spontan ve uygun bir şekilde ifade etme yeteneğini, hem de kişiler arası yönelime ilişkin durum ve tutumları sözel olmayan bir şekilde ifade etme yeteneğini yansıtmaktadır. Duyuşsal anlatımcılık yönünden beceri kazanmış kişiler enerjik ve hayat doludurlar. Kendi duygusal durumlarını iletebilme yetenekleri olduğundan başkalarını da duygusal olarak etkileyerek cesaretlendirebilirler.

2.1.5.2.Duyuşsal Duyarlılık: Mesaj alma ve başkalarıyla sözel olmayan iletişimin çözümlenmesindeki genel becerileri ölçer. Duyuşsal duyarlılığı yüksek bireyler; duygusal iletişimi hızlı ve yeterli bir şekilde çözümleyebilirler, diğerlerinin duyuşsal durumlarına karşı çok hassastırlar. Ancak, başka bireyler, duyuşsal olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Duygusal mesajı hızlı ve etkili bir şekilde çözümleyebildiklerinden başkalarının duygusal durumlarından daha çok etkilenebilirler ve duygu durumlarını yaşarlar. Bu alt ölçekten yüksek puan alan bireyler, başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilirler. Diğer bir deyimle, başkalarının duygularını sezmek bakımından yeteneklidirler. Başkalarının duyuşsal durumlarına çok hassastırlar ve onların duyuşsal durumlarına katılırlar. Duyuşsal duyarlılık puanları yüksek olan bireyler, sempatik, duyarlı, iddiacı, gruba bağlı, gergin, açık, atılgan ve özgür bireyler olarak tanımlanmaktadır.

2.1.5.3.Duyuşsal Kontrol: Duyuşsal ve sözel olmayan iletişimin ayarlanması ve kontrol edilebilmesidir. Duyuşsal kontrol, belli başlı duyguları yetenekli bir şekilde birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini ölçer. Diğer bir deyimle duyuşsal kontrol puanları yüksek bireyler iyi birer duygusal aktördürler, duruma göre hissedebilir ve duygusal zıtlasma durumunun da maske takabilirler. Duygusal kontrollü bireylerin kendilerini kontrol edebilme öz saygı boyutları daha yüksektir. Hissettikleri duygusal durumları maskelemek için birbirleri ile zıt duygusal durumları kullanabilirler. Üzüntülerini gizlemek için yapmacık, neşeli bir yüz ifadesine bürünebilirler ya da şaka yapıldığında hiçbir şeyleri yokmuş gibi uygun bir şekilde gülebilirler. Duyuşsal kontrol alt ölçeğinden yüksek puan alan bireyler liberal ve rahat bireyler olarak tanımlanabilirler.

2.1.5.4.Sosyal Anlatımcılık: Sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal etkileşime girme yeteneği olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle, bu alt ölçek sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal yakınlaşmaya girme becerilerini ölçmektedir. Anılan alt ölçekteki yüksek puan sözel akıcılıkla da ilişkilidir. Özellikle sosyal kontrol alt ölçeği puanı düşük olan bireyler, sosyal anlatımcı bireylerdir. Bu bireyler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarına konuşmayı kolaylıkla yönlendirebilirler. Diğer bir deyişle spontan bir şekilde konuşmayı sürdürebilirler. Sosyal anlatımcı bireyler sempatik, kayıtsız, atılgan ve gruba bağımlıdırlar. Sosyal anlatımcılık becerisi iyi olan bireyler ,başkaları ile konuşmayı başlatma ve dost canlısı bir görünüm sergilerler. Toplulukça sevilirler ve sempatik görünürler . Grup içinde olmayı sever . Gösterişçi tabiatını yansıtır. Sosyal anlatımcılıktaki yüksek puan , dışa dönük, duygusal olarak tutarlı, gruba bağlı ve gözü pek bireylere işaret etmektedir. Sosyal anlatımcılık puanları yüksek olan bireyler sosyal ve sempatikler.

2.1.5.5.Sosyal Duyarlılık: Sözel iletişimi anlama, çözümleme becerisi ve bireyin sosyal davranış kuralları hakkındaki genel bilgisi ölçer. Bunun yanı sıra, bireylerin uygun sosyal davranışlarını yönlendiren normları anlamak ve bireysel duyarlılığı değerlendirmektedir. Sosyal olarak duyarlı olan bu bireyler, duygularının

etkisinde daha çok kalır, gerilim ve içsel çatışmaları daha çok yaşarlar. Sosyal duyarlılık düzeyi yüksek olan bireyler başkalarına karşı ilgili ve dikkatlidirler. İyi bir izleyici ve dinleyicidirler. Sosyal norm ve kurallara ilişkin bilgileri olduğundan, kendi davranışlarının başkalarının davranışları ile uygunluğu ile aşırı bir şekilde ilgilenebilirler. Sosyal duyarlılık düzeyi aşırı derecede yüksek olan bireyler, uygun sosyal davranış ile aşırı derecede ilgilenebilirler. Bu durum sosyal kaygıya neden olabilir ve bireyin sosyal etkileşime katılımını engelleyebilir.

2.1.5.6.Sosyal Kontrol: Rol oynama yeteneği, sözel davranışların ayarlanması ve kendini anlatma becerisini ölçer. Sosyal kontrol beceri düzeyi yüksek olan bireyler sosyal olarak uyumlu ve kendilerine güvenlidirler. Sosyal kontrolü yüksek olan bireyler, davranışlarını içinde bulundukları duruma göre ayarlayabilirler. Sosyal kontrol becerisi yüksek olanlar, sepatik, duygusal olarak durağan, atılgan, samimi ve rahat bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda, sosyal etkileşim sırasında gerçekleşen iletişim içeriğinin kontrolü ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır. Sosyal kontrol alt ölçeği, cana yakınlık, tutarlılık, girişkenlik, özgürlük, gruba bağlılık ve rahat karakter özellikleri ile ilişkilidir. Sosyal kontrol ölçeği puanı yüksek olan bireyler sosyal ilişkilerde aktif ve öz güvene sahiptirler. Bu bireyler farklı sosyal rolleri oynayabilirler ve tartışma sırasında kolayca özel tutum ve yönelim alabilirler. Sosyal olarak akıllı ve perspektif alabilirler. (Yüksel, 2004: 11).

Yukarıda açıklanan altı temel boyut, sosyal becerilerin genel bir açıklamasıdır. Riggio (1986), bu altı temel sosyal beceriye sahip olan ve bu becerileri dengede tutabilen bireylerin sosyal beceriler yönünden yeterli olduğunu belirtmektedir (Akt: Uamaz, 2000: 22).

2.2. SOSYAL BECERİLERLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma konusu ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Clements ve Avery (1984), utangaç bireylere düzenlenen sosyal beceri eğitiminde Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın bir model olarak etkililiği üzerinde durmuşlardır. Bu çalışmada altı kız ve altı erkekten oluşan deney grubu ve kontrol grubu ise, benzer şekilde altı kız ve altı erkek öğrenciden oluşan 12 kişiden oluşturulmuştur. Deney ve kontrol grubu yaş ortalaması 21 dir. Araştırma öncesi ve sonrası ölçümler yapılmıştır. Yapılan ölçümlerde Trower ve diğerleri tarafından 1987 yılında geliştirilen Sosyal Beceri Envanteri ve özet soru listeleri kullanılmıştır. Yapılan ölçümlerde elde edilen verilere göre sosyal anksiyete seviyesini ve olumsuz benlik değerlendirmesi düşünülse de sosyal beceri eğitimi alanlar lehine önemli farklılıklar görülmüştür. Aynı şekilde sosyal ortama katılma becerisi yönünden de deney grubunun lehine önemli bulgular elde edilmiştir (Akt. Çam,1997).

Tiffen ve Spence (1986), 7-11 yaş arasındaki 50 çocuğun sosyal beceri eğitimi sonrasında sosyal yeterlik düzeylerine bakmışlardır. Akran grubu üzerinde çok az bir etkisi olan ya da hiç farkedilmeyen (sosyal olarak dışlanmış) 25 çocuk ve akran grubu tarafından hiç sevilmeyen (reddedilmiş) 25 çocuk, üç gruba atanmışlardır. Birinci gruba 12 hafta süreyle SBE verilirken, ikinci grup dikkat - plasebo kontrol grubu (attention-placebo control group) olarak adlandırılmıştır. Bu gruptaki üyeler 12 hafta boyunca haftada bir kez toplanıp, sosyal konularla ilgili tartışmış, duygu ve düşüncelerini paylaşmışlardır. Son gruba ise hiç bir uygulama yapılmamıştır. Çalışma sonunda, SBE alan gruptaki sosyal izole veya reddedilmiş çocuklar arasında sosyal yeterlilik açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Deney ve kontrol gruplarında yer alan reddedilmiş çocuklar, sosyal olarak dışlanmış çocuklara göre sosyometrik

konum , sosyal sorunlar ve öğretmenlerin sosyal beceri değerlendirmelerinde çok az gelişme göstermişlerdir. Buna karşılık sosyal olarak dışlanmış çocukların zaman içinde sosyal yeterlilikte rededilmiş çocuklara göre daha çok gelişme gösterdikleri bulunmuştur

Verduyn ve arkadaşları (1990), sosyal etkileşimdeki güçlükleri belirlemek amacı ile 10-13 yaşları arasındaki öğrencilerle bir tarama çalışması yapmışlardır. Araştırmaya 365 öğrenci katılmıştır. Bu taramadan sonra deney ve kontrol grubu olmak üzere toplam 34 öğrenci ile sosyal beceri eğitiminin çocukların davranışlarına ve sosyal durumlarına etkisi araştırılmıştır. Deney grubuna uygulanan 12 haftalık grup çalışmasından sonra sosyal beceri eğitimine katılan gruptaki çocuklarda sosyal etkinlikte, kendine güven duygusunda artma ve davranış problemlerinde azalma olduğu görülmüştür.

Utangaç ergenler üzerinde sosyal beceri eğitiminin etkisini inceleyen başka bir araştırma, Jupp ve Griffiths (1990), tarafından yapılmıştır. Utangaç ergenlerde iki sosyal beceri eğitimi programını karşılaştırdıkları çalışmada sosyal beceri eğitiminin benlik saygısına etkisini incelemişlerdir. Sosyal beceri eğitimi, yüksek okula devam eden öğrenciler arasından kız ve erkek öğrencilerden oluşan 30 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerden 20'si sosyometrik seçim ve öğretmen değerlendirmesine göre seçilmiştir. Diğer 10 öğrenci ise sosyal yönden oldukça yetersiz öğrenciler arasından seçilmiştir. Ayrıca benlik saygısını ölçmek amacıyla Piers-Harris Benlik Kavramı Ölçeği kullanılmıştır. Seçilen bu öğrenciler tesadüfi olarak 2 deney ve 1 kontrol gurubundan oluşan 10'ar kişilik gruplara ayrılmışlardır. Birinci gruba sosyal becerilerle ilgili grup tartışmalarının yer aldığı geleneksel grup tartışması, ikinci gruba ise sosyal yetersizlik hissedilen durumlarla ilgili rol oyunlarını içeren bir program uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir işlem yapılmamıştır. Haftada 1,5 saatten oluşan 13 haftalık uygulama sonunda tekrar öğretmen gözlemleri ve benlik saygısı puanları değerlendirilmiştir. Tek yönlü varyans analizinin kullanıldığı araştırmanın bulgularında; rol oynamayı içeren uygulamanın yapıldığı grupta ve geleneksel tartışma grubunda sosyal davranışlarda gelişmeler olduğu

gözlenmiştir. Çalışmanın sonucunda deney grubundaki öğrencilerin benlik saygılarında, utangaçlık düzeylerinde olumlu yönde bir değişme olduğu saptanmıştır

Sosyal beceri ile benlik saygısı arasındaki ilişki Riggio (1990) tarafından incelenmiştir. Sosyal beceriye sahip bireyin sosyal etkileşimde etkili olacağı varsayılır. Sosyal ortamlardaki bu ustalıkları onların sosyal benlik saygılarını, diğer bir deyişle, sosyal olarak kendi hakkındaki olumlu düşüncelerini artırır. Yapılan araştırmada, sosyal beceri ya da yeterliliği çok boyutlu bir yapı olarak ölçen Sosyal Beceri Envanteri puanları ile benlik saygısı, sosyal kaygı, denetim odağı, yalnızlık ve psikolojik yönden iyi olma arasındaki ilişkiye bakılmıştır. 121 Üniversite öğrencisi bu yapılan ölçme araçları doldurmuştur. Analiz sonuçlarında görülmüştür ki sosyal beceri puanı ile Janis - Field Benlik Saygısı puanı arasında .57, Coopersmith Benlik Saygısı Envanter Puanı arasında .26 korelasyon katsayısı bulunmuştur. Öte yandan Sosyal Beceri Envanteri toplam puanı ile Etkileşim Kaygısı puanı arasında -.52, Kalabalık Kaygı Envanteri puanı arasında -.51, Yalnızlık Envanteri puanı arasında -.28 korelasyon katsayıları bulunmuştur. Sosyal beceri puanı benlik saygısı puanı ile olumlu ilişki gösterirken, sosyal kaygı ve yalnızlık olumsuz ilişki göstermiştir (Riggio, 1990).

Hope ve Mindel (1994), sosyal becerileri kapsayan sosyal davranışlar ile fiziksel çekicilik arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çekingenliği yenmek amacıyla verilen eğitime 36 kız ve 28 erkek 64 öğrenci katılmıştır. Karşı cinsle etkileşimi belirlemek için 8 videoteyp kullanılmıştır. Kayıt cihazlarından 4'ü karşı cinsle etkileşimi belirlemek, 4'ü atılgan davranışı belirlemede kullanılmıştır. Araştırmada veri elde etmek için fiziksel çekicilik ve sosyal beceri ölçekleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda fiziksel çekiciliğin sosyal becerileri yüksek olan grupta etkili olduğu fakat düşük sosyal becerili deneklerde etkili olmadığı bulunmuştur.

Warga'nın (1996) araştırmasında mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle deneyimli öğretmenlerin Hesey ve Blanchard'ın durumsal liderlik kuramını ne ölçüde kullandıklarını belirlemeye çalışmıştır. Öz denetim liderlik envanterini

planlanmış röportajları ve sınıf gözlemlerini içeren nitel veri toplama tekniklerini kullanarak sınıf yönetimi stillerinde ve deneyimli-yeni başlayan öğretmenler arasındaki etkililiğin farklılığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada sınıf yönetim biçimlerinde iki grup arasında önemli farklılık bulunmamıştır. Her iki öğretmen grubu da Her şey ve Blanchard'ın 2. stilini (yüksek görev ve yüksek ilişki davranışı) tercih etmişlerdir. Her şey ve Blanchard'ın diğer liderlik stilleri; stil 1 yüksek görev ve düşük ilişki; stil 3 düşük görev ve yüksek ilişki; stil 4 ise düşük görev ve düşük ilişkiyi ifade etmektedir.

Atkins-Burnett, (2001), çocukların gelişimlerdeki değişiklikleri değerlendirmede kullanılan ölçme aracının duyarlılığı ve çeşitliliğindeki zorlukları araştırmışlardır. Öğretmenlerin, anaokulundan ilkököl üçüncü sınıfa kadar olan 786 öğrencinin sosyal becerilerini derecelendirmelerini analiz etmek için Rasch derecelendirme ölçeği modeli kullanılmıştır. Öğretmenler 1997 baharında öğrencilerini sosyal becerileri derecelendirme sistemiyle ölçmüştür. Gelişimdeki eğilim sadece atılganlık ölçeğinin puanlarında artışı göstermiştir. Kız ve erkek öğrencilerin gösterdikleri sosyal beceriler farklı olmuştur. Verilerin analizi yaş, cinsiyet, ırk değişkenlerine göre incelendiğinde maddelerin işaretlenmesinde önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Puanlamadaki farklılıklar bütün araştırmayı etkilemiştir. Problemleri davranışla ilgili ölçeğin üçte biri ve olumlu ölçekler öğretmenlerin bu maddeleri farklı yorumladığını göstermektedir. Sonraki araştırmada çevresel etkinin, derecelendirmeyi yapan kişilerin etkilerinin çözülmesine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lillenstein (2001) şiddeti önlemeye yönelik sosyal beceri eğitiminin anaokulu ve ilkököl 1, 2. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Haftada bir kez ve toplam altı ay devam eden eğitimden sonra ebeveynler ve öğretmenler çocukların sosyal becerilerini derecelendirmişlerdir. Araştırmanın sonunda uygulanan sosyal beceri eğitiminin, öğrencilerin kendini kontrol ve başkalarının farkında olma üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin uyguladığı sosyal beceri eğitimin sınıf yönetimine de katkıda bulunduğuy vurgulanmıştır.

Bauminger (2002) sosyal beceri eğitiminin 7, 8 yaşındaki ilköğretim çocuklarında , sosyal etkileşim üzerindeki etkisini araştırmıştır. Verilen eğitimin içeriği bilişsel davranışsal müdahalelerin etkinliğine yöneliktir. Bu müdahale sosyal etkileşime duygusal bilgiye, problem çözmeye odaklanmıştır. Araştırmanın örneklemini ilköğretim 1.ve 2. sınıfa giden toplam 15 öğrenci oluşturmaktadır. Öğretmen eğitimin sonucunu değerlendirmek için değerlendirme formu, sosyal beceri ve problem çözme ölçekleri kullanmıştır. Verilen eğitim sonucunda eğitim alan çocukların daha çok göz teması kurdukları deneyimlerini daha çok paylaştıkları ve arkadaşlarına daha çok ilgi gösterdikleri belirlenmiştir. Yine sosyal beceri eğitiminin çocukların problem becerilerini arttırdığı ve olumlu sosyal davranışlarını artırdığı gözlenmiştir. Çocuklar eğitimden sonra pozitif sosyal iletişim kurmaya daha yatkın bulunmuşlardır. Problem çözmede ise problem karşısında daha çok çözüm ürettiklerini ve daha az anti sosyal davranışlara başvurdıkları saptanmıştır.

Sosyal becerilerle ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmalarda genellikle sosyal beceri eğitiminin olumlu sonuçları üzerinde durulmaktadır. Yine sosyal becerinin olumlu benlik algısı, sosyal etkileşim gibi özelliklerle de ilişkili olduğu yansıtılmaktadır.

2.2.2. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Somer (1983), on beş ve on altı yaş ergenlerde davranışsal yöntemin ve sosyal beceri eğitiminin utangaçlık üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Araştırmada bilişsel davranışçı yöntemde mantık dışı düşüncelerin farkına varma ve içinde bulunulan durumu doğru şekilde değerlendirmeye yardımcı olma becerilerinin kazanımı amaçlanmıştır. Sosyal beceri eğitiminde ise model alma, rol yapma, ev ödevi ve geri bildirim verme gibi tekniklerle temel sosyal beceriler öğretilmiştir. Araştırmanın sonucunda her iki yöntemin utangaçlığı azaltmada benzer etkilerinin olduğu bulunmuştur.

Aydın (1985), sosyal başarı eğitimi ile sosyal beceri eğitiminin çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik üzerindeki etkisini incelemiştir. İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrenciler ile yapılan çalışma sonucunda öğrenilmiş çaresizlik üzerinde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında 233'ü kız, 239'u erkek toplam 472 ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine öğrenilmiş çaresizlik ölçeği ve sosyometri ölçeği uygulanmıştır. Çaresiz ve arkadaş ilişkilerinde başarısız öğrencileri seçebilmek için; sosyometri uygulamasından düşük puan alan öğrenciler ile çaresizlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerden 15'i kız, 15'i erkek olan öğrencileri seçerek araştırmanın ikinci aşamasında deney ve kontrol grupları oluşturmuştur. Araştırmada sosyal beceri eğitimi ile ilgili olan gruba iki hafta boyunca her gün bir saat eğitim verilmiştir. Her gün boyunca deneklere, araştırmacı arkadaşlık ve sosyal ilişki ile ilgili konularda çeşitli sorular içeren on iki maddelik testler vermiştir. Sonuç olarak sosyal beceri eğitimi sosyal başarı eğitimine göre daha etkili olmuştur.

Yüksel (1997: 55) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere bir çalışma yapmıştır. 1995-1996 öğretim yılında Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden otuz üçü deney, otuz üçü kontrol olmak üzere toplam altmışaltı kişiyle çalışmasını tamamlamıştır. Deney grubu dokuz haftalık bir eğitimden geçirilerek veriler incelenmiş, ölçümler için tek faktör üzerinden iki boyutlu varyans analizi uygulanmıştır. Analizler sonunda genel olarak sosyal beceri eğitiminin, öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak "duyuşsal duyarlık" düzeyini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmakla birlikte; uygulanan eğitim duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol gibi sosyal becerilerin alt boyutlarında etkin olmadığı belirlenmiştir.

Şahin (1999: 8), yurt dışı yaşantısı geçiren ve geçirmeyen Anadolu Lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma, 1997 -1998 öğretim yılında Ankara ili merkezindeki Anadolu Liselerine devam eden 215 yurt dışı yaşantısı geçiren öğrenci ile yurt dışı yaşantısı geçirmemiş

240 olmak üzere toplam 455 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini ölçmek için Riggio (1989) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Sosyal Beceri Envanteri" ile, öğrencilerin özelliklerine ilişkin bilgileri elde etmek için "Öğrenci Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Toplanan verilerin değerlendirilmesinde t-testi, iki yönlü varyans analizi ve Scheffe testi tekniklerini kullanmıştır. Analizler sonunda yurt dışı yaşantısı geçiren öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin bu yaşantıyı geçirmeyen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yurt dışı yaşantısı geçiren öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt alanlarından duyuşsal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol düzeyleri bakımından yurt dışı yaşantısı geçirmeyenlere göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca yurt dışı yaşantısı geçiren ve geçirmeyen öğrencilerin duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol ve sosyal anlatımcılık bakımından ise sosyal beceri düzeyleri arasında önemli fark bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Altınoğlu (1997), sosyal içedönük ergenlere verilen "grupla sosyal beceri eğitimi"nin içedönüklük düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada öntest ve sontest kontrol gruplu bir model kullanılmıştır. Araştırma sosyal becerileri (arkadaş edinememe, çekingenlik, arkadaş grupları içinde yer alamama, kendini ifade edememe gibi) gelişmemiş 12 ergen ile yürütülmüştür. Denekler kontrol ve deney gruplarına ayrılmışlardır. Araştırmada deneklerin sosyal içedönüklük düzeylerini belirlemek amacıyla Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri'nin Sosyal İçedönüklük Alt ölçeği (MMPI-Sİ) kullanılmıştır. Ön testlerin verilmesinden sonra, deney grubuna 12 hafta süreyle araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bir sosyal beceri eğitimi (SBE) programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna bir işlem uygulanmamıştır. Uygulama sonunda her iki gruba da son testler verilmiştir. Analizlerin sonucunda, sosyal beceri eğitiminin, gruba katılan ergenlerin sosyal içedönüklük düzeylerinde anlamlı bir azalma sağladığı bulunmuştur. Ancak kontrol grubunda anlamlı bir değişme olmamıştır (Kara, 2003: 33).

Bilbay, Köseoğlu ve Kaymak (1999), arkadaşlarınca düşük kabul gören dördüncü ve altıncı sınıf öğrencilerinin akran ilişkilerini güçlendirmek için sosyal beceriler programının etkinliğini sınamışlardır. Her iki araştırmada da ön test-son test deney ve 2 kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Deney grubu sosyal becerileri öğretmeye yönelik, ilgi-kontrol grubunda ise sosyal becerilerle doğrudan ilişkisi olmayan yaratıcılığın geliştirilmesi için düzenlenmiş bir program uygulanmıştır. Olağan-kontrol grubunda ise toplantı ya da etkinlik yapılmamıştır, çocuklara yalnız ön ve son test verilmiştir. Araştırmaya katılacak olan öğrenciler sosyometrik derecelendirmede düşük puan alan öğrenciler arasından seçilmiştir. Araştırmaya dördüncü sınıflardan 39, altıncı sınıflardan ise 62 öğrenci katılmıştır. Dördüncü sınıflara uygulanan sosyal beceri eğitiminin sonucunda, gruplar arasında tek anlamlı farkın Sosyal Beceriler Bilgisi testinde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Beceri Bilgileri kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı şekilde artmıştır. Fakat diğer bağımlı değişkenlerde hiçbir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Altıncı sınıflara uygulanan sosyal beceri eğitiminin sonucunda ise tüm değişkenlerin ön-testlerinde okul ve gruplar arasında fark olup olmadığı Çok Yönlü Varyans Analizi ile araştırılmıştır. Ön-testlerin analizinde okullar arasında önemli farklar çıkması nedeniyle analizlerin geri kalanı, her iki okul için ayrı ayrı yapılmıştır. Sonuçlar her iki okul için de farklılık göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre bir okulda değişkenlerde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer okulda ise deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Beceri Bilgileri kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı şekilde artmış olduğu görülmüştür. Ayrıca deney grubundaki öğrencilerin sosyometrik derecelendirilmelerinde ön-test son-test arasında artış eğilimi gözlenmiştir.

Kaf (1999:9), Hayat Bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırmıştır. Araştırmada "selam verme, çevreyi koruma ve paylaşma-işbirliği" ile ilgili sosyal becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışma Hayat Bilgisi dersindeki "Köyümüzü Tanıyalım" ünitesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışma, hedefler doğrultusunda haftada dört kez olmak üzere dört hafta sürdürülmüştür. Deney ve birinci kontrol grubundaki dersler,

ünitenin içeriği ve sosyal becerilere bağlı kalınarak, araştırmacı tarafından işlenmiştir. İkinci kontrol grubunda dersler, sınıf öğretmeni tarafından işlenilmiştir. Deney grubunda, öğretme durumları yaratıcı drama yöntemi esas alınarak planlanmış ve ünitenin tümünün öğretimi araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Birinci kontrol grubunda dersler geleneksel yöntemle işlenmiştir. Öğretmen, öğrencilerin bir gün önce belirtilen konuyu çalışarak gelmelerini istemiştir. İkinci kontrol grubunda, araştırmacı tarafından derse girilmemiştir. Dersler sınıf öğretmeni tarafından işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ilişkin ön ve son ölçüm verileri araştırmacı tarafından toplanılmıştır. Formlar iki haftalık gözlemler sonunda doldurulmuştur. Gözlem süresi sonunda her öğrenciye ait gözlem formları doldurulmuştur. Deney ve kontrol gruplarının gözlem formlarının ön ölçüm ve son ölçüm puanları üzerinde, istatistiksel işlem olarak kovaryans analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda, yaratıcı drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin selam verme ve paylaşma-işbirliği becerileri üzerinde etkili olduğu, ancak çevreyi koruma üzerinde etkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

Uzamaz (2000: 22), sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişiler arası ilişki düzeylerine etkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada örneklem 14'ü deney, 14'ü kontrol olmak üzere toplam 28 kişilik gönüllü bir gruptan oluşmuştur. Araştırma ön test ve son test kontrol grubu deneysel araştırma modeline göre düzenlenmiştir. Öğrencilerin kişiler arası ilişkiler düzeyi, kişiler arası ilişkiler ölçeği ile belirlenmiştir. Deney grubuna 9 haftalık sosyal becerilerden; iletişim, atılganlık, duyguları anlama ve ifade etme boyutlarını içeren bir program uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir işlem yapılmamıştır. Elde edilen bulgular, genel olarak sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin kişiler arası ilişkiler düzeyinde olumlu etkiler sağladığı yönündedir. Ayrıca, sosyal beceri eğitiminin kişiler arası ilişkiler ölçeğinin bir alt boyutu olan besleyici ilişkiler üzerinde etkili olduğu fakat zehirleyici ilişkiler alt boyutunda etkili olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Öztürk (2004), yaptığı çalışmada sınıf içi etkileşim davranışlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; sınıf içi etkileşim davranışları genel olarak orta derecede görülmektedir. Sınıf içi etkileşim davranışlarının kullanılması öğretmenin cinsiyetine ve kıdemine göre anlamlı bir farklılık göstermemekte, dersler itibariyle sosyal ve Türkçe grubu öğretmenleri matematik öğretmenlerinden anlamlı derecede başarılı görülmektedirler.

Güven'in (2004) araştırması; beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerini belirlemek ve ortaya çıkan bu görüşlerin öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet yıllarına ve görev yaptıkları okul türlerine göre değişip değişmediğini saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin anketlere verdikleri cevaplara bakıldığında, en yüksek oranlarda; ders ortamında demokratik yaşam kültürünü benimsetmeye çalıştıklarını, sınıf kurallarını öğrencilerle belirlediklerini, sınıf liderlerini öğrencilerin belirlediklerini, istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarında ve yumuşak bir ses tonu ile uyararak kuralları hatırlattıkları görülmektedir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet yıllarına ve görev yaptıkları okul türlerine göre sorulara verdikleri bazı cevaplar arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Özdemir (2007), eğitim yöneticisi adaylarında sosyal becerilerin denetim odağı, cinsiyet, branş gibi özelliklere ve tiyatro, konferans gibi etkinliklere katılma sıklığına göre farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği betimsel bir çalışmayı, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Bilim Dalında 2005-2006 öğretim yılında yüksek lisans yapmakta olan 106 yönetici adayına Rotter'in (1996) geliştirdiği "Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği", Riggio'nun (1986, 1989) "Sosyal Beceri Envanteri" ile "Kişisel Bilgi Formu" uygulamıştır. Araştırma verilerin çözümlenmesinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları; eğitim yöneticisi adaylarının iç ve dış denetim odağına sahip olmaları açısından, "Sosyal Beceri Envanteri"nin duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçek puanlarının ortalamalarında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal beceri Envanteri'nden alınan puanların ortalamaları sadece duyuşsal duyarlık alt ölçeğinde

cinsiyete göre farklılık göstermiş, branş değişkenine göre ise tüm alt ölçek puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Diğer taraftan Sosyal Beceri Envanteri'nden alınan puanların ortalamaları; sadece sosyal kontrol alt ölçeğinde tiyatro-konferans gibi etkinliklere katılma sıklığına göre anlamlı farklılık göstermiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek üzere nasıl bir yol izlendiği sırasıyla ele alınmış; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili süreç ve işlemler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırma olarak desenlenecektir. Belirli bir konuda var olan bir durumu olduğu gibi ortaya çıkartmayı; tavırları ve davranışları açıklamayı, karşılaştırmayı ve betimlemeyi amaçlayan araştırmalar tarama araştırmalarıdır (Karasar,1991; Gürsakal,2001). Devlet okullarında görev yapan sınıf ve beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada da, var olan durum yansıtılmaya çalışıldığından, araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırma olarak desenlenmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini Zonguldak ili ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Zonguldak Merkez ve Kdz.Ereğli ilçesine bağlı ilköğretim okullarında görevli 55 erkek ve 31 bayan 86 beden eğitimi, 55 erkek ve 31 bayan olmak üzere 86 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2006-2007 öğretim yılında Merkez ve Ereğli ilçelerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tamamına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri ise beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptığı

okullardan, beden eğitimi öğretmeni sayısı ve cinsiyet oranları dikkate alınarak 860 sınıf öğretmeni arasından rast gele seçilmiştir.

Tablo 3.2. Çalışmaya Katılan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı .

İl / İlçe	Branş	Bayan		Erkek	
		N	%	N	%
Ereğli İlçesi	Beden Eğitimi	13	100	20	100
	Sınıf Öğretmeni	13	10	20	10
Zonguldak Merkez	Beden Eğitimi	18	100	35	100
	Sınıf Öğretmeni	18	10	35	10
Toplam	Beden Eğitimi	31	100	55	100
	Sınıf Öğretmeni	31	10	55	10

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada kullanılan Sosyal Beceri Envanteri (SBE) (Social Skills Inventory- SSI), 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almış bir ölçme aracıdır. Sosyal beceri envanteri temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama (self-report) türünden bir araçtır. Başlangıçta kişilik ve sosyal psikoloji araştırmaları için geliştirilmiştir. SBE sosyal becerileri altı ayrı alanda ölçmektedir. Ayrıca, sosyal yeterlik ya da sosyal becerilerin tümünü kapsayan genel sosyal beceri düzeyinin toplam olarak hesaplanabilmektedir. Ölçeğin alt ölçekleri ise;

1. Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity),
2. Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity),
3. Duyuşsal kontrol (emotional control),
4. Sosyal anlatımcılık (social expressivity),
5. Sosyal duyarlık (social sensitivity) ve
6. Sosyal kontrol (social control) olarak 6 alt boyutundan oluşmaktadır

Alt ölçeklerin her biri 15 maddeden oluşmakta envanterin yanıtlanmasında beşli likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Anahtarda en düşük puan 1(Hiç benim gibi değil), en yüksek puan ise 5(Tamamen benim gibi)' olarak puanlanmaktadır. Envanterden elde edilebilecek toplam puan en düşük 90, en yüksek ise 450dir. Alt ölçeklerin puanlamasında ise her bir alt ölçekten en düşük 15 en çok ise 75 puan alınabilmektedir (Yüksel, 2004: 9)

Riggio (1986) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Envanterinin güvenilirliği testin tekrarı ve iç tutarlılık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. Test- tekrar test yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayıları, alt ölçekler için .81 ile .96 arasında değişirken, toplam puana ait güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Ayrıca Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı ise alt ölçekler için, .62 ile .87 arasında bulunmuştur.

Özellikle duyuşsal iletişim testi, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçekleri arasında yüksek ve pozitif ilişkiler görülmüştür.

Sosyal Beceri Envanteri öncelikle araştırmacı ve İngilizce' yi kullanma deneyimi olan, psikolojik danışma ve rehberlik alanından üç kişi tarafından ayrı ayrı olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Sonra bu çeviriler araştırmacı tarafından karşılaştırılmış ve uyuşmazlıklar gerek tartışma yoluyla, gerekse İngilizce bilen başka uzman kişilerle görüşülerek giderilmiştir. Yapılan çevirilerde büyük bir farklılığın olmadığı; alandan ve İngilizce'yi kullanma deneyimi olan kişiler tarafından Türkçe çevirisinin orijinal İngilizce metne eşdeğerliği kabul edilmiştir.

Sosyal Beceri Envanterinin güvenilirliği testin tekrarı ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bu amaçla 1995-1996 öğretim yılında G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi İngilizce ve Tarih eğitimi bölümlerinden seçilen 53 öğrenciye dört hafta arayla iki kez uygulama yapılmıştır.

Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye uyarlama çalışmasında araştırmacı tarafından 53 üniversite öğrencisine dört hafta ara ile iki kez verilmiş ve testin tekrarı yöntemi ile hesaplanan toplam puana ilişkin güvenirlik katsayısı tüm ölçek için $r = .92$ olarak belirtilmiştir. Alt ölçeklerden elde edilen güvenirlik katsayıları ise $r = .80$ ile $r = .89$ arasında rapor edilmiştir. SBE' nin her bir alt ölçeği ve envanterin bütünü için testin tekrarı yöntemiyle bulunan güvenirlik katsayıları; Duyuşsal Anlatımcılık .81 , Duyuşsal Duyarlık .87 , Duyuşsal Kontrol . 80 , Sosyal Anlatımcılık .89 , Sosyal Duyarlık .88 , Sosyal Kontrol .89, Envanterin Bütünü için .92 olarak belirtilmiştir (Yüksel,1998: 32).

3.4.VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler öğretmenlere ait kişisel bilgiler ve sosyal beceri düzeylerini belirten veriler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tüm veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilecek veriler üzerinde yüzde,frekans,aritmetik ortalama, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ilişkisiz örneklemeler için iki faktörlü ANOVA istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi olarak 0,05 belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1.BULGULAR

Bu bölümde, sosyal beceri envanteri ve kişisel bilgi formlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1.ALT PROBLEM 1

İlköğretimde görev yapan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri (Duyuşsal anlatımcılık,Duyuşsal Duyarlılık,Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık,Sosyal Duyarlılık,Sosyal Kontrol)nedir?

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerine ait sosyal beceri envanteri alt ölçeklerinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4.1’ de verilmiştir

Tablo 4.1. Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Puanlarının Alt Ölçeklere Göre Betimsel İstatistikleri

Alt Ölçekler	BEDEN EĞİTİMİ						SINIF ÖĞRETMENİ						TOPLAM					
	BAYAN			ERKEK			BAYAN			ERKEK			BEDEN ÖĞR.			SINIF ÖĞR.		
	N	X	S	N	X	S	N	X	S	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Duyuşsal Anlatımcılık	31	47,06	5,77	55	47,44	6,64	31	44,45	5,07	55	45,02	5,81	86	47,30	6,30	86	44,81	5,54
Duyuşsal Duyarlılık	31	52,29	8,73	55	54,93	7,09	31	49,55	7,37	55	51,00	8,70	86	53,98	7,77	86	50,60	8,23
Duyuşsal Kontrol	31	42,16	8,99	55	41,83	8,62	31	41,61	6,42	55	39,34	6,80	86	41,95	8,71	86	49,16	6,72
Sosyal Anlatımcılık	31	52,32	9,20	55	51,25	8,79	31	49,61	8,74	55	47,09	9,28	86	51,64	8,90	86	48,00	9,11
Sosyal Duyarlılık	31	46,97	7,05	55	46,71	7,32	31	43,25	7,58	55	47,04	8,20	86	46,80	7,18	86	45,67	8,14
Sosyal Kontrol	31	53,84	8,47	55	54,84	9,53	31	52,94	9,37	55	53,53	8,74	86	54,48	9,12	86	53,31	8,92
Toplam	31	294,65	27,66	55	297,00	27,64	31	281,42	21,41	55	283,22	25,65	86	296,15	27,50	86	282,57	24,09

Tablo 4.1’e göre elde edilen veriler branşa göre incelendiğinde beden eğitimi öğretmenleri envanterin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama $47,30 \pm 6,30$ puan; sınıf öğretmenleri $44,81 \pm 5,54$ puan; duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama $53,98 \pm 7,77$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama $50,60 \pm 8,23$ puan; duyuşsal kontrol alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri

ortalama $41,95 \pm 8,71$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama $49,16 \pm 6,72$ puan; sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama $51,64 \pm 8,90$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama $48,00 \pm 9,11$ puan; sosyal duyarlılık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama $46,80 \pm 7,18$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama $45,67 \pm 8,14$ puan; sosyal kontrol alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama $54,48 \pm 9,12$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama $53,31 \pm 8,92$ puan ve toplam sosyal beceri envanteri puanlarından beden eğitimi öğretmenleri ortalama $296,15 \pm 27,50$ puan; sınıf öğretmenleri de ortalama $282,57 \pm 24,09$ puan almışlardır.

Tablo 4.1'e göre veriler cinsiyete göre incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenleri sosyal beceri envanterinin **duyuşsal anlatımcılık** alt ölçeğinden ortalama bayanlarda $47.06 \pm 5,77$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $44.45 \pm 5,07$ puan; beden eğitimi öğretmenleri erkeklerde $47.44 \pm 6,64$ puan; erkeklerde sınıf öğretmenleri $45.02 \pm 5,81$ puan; **duyuşsal duyarlılık** alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $52.29 \pm 8,73$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $49.55 \pm 7,37$ puan; erkeklerde beden eğitimi öğretmenleri ortalama $54.93 \pm 7,09$ puan; sınıf öğretmenleri erkeklerde $51.00 \pm 8,70$ puan; **duyuşsal kontrol** alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $42.16 \pm 8,99$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $41.61 \pm 6,42$ puan; beden eğitimi öğretmenleri erkeklerde $41.83 \pm 8,62$ puan; erkek sınıf öğretmenleri $39.34 \pm 6,80$ puan; **sosyal anlatımcılık** alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $52.32 \pm 9,20$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $49.61 \pm 8,74$ puan; beden eğitimi öğretmenleri erkeklerde $51,25 \pm 8,79$ puan; sınıf öğretmenleri erkeklerde ortalama $47.09 \pm 9,28$ puan; **sosyal duyarlılık** alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $46.97 \pm 7,05$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $43.25 \pm 7,58$ puan; erkeklerde beden eğitimi öğretmenleri ortalama $46.71 \pm 7,32$ puan; erkeklerde sınıf öğretmenleri ortalama $47.04 \pm 8,20$ puan; **sosyal kontrol** alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $53.84 \pm 8,47$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $52,94 \pm 9,37$ puan; beden eğitimi öğretmenleri erkeklerde $54.84 \pm 9,53$ puan; erkeklerde sınıf öğretmenleri $53.53 \pm 8,74$ puan ve toplamda beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $294.65 \pm 27,66$ puan; sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $281.42 \pm 21,41$ puan;

beden eğitimi öğretmenleri erkeklerde $297.00 \pm 27,64$ puan; sınıf öğretmenleri erkeklerde $283.22 \pm 25,65$ puan almışlardır.

Tablo 4.1' ye göre erkek beden eğitimi öğretmenleri ile erkek sınıf öğretmenleri sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar olarak karşılaştırıldıklarında, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık ve Sosyal Kontrol alt boyutlarında ve toplam da erkek beden eğitimi öğretmenleri daha yüksek puana sahipken sadece sosyal duyarlılık ta erkek sınıf öğretmenlerinin daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir.

Bayan beden eğitimi öğretmenleri ile bayan sınıf öğretmenleri sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar olarak karşılaştırıldıklarında, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık Sosyal Duyarlılık ve Sosyal Kontrol alt boyutlarında ve toplam da bayan beden eğitimi öğretmenleri daha yüksek puana aldıkları belirlenmiştir. Bayan beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri en yüksek ortalama puana sosyal kontrol alt ölçeğinde, en düşük ortalama puana da duyuşsal kontrol alt ölçeğinde ulaşmışlardır.

4.1.2.ALT PROBLEM 2

Alt Problem 2: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Anlatımcılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Örnekleme oluşturan ve ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri alt boyutlarında Duyuşsal Anlatımcılık puanlarının, branşa (sınıf ve bed.eğt) ve cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan iki yönlü varyans analizi sonuçları tablo 4.3' de ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri tablo 4.2' de verilmiştir

Tablo 4.2. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Anlatımcılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET	TOPLAM
-------	----------	--------

	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	47,06	5,77	55	47,44	6,64	86	47,30	6,30
Sınıf Öğretmenleri	31	44,45	5,07	55	45,02	5,81	86	44,81	5,54

Tablo 4.3. Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Anlatımcılık Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	8,73	1	8,7	,245	,621
Branş	250,91	1	250,911	7,051	,009*
C x B	,38	1	,38	,011	,918
Hata	5978,06	168	35,58		
Toplam	6253,42	171			

Tablo 4.3' incelendiğinde, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinde yapılan iki faktörlü ANOVA analizi sonuçlarına göre, branşa göre iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(1,168) = 7.051, p < 0,01$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği puanları açısından farklılık olduğu söylenebilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık puanları ortalaması $x = 47.30 \pm 6.30$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 44.81 \pm 5.54$ dür. Duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin puanları, sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir. Bu bulgu, branşın duyuşsal anlatımcılık üzerinde nemli bir etken olduğunu göstermektedir. Ancak iki faktörlü ANOVA analizi sonucuna göre, duyuşsal anlatımcılık puanında cinsiyete [$F(1,168) = .245, p > 0.05$], cinsiyet ve branş [$F(1,168) = .011, p > 0.05$] açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet açısından benzer düzeyde oldukları söylenebilir.

4.1.3.ALT PROBLEM 3

Alt Problem 3: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Duyarlılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır

Örnekleme oluşturan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinden Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeğindeki farkın anlamlılığı için iki faktörlü ANOVA yapılmış ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.4’ ve tablo 4.5’ de verilmiştir

Tablo 4.4 Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Duyarlılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	52,29	8,73	55	54,93	7,09	86	53,98	7,77
Sınıf Öğretmenleri	31	49,55	7,37	55	51,00	8,70	86	50,60	8,23

Tablo 4.5 Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Duyarlılık Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	182,31	1	182,31	2,859	,093
Branş	414,86	1	414,86	6,505	,012*
C x B	9,62	1	9,62	,151	,698
Hata	10714,57	168	63,78		
Toplam	11375,47	171			

Tablo 4.5’ deki sosyal beceri envanterinin duyuşsal duyarlılık puanlarına bakıldığında, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden aldıkları puanlar yapılan iki faktörlü ANOVA analizi sonuçlarına göre branşa göre anlamlı bir fark göstermektedir. Bu [F (1-168)=6.505 p< 0.05]sonuca

göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık puanları ortalaması incelendiğinde, Beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık puanları ortalaması $x = 53.98 \pm 7.77$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 50.60 \pm 8.23$ dür. Duyuşsal Duyarlılık alt boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin puanları, sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir. Bu bulgu, branşın duyuşsal duyarlılık üzerinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Ancak cinsiyet [$F (1-168) = 2.859, p > 0.05$], cinsiyet ve branş [$F (1-168) = .151, p > 0.05$] açısından bakıldığında ANOVA analizi sonucuna göre iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet , cinsiyet x branş açısından benzer düzeyde oldukları söylenebilir

4.1.4.ALT PROBLEM 4

Alt Problem 4: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Duyuşsal Kontrol” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Örnekleme oluşturan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinden Duyuşsal Kontrol alt ölçeğindeki puanlardaki farklılığın anlamlılığı için iki faktörlü ANOVA yapılmış ve elde edilen puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.6 ve tablo 4.7’ de verilmiştir.

Tablo 4.6 Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Kontrol Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	42,16	8,99	55	41,83	8,62	86	41,95	8,71

Sınıf Öğretmenleri	31	41,61	6,42	55	39,34	6,80	86	49,16	6,72
--------------------	----	-------	------	----	-------	------	----	-------	------

Tablo 4.7 Branş ve Cinsiyete göre Duyuşsal Kontrol Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	66,62	1	66,62	1,100	,296
Branş	91,57	1	91,57	1,512	,221
C x B	37,41	1	37,41	,617	,433
Hata	10177,51	168	60,58		
Toplam	10419,42	171			

Tablo 4.7 incelendiğinde, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri arasında yapılan iki faktörlü ANOVA analizi sonucunda duyuşsal duyarlılık alt ölçeği puanları bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F (1-168) = 1.512$, $p > 0.05$]. Beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal kontrol puanları ortalaması $x = 41.95 \pm 8.71$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 49.16 \pm 6.72$ dir. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal kontrol düzeylerinin benzer oldukları söylenebilir. Bayan ve erkek öğretmenlerin duyuşsal kontrol düzeylerinde de anlamlı bir farka ulaşılamamıştır [$F (1-168) = 1.00$, $p > 0.05$]. Cinsiyet ve branşın ortak etkisi de duyuşsal kontrol üzerinde anlamlı fark yaratmamıştır [$F (1-168) = .617$, $p > 0.05$]. Bu sonuca göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal kontrol alt ölçeği puanlarında cinsiyetin önemli bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

4.1.5.ALT PROBLEM 5

Alt Problem 5: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Anlatımcılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Örnekleme oluşturan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinden Sosyal Anlatımcılık alt ölçeğindeki farkın anlamlılığı için iki faktörlü ANOVA yapılmış ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.8 ve tablo 4.9’ da verilmiştir

Tablo 4.8 Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Anlatımcılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	52,32	9,20	55	51,25	8,79	86	51,64	8,90
Sınıf Öğretmenleri	31	49,61	8,74	55	47,09	9,28	86	48,00	9,11

Tablo 4.9. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Anlatımcılık Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	127,76	1	127,76	1,572	,212
Branş	468,30	1	468,30	5,762	,017*
C x B	20,96	1	20,96	,258	,612
Hata	13653,11	168	81,27		
Toplam	14371,41	171			

Tablo 4.9’a göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanlar yapılan iki faktörlü ANOVA analizi sonuçlarına göre iki grup arasında branşa göre anlamlı bir fark göstermiştir. Bu [$F(1-168) = 5.762$ $p < 0.05$]sonuca göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık puanları ortalaması incelendiğinde, Beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık puanları ortalaması $x = 51.64 \pm 8.90$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 48.00$

± 9.11 dir. Sosyal Anlatımcılık alt boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin puanları, sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir. Bu bulgu, branşın sosyal anlatımcılık üzerinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Ancak cinsiyet [$F (1-168) = 1.572, p > 0.05$], cinsiyet ve branş [$F (1-168) = .258 , p > 0.05$] açısından bakıldığında ANOVA analizi sonucuna göre iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet , cinsiyet x branş açısından benzer düzeyde oldukları söylenebilir

4.1.6.ALT PROBLEM 6

Alt Problem 6: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Duyarlılık” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Örnekleme oluşturan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinden Sosyal Duyarlılık alt ölçeğindeki farkın anlamlılığı için iki faktörlü ANOVA yapılmış ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.10 ve tablo 4.11’ de verilmiştir.

Tablo 4.10 Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Duyarlılık Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	46,97	7,05	55	46,71	7,32	86	46,80	7,18
Sınıf Öğretmenleri	31	43,25	7,58	55	47,04	8,20	86	45,67	8,14

Tablo 4.11 Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Duyarlılık Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	122,80	1	122,80	2,119	,147
Branş	113,41	1	113,41	1,957	,164
C x B	161,55	1	161,55	2,788	,097
Hata	9736,18	168	57,95		
Toplam	10075,23	171			

Tablo 4.11 incelendiğinde, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri arasında yapılan iki faktörlü ANOVA analizi sonucunda sosyal duyarlılık alt ölçeği puanları bakımından iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F (1-168) = 1.957$, $p > 0.05$]. Beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık puanları ortalaması $x = 46.80 \pm 7.18$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 45.67 \pm 8.14$ dür. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerinin benzer oldukları söylenebilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin sosyal duyarlılık puanlarında cinsiyete göre de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F (1-168) = 2.119$, $p > .147$]. hem branş hem de cinsiyetin öğretmenlerin sosyal duyarlılık puanları üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F (1-168) = 2.788$, $p > 0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet x branş açısından benzerlik gösterdiği sonucuna varılabilir.

4.1.7.ALT PROBLEM 7

Alt Problem 7: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin “ Sosyal Kontrol” alt boyutunda branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Çalışmaya katılan, Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri envanterinin Sosyal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puanların farkı için iki yönlü ANOVA yapılmış ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.12 ve tablo 4.13’ de verilmiştir.

Tablo 4.12. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Kontrol Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Branş	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	53,84	8,47	55	54,84	9,53	86	54,48	9,12
Sınıf Öğretmenleri	31	52,94	9,37	55	53,53	8,74	86	53,31	8,92

Tablo 4.13. Branş ve Cinsiyete göre Sosyal Kontrol Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	25,04	1	25,04	,305	,582
Branş	48,52	1	48,52	,590	,443
C x B	1,63	1	1,63	,020	,888
Hata	13811,30	168	82,21		
Toplam	13896,12	171			

Tablo.4.13’de görüldüğü gibi beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri arasında yapılan ANOVA analizi sonucunda sosyal kontrol alt ölçeği puanları bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F (1-168) = .590$, $p > 0.05$]. Beden eğitimi

öğretmenlerinin sosyal kontrol puanları ortalaması $x = 54.48 \pm 9.12$ ve sınıf öğretmenlerinin ise $x = 53.31 \pm 8.92$ dir. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal kontrol düzeylerinin benzer oldukları söylenebilir. Bayan ve erkek öğretmenlerin sosyal kontrol düzeylerinde de anlamlı bir farka ulaşamamıştır [$F (1-168) = .305$, $p > 0.05$]. Cinsiyet ve branşın ortak etkisi de sosyal kontrol üzerinde anlamlı fark yaratmamıştır [$F (1-168) = .020$, $p > 0.05$]. Bu sonuca göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal kontrol alt ölçeği puanlarında cinsiyetin önemli bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

4.1.8.ALT PROBLEM 8

Alt Problem 8: İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri düzeylerinin sosyal beceri toplam puanlarında branşa, cinsiyete ve branş x cinsiyete göre anlamlı fark var mıdır?

Örnekleme oluşturan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve branşlarına göre sosyal beceri düzeylerinden toplam puan alt ölçeğindeki farkın anlamlılığı için iki faktörlü ANOVA yapılmış ve aldıkları puanların betimsel istatistikleri ve anova sonuçları tablo 4.14 ve tablo 4.15’ de verilmiştir.

Tablo 4.14. Branş ve Cinsiyete göre Toplam Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Alt Ölçekler	CİNSİYET						TOPLAM		
	BAYAN			ERKEK					
	N	X	S	N	X	S	N	X	S
Beden Eğitimi Öğretmenleri	31	294,65	27,66	55	297,00	27,64	86	296,15	27,50
Sınıf Öğretmenleri	31	281,42	21,41	55	283,22	25,65	86	282,57	24,09

Tablo 4.15. Branş ve Cinsiyete göre Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	171,03	1	171,03	,253	,616
Branş	7230,51	1	7230,51	10,70	,001*
C x B	3,07	1	3,07	,005	,946
Hata	113484,03	168	675,50		
Toplam	121589,65	171			

Tablo 4.15' e göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri toplam puanlarında yapılan iki faktörlü ANOVA analiz sonuçları, branşa göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir [$F(1-168) = 10.70$, $p < 0.01$]. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı derecede farklı olduğu söylenebilir toplam puanda sahip oldukları sosyal beceri düzeylerinin farklı olduğu söylenebilir. Ancak cinsiyet [$F(1-168) = .253$, $p > 0.05$]. cinsiyet ve branş [$F(1-168) = .005$, $p > 0.05$] açısından bakıldığında yapılan ANOVA analizi sonucuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri toplam puana alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet ve cinsiyet x branşın ortak etkisi açısından benzer düzeyde oldukları söylenebilir

4.1.9.ALT PROBLEM 9

Alt Problem 9: İlköğretimde çalışan öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri “mesleki deneyime” göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya katılan ve ilköğretimde görev yapan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin meslek deneyimlerine göre sosyal beceri düzeylerinin farklı olup

olmadığı için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçları Tablo 4.16 ve tablo 4.17’de verilmiştir

Tablo 4.16’ da yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre, sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri puanlarının duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda mesleki deneyimine göre anlamlı bir fark bulunmuştur [$F (4-81) = 3.285$, $p < 0.05$]. Farklı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık düzeyleri birbirinden farklıdır. Araştırmamızda kullanılan Scheffe testi analiz sonucuna göre Tablo 4.16 incelendiğinde ($x = 27,67$) sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre en yüksek performans puanı 5 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip öğretmenlere ait olup 25 yıl ve üstü arasında meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenlerine göre daha yüksektir. 15 yıl ve 20 yıl üstü meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri ile 15 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri karşılaştırıldığında 15 yıl ve daha aşağısı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre sınıf öğretmenlerinin meslek deneyimine göre duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda fark olduğu söylenebilir. Ancak duyuşsal duyarlılık [$F (4-81) = 1.484$, $p > 0.05$], duyuşsal kontrol [$F (4-81) = 2.212$, $p > 0.05$], sosyal anlatımcılık [$F (4-81) = 2.061$, $p > 0.05$], sosyal duyarlılık [$F (4-81) = .062$, $p > 0.05$], sosyal kontrol [$F (4-81) = 1.421$, $p > 0.05$] ve toplam puan [$F (4-81) = 2.226$, $p > 0.05$] açısından bakıldığında yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri duyuşsal anlatımcılık alt boyutu hariç, diğer alt boyutlarda ve toplam puanda benzer düzeyde oldukları söylenebilir.

Tablo 4.17’ da yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri puanlarının duyuşsal anlatımcılık [$F (4-81) = .709$, $p < 0.05$], duyuşsal duyarlılık [$F (4-81) = .475$, $p > 0.05$], duyuşsal kontrol [$F (4-81) = .751$, $p > 0.05$], sosyal anlatımcılık [$F (4-81) = .675$, $p > 0.05$], sosyal duyarlılık [$F (4-81) = 1.747$, $p > 0.05$], sosyal kontrol [$F (4-81) = .434$, $p > 0.05$] ve toplam puan [$F (4-81) = .555$, $p > 0.05$] açısından bakıldığında yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin sosyal beceri envanteri alt boyutlarda ve toplam puanda benzer düzeyde oldukları söylenebilir.

Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerinin mesleki deneyime göre farklılık göstermediği söylenebilir

Tablo 4.16. İlköğretimde çalışan sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri puanlarının meslek deneyimine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Ölçekler	Varyansın	Kareler		Kareler	F	p
	Kaynağı	Ortalaması	Sd	toplamı		
Duyuşsal Kontrol	Gruplar Arası	378,14	4	94,35	2,212	,075
	Gruplar İçi	3461,59	81	42,73		
	Toplam Gruplar Arası	3839,72	85	90,90		
		363,61	4			
Duyuşsal Anlatımcılık Sosyal Anlatımcılık	Gruplar Arası	652,99	4	163,25	3,285	,015*
	Gruplar İçi	2241,42	81	27,67		
	Toplam Gruplar İçi	2605,02	85	79,20	2,061	,094
	Toplam Gruplar Arası	7068,00	85	98,50		
		394,00	4			
Duyuşsal Duyarlılık	Gruplar Arası	17,058	4	4,47	1,064	,293
	Gruplar İçi	5376,56	81	66,38		
	Toplam Gruplar İçi	5610,86	85	69,33		

	Toplam	5632,88	85			
Sosyal Kontrol	Gruplar Arası	443,53	4	110,88	1,421	,234
	Gruplar İçi	6320,99	81	78,03		
	Toplam	6764,52	85			
Toplam	Gruplar Arası	4886,36	4	1221,60	2,226	,073
	Gruplar İçi	44454,72	81	548,82		
	Toplam	49341,08	85			

P < 0.05

Tablo 4.17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Envanteri Alt Ölçeklerinin Puanlarının Mesleki Deneyim’ e Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Toplam	4387,64	85			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Ortalaması	Kareler toplamı	F	p	
Alt Ölçekler	Gruplar Arası	148,49	4 Sd	37,12		
Sosyal Kontrol	Gruplar İçi	6924,97	81	85,50	,434	,784
	Toplam	7073,45	85	28,59		
Duyuşsal Anlatımcılık	Gruplar Arası	1715,98	4	428,967	,709	,588
Toplam	Gruplar İçi	6260,147	81	772,854	,555	,696
Duyuşsal Duyarlılık	Gruplar Arası	1171,04	4	29,40		
	Gruplar İçi	5018,34	81	61,96	,475	,754
	Toplam	5135,95	85			
Duyuşsal Kontrol	Gruplar Arası	230,26	4	57,56	,751	,560
	Gruplar İçi	6211,60	81	76,69		
	Toplam	6441,81	85			
Sosyal Anlatımcılık	Gruplar Arası	217,23	4	54,31	,675	,611
	Gruplar İçi	6516,60	81	80,45		
	Toplam	6733,83	85			
Sosyal Duyarlılık	Gruplar Arası	348,39	4	87,10	1,747	,148
	Gruplar İçi	4039,25	81	49,87		

P < 0.05

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

5.1. TARTIŞMA

1. Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Envanterinin Bütününden Aldıkları Branş, Cinsiyet ve Toplam Puanı İlişkin Bulgular;

Araştırma sonuçlarına göre (Tablo 4.1) beden eğitim ve sınıf öğretmenlerinin envanterin bütününden almış oldukları puanlar branş değişkenine göre incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenleri sosyal beceri envanterinin genelinden toplamda ortalama $296,15 \pm 27,50$ puan ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri envanterinin genelinden toplamda ortalama $282,57 \pm 24,09$ puan almışlardır. Elde edilen bu puanlar Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı"nda belirttiği 281.76 ± 9.41 ortalama ve yukarısı yüksek olarak ele alınırken , beden eğitimi öğretmenlerinin envanterin bütününden almış olduğu ortalama $296,15 \pm 27,50$ puanın ve sınıf öğretmenlerinin envanterin bütününden almış olduğu $282,57 \pm 27,09$ puanın iyi bir puan eğilimi gösterdiği kabul edilebilir. Bu doğrultuda beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin genel anlamda sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu değerlendirilebilir.. Toplam puan ortalamalarına bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre ortalama 13,58 puan daha fazla aldıklarından, beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek bir eğilim gösterdikleri görülmektedir.

Beden eğitim öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri en yüksek ortalamaya sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini içeren sosyal kontrol alt ölçeğinde ulaştıklarını söyleyebiliriz. Sosyal kontrol beceri düzeyi yüksek olan bireyle sosyal olarak uyumlu ve kendilerine güvenlidirler. Sosyal kontrolü

yüksek olan bireyler, davranışlarını içinde bulundukları duruma göre ayarlayabilirler. Sempatik, duygusal olarak durağan, alıngan, samimi ve rahat bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda sosyal etkileşim sırasında gerçekleşen iletişim içeriğinin kontrolü ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır. Sosyal kontrol ölçeği, cana yakınlık, tutarlılık, girişkenlik, özgürlük, gruba bağlılık ve rahat karakter özellikleri ile ilişkilidir. Sosyal kontrol ölçeği puanı yüksek olan bireyler sosyal ilişkilerde aktif ve öz güvene sahiptirler. Yüksel (2004: 12)

Beden eğitimi öğretmenleri en düşük ortalama puana duyuşsal kontrol alt ölçeğinde ulaşmışlardır. Buna göre beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal ve sözel olmayan iletişimin ayarlanması ve kontrol edebilmesi ve belli başlı duyguları birleştiren bir maske altında gizleme beceriler ifade eden duyuşsal kontrol alt ölçeğinde diğer alt ölçeğe göre daha zayıf eğilim gösterdikleri söylenebilir.

Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri Kitabında ve Yüksel'in (1998) "Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye Uyarlaması çalışmalarında alınabilecek en yüksek ve en düşük puan ortalamalarının bayanlarda; Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeği için $46,34 \pm 7,82$ puan, Duyuşsal Duyarlılık alt boyutunda $50,92 \pm 8,56$ puan, Duyuşsal Kontrol alt ölçeği için $40,00 \pm 10,05$ puan, Sosyal Anlatımcılık alt boyutunda $43,44 \pm 9,67$ puan, Sosyal Duyarlılık alt boyutunda $48,60 \pm 8,63$ puan, Sosyal kontrol alt boyutunda $53,49 \pm 8,47$ puan ve toplamda 282,78 puan olan ortalamalarla, bayan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin araştırmamızdan almış oldukları, Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $47,06 \pm 5,77$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama $44,45 \pm 5,07$ puan, Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $52,29 \pm 8,73$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama $49,55 \pm 7,37$ puan , Duyuşsal Kontrol alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri ortalama $42,16 \pm 8,99$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama $41,61 \pm 6,42$ puan, Sosyal Anlatımcılık alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $52,32 \pm 9,20$ puan, sınıf öğretmenleri $49,61 \pm 8,74$ puan, Sosyal Duyarlılık alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $49,97 \pm 7,05$ puan, sınıf öğretmenleri $43,25 \pm 7,58$ puan, Sosyal Kontrol alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $53,84 \pm 8,47$ puan, sınıf öğretmenleri $52,94 \pm 9,37$ puan ve toplamda beden eğitimi öğretmenleri $294,65 \pm$

27,66 puan, sınıf öğretmenleri ortalama $281,42 \pm 21,41$ puan ortalamaları karşılaştırıldığında bayan beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal anlatımcılık alt ölçeğinde yüksek bir eğilim gösterdiği diğer alt ölçeklerde benzerlik gösterdiği söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre, bayan beden eğitimi öğretmenleri ile bayan sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar karşılaştırıldığında, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol alt boyutlarında ve toplamda bayan beden eğitimi öğretmenleri daha yüksek puan aldıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonuçları Yüksel (2004) sosyal beceri envanteri el kitabında verilen en yüksek ve en düşük puan ortalamaları erkeklerde; Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeğinde $44,90 \pm 7,36$ puan, Duyuşsal Duyarlılık alt boyutunda $48,49 \pm 9,29$ puan, Duyuşsal Kontrol alt ölçeğinde $41,74 \pm 9,09$ puan, Sosyal Anlatımcılık alt boyutunda $44,37 \pm 9,84$ puan, Sosyal Duyarlılık alt boyutunda $47,38 \pm 8,52$ puan , Sosyal Kontrol alt boyutunda $51,88 \pm 9,34$ ve toplamda $280,74 \pm 29,58$ puan ortalamaları ile araştırmadan elde edilen , Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeğinde erkeklerde, beden eğitimi öğretmenleri $47,44 \pm 6,64$ puan, sınıf öğretmenleri $45,02 \pm 5,81$ puan, Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeğinde , beden eğitimi öğretmenleri $54,93 \pm 7,09$ puan, sınıf öğretmenleri $51,00 \pm 8,70$ puan, Duyuşsal Kontrol alt ölçeğinde, beden eğitimi öğretmenleri $41,83 \pm 8,62$ puan, sınıf öğretmenleri $39,34 \pm 6,80$ puan, Sosyal Anlatımcılık alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $51,25 \pm 8,79$ puan, sınıf öğretmenleri $47,09 \pm 9,28$ puan, Sosyal Duyarlılık alt ölçeğinde, beden eğitimi öğretmenleri $46,71 \pm 7,32$ puan, sınıf öğretmenleri $47,04 \pm 8,20$ puan, Sosyal Kontrol alt ölçeğinde beden eğitimi öğretmenleri $54,84 \pm 9,53$ puan, sınıf öğretmenleri $53,53 \pm 8,74$ puan ve toplamda beden eğitimi öğretmenleri $297,00 \pm 27,64$ puan ve sınıf öğretmenleri $283,12 \pm 25,65$ puan ortalamaları karşılaştırıldığında erkek beden eğitimi öğretmenlerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinde ve toplam puanda yüksek, sınıf öğretmenlerinin ise Duyuşsal Kontrol alt ölçeğinde düşük, diğer alt ölçeklerde ise orta değerde bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre, erkek beden eğitimi öğretmenleri ile erkek sınıf öğretmenleri sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar karşılaştırıldığında, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol,

Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol alt boyutlarında ve toplamda erkek beden eğitimi öğretmenlerinin daha yüksek puan aldıkları sonucuna varılmıştır.

Avşar'ın (2004) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmasında elde edilen Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeği 44,88 puan, Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeği 48,86 puan, Duyuşsal Kontrol alt ölçeği 41,85 puan, Sosyal Anlatımcılık alt ölçeği 46,86 puan, Sosyal Duyarlılık alt ölçeği 43,73 puan, Sosyal Kontrol alt ölçeği 57,18 puan ve toplamda 283,36 puan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Riggio (1990) tarafından yapılan ve sosyal beceri envanterinin kullanıldığı araştırmalarda, sosyal beceriye sahip bireylerin sosyal etkileşimde etkili, sosyal benlik saygılarını, diğer bir deyişle sosyal olarak kendi hakkındaki olumlu düşüncelerini arttırır sonucu sosyal becerinin önemini vurgulamaktadır.

Atkins ve Burnett (2001)'de gerçekleştirdiği kız ve erkek öğrenciler üzerindeki sosyal beceri araştırmasında kız ve erkek öğrencilerin gösterdikleri sosyal becerilerde farklılıklar olduğunu ama istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın bulunamadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma öğrenciler üzerine yapılmamasına karşın, cinsiyette fark bulunmaması bakımından araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Jupp ve Griffit (1990)'in sosyal beceri eğitiminin, kız ve erkek, utangaç ergenler üzerinde etkisinin araştırıldığı araştırmada, sosyal beceri eğitiminin cinsiyet üzerinde olumlu yönde bir eğilim gösterdiği sonucuna varılmıştır.

2.Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Duyuşsal Anlatımcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanla İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına göre (Tablo 4.2) duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden beden eğitim öğretmenlerinin ortalama puanları bayanlarda $47,06 \pm 5,77$, erkeklerde ise $47,44 \pm 6,64$ iken sınıf öğretmenlerinin ortalama puanları bayanlarda $44,45 \pm 5,07$, erkeklerde $45,02 \pm 5,81$ dir. Alt ölçeklerde alınabilecek en yüksek ortalama

değer, Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri El Kitabında "belirtilen $45,62 \pm 7,59$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi öğretmenlerinin ortalamanın üstünde, sınıf öğretmenlerinin ise ortalamaya yakın bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanın Tablo 4.3'e göre cinsiyet, branş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında cinsiyet ve c x b 'ın ortak etkisinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümüne ait bulgularına bakıldığında; Avşar'ın (2004)'teki beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmadan elde edilen duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile desteklenmektedir. Karan'ın 2003'te öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında, cinsiyet değişkeni ile sosyal beceri algıları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu ile bağdaşmaktadır. Duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanların Tablo 4.2 ve Tablo 4.3'e göre branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bu farkın beden eğitimi öğretmenleri lehine olduğu gözlenmektedir. Bir başka deyişle beden eğitimi öğretmenlerinin sahip oldukları; bireylerin anlatım becerilerini, tutumlarını, sözel olmayan ifade becerilerini, duygusal durumları ifade etme yeteneği ve kişiler arası yönelime ilişkin durum ve tutumları sözel olmayan bir şekilde ifade etme yeteneği olan duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği açısından sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan elde etmişlerdir. Yüksel'in 2004 belirttiği gibi duyuşsal anlatımcılık yönünden beceri kazanmış kişiler, enerjik ve hayat doludurlar. Duygusal durumlarını iletebilme yetenekleri olduğundan, başkalarını da duygusal olarak etkileyerek, cesaretlendirebilirler sonucu ile örtüşmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri branşları gereği sınıf öğretmenlerinden daha enerjik ve hareketlidirler.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak duyuşsal anlatımcılık düzeyini olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Şahin (1999) Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmasında kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinden Duyuşsal Anlatımcılık bakımından yüksek bir eğilim gösterdiğini saptamıştır.

3. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Duyuşsal Duyarlılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına göre (Tablo 4.4) duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden beden eğitim öğretmenlerinin ortalama bayanlarda $52,29 \pm 8,73$, erkeklerde $54,93 \pm 7,09$ puan, sınıf öğretmenlerinin ortalama bayanlarda $49,55 \pm 7,37$, erkeklerde $51,00 \pm 8,70$ puan aldıkları saptanmıştır. Duyuşsal Duyarlılık ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel'in (2004) kitabında belirtilen $49,70 \pm 8,92$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi öğretmenlerinin ortalamasının üstünde, sınıf öğretmenlerinin ise ortalamaya yakın bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanın Tablo 4.5'e göre cinsiyet, branş x cinsiyet ortak değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, cinsiyet ve cinsiyet x branşın ortak etkisinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular; Avşar'ın 2004'teki beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmadan elde edilen duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanların cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile desteklenmektedir. Karan'ın (2003) öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında, cinsiyet değişkeni ile sosyal beceri algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen bulgular, Karan'ın çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Duyuşsal Duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanların Tablo 4.4 ve Tablo 4.5 branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bu bulgulara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, mesaj alma, sözel iletişimin çözümlenmesi, iletişimin hızlı, hassas, etkileyici ve sezgi yeteneği olan sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal duyarlılık alt ölçeği açısından sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu durum, Yüksel'in (2004) belirttiği, duyuşsal duyarlılık

yönünden beceri kazanmış bireyler sempatik, duyarlı, iddiacı, guruba bağlı, gergin, açık, atılgan ve özgür bireyler sonucu ile desteklenmektedir.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak duyuşsal duyarlılık düzeyini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkarmıştır.

Şahin (1999) de Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinden Duyuşsal Duyarlılık bakımından yüksek bir eğilim gösterdiği söylenebilir.

4. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Duyuşsal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına bakıldığında, (Tablo 4.6) duyuşsal kontrol alt ölçeğinden beden eğitim öğretmenleri ortalama bayanlarda $42,16 \pm 8,99$, erkeklerde $41,83 \pm 8,62$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $41,61 \pm 6,42$ erkeklerde $39,34 \pm 6,80$ puan aldıkları saptanmıştır. Duyuşsal Kontrol ölçeğinden alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri El Kitabında" belirtilen $40,87 \pm 9,57$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi öğretmenlerinin ortalamanın üstünde, sınıf öğretmenlerinin ise bayanlarda ortalamanın üstünde , erkeklerde ise ortalamaya yakın bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Araştırmanın bu bölümüne ait bulgulara bakıldığında, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri sosyal beceri alt ölçekleri arasındaki en düşük puanı almışlardır. Bireyin sosyal becerilerine bakıldığında diğer alt ölçeklerle aradaki farkın çok büyük olmaması tercih edilir. Nitekim, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal kontrol alt ölçeğinden aldığı puan ortalaması diğer alt ölçeklerden alınan puanlarla karşılaştırıldığında aradaki fark çok fazla değildir. Sadece diğerlerine göre daha düşüktür.

Duyuşsal kontrol alt ölçeğinden alınan puanın (Tablo 4.7) cinsiyet, branş ve cinsiyet x branş ortak değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen bulgular Avşar'ın 2004'teki beden eğitim öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmada elde edilen duyuşsal kontrol alt ölçeğinden alınan ortalama 41,85 puanın cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Karan'ın (2003) öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında cinsiyet değişkeni ile duyuşsal kontrol becerileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bacanlı'ya (1999) göre sosyal beceri eksikleri davranışların kazanılmamış olması demektir. Başka bir deyişle, uygun davranış gösterilmemiş veya gösterildiğinde pekiştirilmemiştir. Bu yüzden şu anda kişinin davranış repertuvarında uygun sosyal davranış da bulunmamaktadır. Bu anlayış kabul edildiğinde bireyin davranış göstermesi sağlanmalı ve gösterdiği zaman pekiştirilmelidir.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak Duyuşsal Kontrol düzeyini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Şahin (1999) Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal becerinin alt ölçeklerinden Duyuşsal Kontrol bakımından yüksek bir eğilim göstermedikleri belirlenmiştir.

5. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Sosyal Anlatımcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına göre (Tablo 4.8) Sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $52,32 \pm 9,20$ puan, erkeklerde $51,25 \pm 8,79$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $49,61 \pm 8,74$ puan, erkeklerde $47,09 \pm 9,28$ puan aldıkları saptanmıştır. Alt ölçeklerde alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri El Kitabında "belirtilen $43,90 \pm 9,75$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin ortalamanın üstünde bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanın Tablo 4.9'e göre cinsiyet, branş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında cinsiyet ve cinsiyet x branş 'ın ortak etkisinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümüne ait bulgularına bakıldığında; Avşar'ın 2004'teki beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmadan elde edilen sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan ortalama 46,86 puanın, cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile benzeşmektedir. Karan'ın (2003) öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında, cinsiyet değişkeni ile sosyal beceri algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen bulgular, Karan'ın çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Sosyal Anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanların Tablo 4.8 ve Tablo 4.9 branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bu bulgulara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, sözel konuşma, başkalarıyla sözel iletişime girme, sempatik, kayıtsız, atılgan ve gruba bağımlılık yeteneği olan sosyal beceri düzeylerinin sosyal anlatımcılık alt ölçeği açısından sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu durum, Yüksel'in (2004) yaptığı araştırmasında belirttiği, sosyal anlatımcılık yönünden beceri kazanmış bireyler grup içinde olmayı seven, gösterişçi, dışa dönük, duygusal, tutarlı, gözü pek sonucu ile desteklenmektedir.

Tiffen ve Spence (1986) 7-11 yaş çocukların sosyal beceri eğitimi sonrası sosyal yeterlilik düzeylerinin araştırılmasıyla ilgili çalışmasında sosyal beceri eğitimi alan çocukları sosyal anlatım becerilerinde gelişme olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum sosyal bilişsel öğrenme yaklaşımında bilgi verme davranış düzenleme ve

geribildirim gibi sözel açıklamalar sosyal becerilerin yansıması olarak düşünülebilir. Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak Sosyal Anlatımcılık düzeyini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Şahin (1999) de Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinden Sosyal Anlatımcılık bakımından yüksek bir eğilim gösterdiği söylenebilir.

6. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Sosyal Duyarlılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına bakıldığında, (Tablo 4.10) Sosyal Duyarlılık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri ortalama bayanlarda $46,97 \pm 7,05$ erkeklerde $46,71 \pm 7,32$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $43,25 \pm 7,58$ erkeklerde $47,08 \pm 8,20$ puan aldıkları saptanmıştır. Alt ölçeklerde alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel (2004) tarafından belirtilen $47,99 \pm 8,57$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin ortalamanın altında bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Sosyal duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanın Tablo 4.11'e göre cinsiyet, branş ve cinsiyet x branş değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında branş, cinsiyet ve cinsiyet x branşın ortak etkisinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümüne ait bulgulara bakıldığında, Avşar'ın 2004'teki beden eğitim öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmada elde edilen sosyal duyarlılık alt ölçeğinden alınan ortalama 43,73 puanın cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Karan'ın (2003) öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında cinsiyet değişkeni ile sosyal duyarlılık becerileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bauminger (2002) in sosyal duygusal anlayışların çocuklar üzerine etkisinin

araştırıldığı çalışmada öğrencilerin verilen eğitim sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal iletişim kurma becerilerinin yükseldiği görülmektedir. Bu durum bireyin iletişimi anlama, çözümleme becerisi ve bireyin sosyal davranış kuralları hakkındaki genel bilgisinin yansıması olarak düşünülebilir.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak Sosyal Duyarlılık düzeyini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkarmıştır

Şahin (1999) da Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinden Sosyal Duyarlılık bakımından yüksek bir eğilim göstermemektedir.

7. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Sosyal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular;

Tablo 4.12 incelendiğinde, Sosyal Kontrol alt ölçeğinden beden eğitim öğretmenleri ortalama bayanlarda $53,84 \pm 8,47$ puan, erkeklerde $54,84 \pm 9,53$ puan, sınıf öğretmenleri ortalama bayanlarda $52,94 \pm 9,37$ puan, erkeklerde $53,53 \pm 8,74$ puan aldıkları saptanmıştır. Alt ölçeklerde alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel'in (2004) kitabında belirtilen $52,68 \pm 8,90$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri ortalamasının üstündeki en yüksek ortalama puan eğilimini göstermişlerdir. Bu duruma göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin rol oynama sözel davranışların ayarlanması, kendini anlatma, sempatik, duygusal, atılgan, samimi ve rahat bireyler oldukları söylenebilir. Bu durum, Yüksel'in 2004 de yaptığı araştırmasında, sosyal kontrol becerileri yüksek bireyler sosyal ilişkilerinde aktif, özgüvene sahip, farklı rolleri oynayabilen, özel tutum sergileyebilen, sosyal olarak akıllı ve perspektif olduklarını belirtmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin

sosyal kontrol puanları, sınıf öğretmenlerine oranla yüksek bir eğilim gösterse de değişkenlere göre incelendiğinde, öğretmenlerin aldıkları puanlar arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Avşar'ın 2004'teki Beden Eğitimi öğretmenlerin sosyal beceri düzeyi ile ilgili yaptığı araştırmada elde edilen sosyal kontrol alt ölçeğinden alınan 57,18 puanın cinsiyet, cinsiyet x branş ve branşa göre farklılaşmadığı sonucu ile benzeşmektedir. Karan'ın (2003) öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında cinsiyet değişkeni ile sosyal kontrol becerileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Bandura (1977) ya göre bireylerde Sosyal Kontrol sürekli incelenirken, kişisel kontrol göz ardı edilebilmektedir. Ancak, sosyal çevrenin hem sonuç olup, hem de neden olduğu bir gerçektir. Yani sosyal çevre davranış ve becerilerde etkilidir. Fakat bireyler davranışları ve becerileri dışsal olaylar ile kişisel donanım gibi kişisel belirleyicilerin karşılıklı etkileşimlerin bir sonucudur görüşüyle desteklenmektedir.

Lillenstein (2001) sosyal beceri eğitiminin ilkokul öğrencileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonunda uygulanan eğitim öğrencilerin sosyal kontrol ve başkalarının farkında olma davranışlarına çok etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum, sosyal kontrolü yüksek olan bireyler, davranışlarını içinde bulundukları duruma göre ayarlayabilirler. Rol oynama yeteneği, sözel davranışların ayarlanması ve kendini anlatma becerisini ölçer. Mc Ginnis (1984)' e göre rol oynama , sosyal beceri eğitiminde kullanılan önemli bir tekniktir. Rol oyununu bireyin normal davranmadığı şekilde bir rol üstlenmesi ve çeşitli şekillerde davranması istenen bir durum olduğu belirtmişlerdir.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin bir alt boyutu olarak Sosyal Kontrol düzeyini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkmaktadır.

Şahin (1999) da Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmasında kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinden Sosyal Kontrol bakımından yüksek bir eğilim göstermediği söylenebilir.

8. Öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Bulgular;

Araştırma bulgularına göre (Tablo 4.14) sosyal beceri envanteri alt ölçeklerinin toplamından beden eğitimi öğretmenlerinin ortalama bayanlarda $294,65 \pm 27,66$, erkeklerde $297,00 \pm 27,64$ puan, sınıf öğretmenlerinin ortalama bayanlarda $281,42 \pm 21,41$, erkeklerde $283,22 \pm 25,65$ puan aldıkları saptanmıştır. Alt ölçeklerin toplamından alınabilecek en yüksek ortalama değer, Yüksel'in (2004) "Sosyal Beceri Envanteri El Kitabında "belirtilen $281,76 \pm 29,28$ puan olduğu düşünülürse, beden eğitimi öğretmenlerinin ortalamanın üstünde, sınıf öğretmenlerinin erkeklerde ortalamanın üstünde, bayanlarda ise ortalamaya yakın bir eğilim gösterdiği söylenebilir. Toplam puana ilişkin bulgular Tablo 4.15'e göre cinsiyet, branş ve branş x cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında cinsiyet ve c x b 'ın ortak etkisinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmının bu bölümüne ait bulgularına bakıldığında; Avşar'ın (2004) beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmadan elde edilen toplamda alınan 283,36 puanının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ile benzeşmektedir. Karan'ın (2003)'te öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili yaptığı araştırmasında, cinsiyet değişkeni ile sosyal beceri algıları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu ile bağdaşmaktadır. Toplam puanda alınan puanların Tablo 4.14 ve Tablo 4.15'e göre branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bu farkın beden eğitimi öğretmenleri lehine olduğu gözlenmektedir. Bir başka deyişle beden eğitimi öğretmenleri sınıf öğretmenlerine oranla toplam puanda anlamlı düzeyde daha yüksek puan elde etmişlerdir.

Yüksel (1997) üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada ; sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini toplam puanda olumlu yönde etkilemiştir.

Şahin (1999) Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirdiği çalışmada kullanılan sosyal beceri envanteri sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri envanteri sonucunda, sosyal beceri düzeylerinin sosyal becerinin alt ölçeklerinin Toplam puan bakımından yüksek bir eğilim gösterdiği söylenebilir.

8. Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Envanteri Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Meslek Deneyimine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular;

Sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri envanteri alt ölçeklerinden sadece duyuşsal anlatımcılık becerileri ile öğretmenlikteki meslek deneyimi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın 5 ve daha aşağı yıl meslek deneyimine sahip öğretmenler($\bar{x} = 46,36$) ile 25 yıl ve üstü arasında meslek deneyimine sahip öğretmenler($\bar{x} = 41,58$) arasında olduğu bu farklılığın 5 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri lehine, 15 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{x} = 47,11$) ile 15 ve 20 yıl üstü meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{x} = 42,45$) karşılaştırıldığında 15 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri lehine, 25 yıl ve daha üstü meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri($\bar{x} = 41,58$) ile 15 yıl ve daha üstü meslek deneyimine sahip öğretmenler ($\bar{x} = 47,11$) karşılaştırıldığında ise 5 ve 15 yıllık öğretmenler lehine olduğu görülmektedir (Tablo 17). Araştırma bulgularına göre, meslek deneyimi arttıkça öğretmenlerin sosyal beceri anlayışını sergileme becerilerinin azaldığı söylenebilir. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenleri ile

duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği dışında kalan ölçeklerle meslek deneyimi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Yapılan çalışmanın bu bölümüne ait bulgulara bakıldığında, Karan(2003)'nın yaptığı öğretmenlerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler ile ilgili araştırmasında meslek deneyimi değişkeni ile sosyal beceri algıları arasında 1-10 Yıl arasında görev yapanların 31-40 yıl arasında görev yapan öğretmenlere oranla yüksek sosyal becerilere sahip oldukları sonucu ile desteklenmektedir.

Güven'in (2004) araştırmasında ise beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki hizmet yıllarına göre, meslek yaşamının ilk yıllarında olan öğretmenlerin sınıf kontrolünü daha iyi yapabilmek amacıyla merkezli öğretim yöntemini tercih ettikleri görölmektedir. Ayrıca meslekteki hizmet yılı arttıkça öğrenci seviyelerine uygun beceri oyunları oynatma oranı azalmakta ve sınıflarını nasıl daha etkili bir şekilde yönetecekleri konusunda daha hayalci beklentilere sahip oldukları belirtilmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri alt ölçeklerinden aldıkları puanlarla meslek deneyimi değişkeni karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Beden eğitimi öğretmenlerine ilişkin bulgular Varga (1996)'nın mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle deneyimli öğretmenler üzerinde yaptığı çalışması ile desteklenmektedir.

Martin ve Baldwin (1996) yaptıkları araştırmada tecrübesiz öğretmenlerin tecrübeli öğretmenlere oranla daha az müdahaleci oldukları sonucuna varmışlardır. Ayrıca tecrübesiz öğretmenlerin tecrübeli öğretmenlere oranla sınıflarını Öztürk'ün (2000) araştırmasında da öğretmenlerin kıdemlerine göre hiçbir sosyal beceri davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin meslekte geçirdikleri yıllar öğrenciler ile etkileşimlerinde herhangi bir fark yaratmamaktadır.

Sonuç olarak; sosyal becerileri sergileme düzeylerinin öğretmenlikte meslek yılına göre değişmediği, deneyimli yada deneyimsiz beden eğitimi öğretmenlerinin benzer sosyal beceri düzeyi gösterdiği söylenebilir.

5.2 SONUÇLAR

Zonguldak Merkez ve Kdz. Ereğli ilçelerinde ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyin cinsiyet, branş ve meslek deneyimi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Erkek beden eğitimi öğretmenleri ile erkek sınıf öğretmenlerinin, sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar karşılaştırıldığında, Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Sosyal Anlatımcılık ve Sosyal Kontrol alt boyutlarında ve toplamda erkek beden eğitimi öğretmenlerinin daha yüksek sadece sosyal duyarlılık alt ölçeğinde erkek sınıf öğretmenlerinin daha yüksek bir eğilim gösterdiği ortaya çıkmıştır.

2. Araştırma bayan beden eğitimi öğretmenleri ile bayan sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar karşılaştırıldığında, tüm alt ölçeklerde ve toplamda bayan beden eğitimi öğretmenleri daha yüksek puan aldıkları sonucuna varılmıştır.

3. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık, alt ölçeğinden aldıkları puanlar branş değişkeni açısından anlamlı bir fark sergilemektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin puanları, sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir. Araştırma sonucuna göre; branşın duyuşsal anlatımcılık üzerinde önemli bir etken olduğu sonucuna varılmıştır. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık puanlarında cinsiyet ve cinsiyet x branş ortak etkisi açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmaya göre, beden eğitimi ve sınıf

öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık puanları, cinsiyet, cinsiyet x branşa göre değişmemektedir diyebiliriz.

4. Duyuşsal duyarlılık alt ölçeğinde, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin aldığı puanlar branş değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ortalaması, sınıf öğretmenlerinden yüksektir. Çalışma sonucuna göre; branşın duyuşsal duyarlılık üzerinde önemli bir etken olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet, cinsiyet x branş değişkeni açısından beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal anlatımcılık puanları cinsiyet, cinsiyet x branşa göre benzer özellikler gösterdiği söylenebilir.

5. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin, duyuşsal kontrol alt boyutunda cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenlerini sergileme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Araştırma sonucuna göre; beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal kontrol alt ölçeği puanlarında cinsiyet ve cinsiyet x branşın önemli bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

6. Araştırma sonucuna göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal anlatımcılık alt ölçeğini puanları branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ortalama puanları sınıf öğretmenlerinden yüksek bulunmuştur. Çalışma sonucuna göre; branşın sosyal anlatımcılık üzerinde önemli bir etken olduğu sonucuna varılmıştır. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal anlatımcılık puanında cinsiyet, cinsiyet x branş değişkenleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre; beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal anlatımcılık puanları cinsiyet ve cinsiyet x branş ortak etkisine göre değişmemektedir.

7. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin branş, cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenleri ile sosyal duyarlılık alt ölçeğinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Araştırma sonucuna göre; beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal

duyarlılık alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre cinsiyet ve cinsiyet x branş açısından benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

8. Bu araştırmanın bulgularına göre beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal kontrol alt ölçeği puanları ile cinsiyet, branş ve cinsiyet x branş değişkenleri arasında iki yönlü anova testi sonuçlarına göre .05 anlamlık düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal kontrol alt boyutunda değişkenler açısından birbirlerine yakın düzeyde benzerlik gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal kontrol anlayışları cinsiyet ve cinsiyet x branş göre farklılık göstermektedir diyebiliriz.

9. Beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri toplam puanları branşa göre anlamlı bir fark göstermektedir. Araştırma sonucuna göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin anlamlı derecede toplam puanda sahip oldukları sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili olduğu ve beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri puanlarının sınıf öğretmenlerine oranla yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Cinsiyet, cinsiyet x branş ortak etkisi arasında anlamlı farka ulaşılamamıştır.

10. Sınıf öğretmenlerinin meslek deneyimleri ile duyuşsal anlatımcılık alt boyutuna ilişkin sonuçlar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; istatistiksel olarak en yüksek ortalama puanı 5 yıl ve daha aşağı meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenlerine ait olup, 25 yıl ve daha üstü meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek bir eğilim sergilemişlerdir. 15 yıl ve daha aşağı bir meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenleri, 15 yıl ve daha üstü meslek deneyimine sahip sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek bir eğilim gösterdikleri bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre; tecrübesi az olan öğretmenlerin, daha tecrübeli öğretmenlere göre duyuşsal anlatımcılık boyutunda daha yüksek bir eğilime sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma bulgularına göre duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol ve toplam puanda meslek deneyimi değişkeninin sınıf öğretmenleri üzerinde etkili olmadığı ve benzer eğilim gösterdiği sonucuna varılmıştır. Beden eğitimi

öğretmenlerinin meslek deneyimi değişkenliği ile sosyal beceri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri alt boyutları ve toplam puanda sosyal beceri puanlarının farklılık göstermediğini söyleyebiliriz.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Araştırma birden fazla ilde yapılarak beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri belirlenebilir.
2. Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları, sosyal beceri eğitime yer veren bir program hazırlanabilir ve bu programı teorik ve uygulamalı bir şekilde düzenlenebilir.
3. Daha geniş örneklem grupları ile farklı branştaki öğretmenlerin sosyal beceriler yönünden karşılaştırılmasına yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir.
4. Farklı branşlardan öğretmenlere hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle sosyal beceri eğitimleri verilmesi ve etkililiğinin test edilmesi önerilebilir.
5. Öğretmenlerin kendi sosyal becerileri yanında özellikle ilköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirecek eğitim etkinliklerine katılmaları önerilebilir.
6. Aileler sosyal beceri eğitimi konusunda bilgilendirilerek çocuklarını aktivitelere katılmaları yönünde teşvik etmeleri sağlanabilir.

7. Okullarda,akranları ile ilişkilerde sorunlar yaşayan, iletişim sorunları, yalnızlık yaşayan öğrencilere yönelik sosyal beceri eğilimlerine yer verilebilir

KAYNAKÇA

Aburthnot ve Gordon D.A., “Behavioral and cognitive effect of a moral reasoning development intervention for high-risk behavior-disordered adolescents”, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 54, 1986: 208-216.

Açıkgöz, Kamile Ün., **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları, 1996

Albayrak,G., “Sosyal Beceri Envanteri’nin Ergenler İçin Geçerlik ve Güvenilirliği”, Yüksel Lisans Tezi , **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.

Altınoğlu.D., “Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi. **Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü**, 1997.

Arın,G., “Sosyal Beceri Envanteri’nin Ergenler için Geçerlik ve Güvenilirliği” Yüksek Lisans Tezi. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.

Atkins ve Burneth., S.M. **Measuring Social Competence In The Early Elementary Years** A Research Analysis. Pissertation University of Michigan: 2001.

Avşar, Züleyha., “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri”,Yüksek Lisans Tezi, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.

Bacanlı,H., **Sosyal Beceri Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

Bandura A., **Social Learning Theory U.S.A.** Prentice Hall International,1997.

Çakıl, N, “Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi”, Doktora Tezi **.Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1998.

Çam, S., “İletişim becerileri Eğitim Programının Öğretmen Adaylarının Ego Durumlarına ve Problem Çözme Becerisi Algılarına Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1997.

Campbell, P. **Improving Social Resource For Elementary School Teachers.** Needham Heights, Massachusetts: Allyn: 1994,

Capel. S ve Arkadaşları., **Learning to Teach İn The Secondary School. A Companion to School Experience Routledge** . London: New Fetter Lane,1996.

Cartledge, G., ve Milburn, İ.F."**Social Skills Assessment And Teaching İn The Schools**", Advances İn School Psychology (Ed. T.R.Kratochwili) London, Lawrence, 3, 1993: 175-235.

Cüceloğlu,Doğan.,**Yeniden İnsan İnsana.** İstanbul: Remzi Kitapevi, 1995.

Çulha,M ve A Dereli., Atılganlık Eğitimi Programı. **Psikoloji Dergisi**,6,21, 1987: 124-127.

Demirel, Özcan., **Öğretme Sanatı**, Ankara: Pegem Yayıncılık, 1999.

Dikmener-Altınoğlu ., “Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1997.

Foddor,I.G. A. **Clinical Handbook.**, New York:Springer Publishing Company, 1992.
Further Search For Social Intelligence. **Journal of Educational Psychology**, 75,
1983: 196-206.

Giblin,L., **İnsan İlişkilerinde Kendine Güven ve Güç Elde etmenin Yolları.**
İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1995,

Gibson. R.L., ve M H. **Introduction to Counseling and Guidance.** Fourth
Edition. Merrill an imprint of Prentice Hall Englewood Cliffs, New Jersey Columbus:
Ohio. 1995.

Gordon Dr.T., **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**, İstanbul: 1996.

Güven, B., “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminin Öğretmen
Davranışı Boyutuna İlişkin Görüşleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.

Hargie, ve Arkadaşları., **Social Skills In Interpersonal Communication**,
New York: Third Edition Pres, 1994.

Hill,C.A., Affiliation Motivation:People Who People,But In Different Ways,
Journal Of Personality and Social Psychology, 52, 1987: 1008-1018.

İnceoğlu., D.G . Bir Grup Ergende Atılganlık Eğitimi. **Psikoloji Dergisi**, 5,
21, 1987: 23-24.

Jordan , D.W. ” Social Skills Through Cooperative Learning”, **Educational Research**,1997: 21.

Jupp.J. ve Griffiths.M.D., Self- concept changes in shy, socially isolated
adolescents folloing social skills training emphasising role plays. **Australian Psychologist**, 25, 165-177, 1990.

Kaf, Ö., “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.

Kara, E., “Öğretmen ve Öğrencilerin Sosyal Beceri Algılarına Etki Eden Faktörler”, Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.

Kelly, A., **Social-Skills Training: A Practical Guide For Interventions**. Springer Publishing Company, Newyork: 1982.

Korkut, Fidan., **Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ankara: Anı Yayınları, 2004.

Küçükahmet, L., **Sınıf Yönetimi**, Ankara :Nobel Yayınları, 1997.

Ladd, G.W ve Mizz, J., A Cognitive Social Learning Model Of Social Skill Training, **Psychological Review**, 90, 127-157, 1983.

Lilleustein, J.A., Efficacy of A Social Skills Training Curriculum With Early. **Elementary Students In Four Parasocial Schools.**, Indiana University of Pennsylvavania: Dissertation Abstracts, 2001.

Marlowe, H.A, Jr., "Social İntelligence: Evidence For Multidimensionality And Construct İndependence. **Journal of Educational Psychology**, 78, 1986: 52-58.

Martin, N.K., and Baldwin, B., “Helping Beginning Teachers Foster Healty Classroom Management: Implications for Elementary School Councelors”, **Elementary School Guidance & Counseling**, 19960101, Vol. 31, Issue 2, 1996.

Mc Fall, R.M, A., **Review And Reformulation of The Concept Of Social Skills**, Behavioral Assesiment,4, 1982: 1-33.

Michelson,L. ve Arkadaşları .,"**Social Skills Assessment Of Children**: 1981.

Özdemir, Servet., **Eğitimde Örgütsel Yenileşme**. Ankara: Pegem yayınları, 1997.

Öztürk, B., “Sınıf İçi Etkileşim”., **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, yıl:6 sayı:24, Güz 2004, ss. 621-640.

Priestley ve Arkadaşları., **Social Skills and Personel Problem Solving**, Tavistock Publications, 1978.

Riggio,R.E., "The Assessment Of Basic Social Skills" **Journal of Personality and Social Psychology**. 51,1986: 649-660.

Riggio,R.E.”**Sociall skills and Self-Esteem**”**Personality and Individual Differences**, 8, 1990: 799-804.

Riggio ve Diğerleri., **Social and academic intelligence**: Conceptually distinct but overlapping constructs, **Personality and İndividual differences** ,12, 1991: 695-702.

Şahin,C.,”Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. **Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü** 1999.

Salovey, P ve Mayer J.D **Emotional Intelligence Imagination, Cognition and Personality**, 9, 1990: 185-211.

Senemoğlu, Nuray., **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1997.

Shepherd,G., **Developments in Social Skills Training**, New York: Academic Pres, 1983.

Somer,Z., Ergen Utangaçlığında İki Grup Modelinin Karşılaştırılması,Yüksek Lisans Tezi. **Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul: 1983.

Sorias,O., Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri.**Psikoloji Dergisi**, 5, 1986: 25-29.

Stratton., W.C, **How To Promote Childrens Social And Emotional Competence**, Paul Chapman Publishing Ltd, 1999.

Tüy, S., “3-5 Yaş Arasındaki İşitme Engelli ve İşiten Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Yönünden Karşılaştırılmaları”, Yüksek Lisans Tezi. **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.

Uzamaz,F., ”Sosyal Beceri Eğitiminin Ergenlerin Kişiler Arası İlişki Düzeylerine Etkisi” ,Yüksek Lisans Tezi. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.

Verduyn ve Arkadaşları., Social Skills Training In Schools An Evaluation Study, **Journal of Adolescence**,13, 1990: 3-6.

Warga, A.K., **Classroom Management and Situational Leadership**, Dissertation Abstracts International, 1996.

Yüksel Galip., “Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü**, 1997.

Yüksel Galip., “Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe’ye Uyarlanması Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 11, 1998: 25-32.

Yüksel Galip ., **Sosyal Beceri Envanteri** . Ankara: Asil yayıncılık, 2004.

EKLER

1.Sosyal Beceri Envanteri

2.Milli Eğitim Bakanlığı İzni

4.Özgeçmiş

EK-1:**AÇIKLAMA
SOSYAL BECERİ ENVANTERİ**

Bu envanter sizin, sosyal beceri düzeyinizin belirlenmesi amacıyla verilmektedir. Envanterde 90 cümle vardır. Bu cümlelerin her birini dikkatle okuduktan sonra her cümlenin karşısında verilmiş olan 5 (beş) rakamdan yalnızca birini daire içine alarak o cümlenin size uygunluk derecesini belirtiniz. Bu rakamlardan;

1. İlgili cümlenin, size hiç uymadığını – Hiç benim gibi değil
2. İlgili cümlenin, size pek uymadığını – Biraz benim gibi
3. İlgili cümlenin, size biraz uyduğunu – Benim gibi
4. İlgili cümlenin, size oldukça uyduğunu – Oldukça benim gibi
5. İlgili cümlenin size tamamen uyduğunu – Tamamen benim gibi belirtmektedir.

Yanıtlar için doğru veya yanlış yoktur, yanıtlarınız yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır ve bilgiler saklı tutulacaktır. Bu nedenle ad ve soyad yazmanıza gerek yoktur.

Lütfen tüm cümleleri cevaplayınız.
Yardım ve ilgileriniz için çok teşekkür ederiz.

Örnek

SIRA NO	İ F A D E	Tamamen benim gibi	Oldukça benim gibi	Benim gibi	Biraz benim gibi	Hiç benim gibi değil
1.	Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.	5	4 (X)	3	2	1

Yrd. Doç. Dr. Dilşad MİRZEOĞLU
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Müdür
Beden Eğt. Spor Yüksekokulu
Öğrt.

Caner Özçep
Kdz. Ereğli Anadolu Lisesi
Başyardımcısı, Beden Eğitimi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1- Cinsiyetiniz () Kız () Erkek

2- Yaşınız () 20-25 () 25-30 () 30-35 () 35-40 () 40-45
() Diğer

3- Mesleki Hizmet Yılınız

4- Eğitim Düzeyiniz () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

5- Anne-Baba Eğitim Durumu

İlkokul

Anne

Baba

()

()

Ortaokul	()	()
Akademik (Genel) Lise	()	()
Mesleki – Teknik Lise	()	()
Diğer	()	()

6- Anne-Baba Mesleği

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
Ev Hanımı	()	()
Ser.Çalışıyor	()	()
Emekli	()	()
Öğretmen	()	()
Diğer (Belirtiniz)		

7- Medeni Durum () Evli () Bekar () Diğer

8- Kurum Tipi () Kamu () Özel

9- Branşı () Sınıf Öğretmeni () Beden Eğt.Öğretmeni
Aşağıdaki maddeleri okuyarak size uygun olup olmama derecesine göre maddelerinden birisini işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkürler.

SIRA NO	İ F A D E	Tamamen benim gibi	Oldukça benim gibi	Benim gibi	Biraz benim gibi	Hiç benim gibi değil
1.	Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.	5	4	3	2	1
2.	İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırıyorum.	5	4	3	2	1
3.	Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.	5	4	3	2	1
4.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.	5	4	3	2	1

5.	Başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez.	5	4	3	2	1
6.	Genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim.	5	4	3	2	1
7.	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	5	4	3	2	1
8.	Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.	5	4	3	2	1
9.	Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.	5	4	3	2	1
10.	İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.	5	4	3	2	1
11.	Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır.	5	4	3	2	1
12.	Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.	5	4	3	2	1
13.	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz etme eğilimim vardır.	5	4	3	2	1
14.	Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğunda bunu hemen fark ederim.	5	4	3	2	1
15.	İnsanlar sıkıldığını yüz ifademden hemen anlarlar.	5	4	3	2	1
16.	Sosyal olmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
18.	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.	5	4	3	2	1
19.	Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.	5	4	3	2	1
20.	İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.	5	4	3	2	1
21.	Duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
22.	Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.	5	4	3	2	1
23.	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.	5	4	3	2	1
24.	Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta çok başarılı değilim.	5	4	3	2	1
25.	Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
26.	Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim.	5	4	3	2	1
27.	Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.	5	4	3	2	1
28.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.	5	4	3	2	1
29.	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim.	5	4	3	2	1
30.	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.	5	4	3	2	1
31.	Sık sık yüksek sesle gülerim.	5	4	3	2	1
32.	Ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim.	5	4	3	2	1
33.	Arkadaşlarım beni güldürmeye ve gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	5	4	3	2	1
34.	Kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım.	5	4	3	2	1
35.	Bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum.	5	4	3	2	1
36.	Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum.	5	4	3	2	1
37.	Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.	5	4	3	2	1
38.	Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.	5	4	3	2	1
39.	Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.	5	4	3	2	1
40.	Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.	5	4	3	2	1

41.	Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz.	5	4	3	2	1
42.	Grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
43.	Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.	5	4	3	2	1
44.	Hayatımdaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır.	5	4	3	2	1
45.	Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.	5	4	3	2	1
46.	Bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok el-kol hareketi yaparım.	5	4	3	2	1
47.	Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.	5	4	3	2	1
48.	Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
49.	Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
50.	Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim.	5	4	3	2	1
51.	Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi grupta adapte ederim.	5	4	3	2	1
52.	Tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim.	5	4	3	2	1
53.	Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.	5	4	3	2	1
54.	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.	5	4	3	2	1
55.	Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.	5	4	3	2	1
56.	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	5	4	3	2	1
57.	Sinirli olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim.	5	4	3	2	1
58.	Toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
59.	Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.	5	4	3	2	1
60.	Bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissedirim.	5	4	3	2	1
61.	Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.	5	4	3	2	1
62.	Üzüntülü filmlerden bazen ağlarım.	5	4	3	2	1
63.	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
64.	Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.	5	4	3	2	1
65.	Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.	5	4	3	2	1
66.	Farklı özgeçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra fark etmişimdir.	5	4	3	2	1
67.	İlgi odağı olmaktan nefret ederim.	5	4	3	2	1
68.	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.	5	4	3	2	1
69.	Güçlü bir duygumu pek saklayamam.	5	4	3	2	1
70.	Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.	5	4	3	2	1
71.	Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.	5	4	3	2	1
72.	Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söyleyebilirim.	5	4	3	2	1
73.	Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
74.	Başka insanları seyretmek için saatler harcarım.	5	4	3	2	1
75.	Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi	5	4	3	2	1

	gösterebilirim.					
76.	Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir.	5	4	3	2	1
77.	Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.	5	4	3	2	1
78.	Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.	5	4	3	2	1
79.	Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.	5	4	3	2	1
80.	Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.	5	4	3	2	1
81.	Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.	5	4	3	2	1
82.	Arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.	5	4	3	2	1
83.	Başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
84.	Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.	5	4	3	2	1
85.	Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.	5	4	3	2	1
86.	Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar.	5	4	3	2	1
87.	Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.	5	4	3	2	1
88.	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	5	4	3	2	1
89.	Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
90.	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	5	4	3	2	1

EK-3 :**ÖZGEÇMİŞ****1. GENEL**

DÜZENLEME TARİHİ 22/ 05/ 2007		
SOYADI, ADI Özcep Mehmet Caner 01.11.1971		
YAZIŞMA ADRESİ Kdz.Ereğli Anadolu Lisesi Kdz.Ereğli/ Zonguldak		
TELEFON 0372 3233935	FAKS 0 372 3167989	E-MAIL ozcepcaner@hotmail.com

2. EĞİTİM

ÖĞRENİM DÖNEMİ	DERECE (*)	ÜNİVERSİTE	ÖĞRENİM ALANI
1993-1997	75,00	Ege Üniversitesi	Beden Eğitimi Öğretmenliği
2005-2007	3,85	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans

3. AKADEMİK DENEYİM

GÖREV DÖNEMİ	ÜNVAN	BÖLÜM	ÜNİVERSİTE
2004-2005	Yüksek Lisans Özel Öğrenci	Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
2005-2007	Tezli Yüksek Lisans Asıl Öğrenci	Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi

4. MESLEKTE DENEYİM

GÖREV DÖNEMİ	GÖREV TÜRÜ	KURUMU
1997-2007	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Milli Eğitim Bakanlığı

(*) Diploma Türü (Lisans, Y.Lisans, vs.)

5.YAYINLAR

YAYIN TARİHİ	YAYIN KONUSU	YAYINLANAN KURUM
08 / 01/ 2007 ISSN:1304-284X SAYI:1 SS:29-36	Pekiştireç ve Dönüt ile İşlenen Serbest Cimnastik ve Halk Oyunlarını Ünitelerin Bilişsel ve Devinişsel Alanlardaki Erişi Düzeylerine Etkisi	ANKARA ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEK OKULU SPORMETRE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

6. YÖNETİM DENEYİMİ

GÖREV DÖNEMİ	YÖNETİM GÖREVİ	KURULUŞ
1999-2000	İşletme Amiri	Jandarma Eğitim ve Spor Tesisleri
2001-20005	Müdür Yardımcılığı	Kdz.Ereğli Anadolu Lisesi
2004-2007	Şube Başkanlığı	Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Spor Kulübü Derneği Kdz.Ereğli Şubesi
2005-2007	Müdür Başyardımcılığı	Kdz. Ereğli Anadolu Lisesi